

„Rád tady pracuju. Krizové centrum je mým druhým domovem. Vlastně bych měl říct mým třetím. Nejlepší asi bude, když si přečteš mou zprávu a dáš mi vědět, když budeš mít nějaké otázky.“

Sedne si naproti němu. Zkoumavě na něj hledí. Jestlipak něco tuší? Aby člověk mohl správně vést dvojí život, nesmí ho trápit pocity viny či studu. Dvojí život musí vést tak, aby to vypadalo, že je to jediný způsob, jak proplout životem, jako by všechny ostatní způsoby byly nepoužitelné. Jednoznačný život je spíš pro amatéry než pro profesionály, pro ty, již si ze života udělali práci. Jako Kadoke.

Kadoke má na sobě šedivou mikinu s kapucí, kterou nosí nejraději, když nemusí za pacienty. Zbyla mu po poslední dovolené s bývalou manželkou. Byli na Maltě, nečekaně se ochladilo. Koupil si mikinu, aby mohl chodit za chladných večerů po ulici a nenastýdl se. Bývalá manželka se ho tenkrát ptala: „Budeš ji ještě někdy nosit, až skončí dovolená? Tohle není nic pro tebe, mikina s kapucí.“ Z Malty si toho už moc nepamatuje.

Dekha jí jablko a on do počítače tuká služební zprávu o Nelleke s potěšením, jaké mu psaní služebních zpráv většinou činí. Text vytváří odstup mezi ním a pacientem, zpráva dodá evaluaci váhu, zdání nevyhnutelnosti.

Dekha se na něj dívá dál, jako by na něm bylo něco k vidění. Možná se mu to jen zdá, možná se mu prostě dívá na kruhy pod očima. Na kůži. Strniště.

„To, co jsem řekla včera večer, myslím vážně,“ prohlásí, když na chvíli přestane psát. „Nevím, jestli se na to hodím. Upřímně řečeno, měla jsem jiné očekávání, doufala jsem v něco léčivého.“

„Léčivého?“

„Něco nadějnějšího. Uspokojivějšího. Chci pomáhat lidem.“

„Já si tu zprávu ještě nejdřív přečtu,“ řekne Kadoke.

Čte dál. Provedl také hlášení o Nellečině otci. Bušení do auta vynechal. Pak posune počítač k Dekce a zeptá se, zda si to chce přečíst.

Odpoledne, po Michettině odchodu – pokud jí Kadoke dobře rozuměl, šla fotit nějakého fotbalistu –, se rozhodne zajít do krizového centra. Slíbil Dekce, že ji naučí figle při psaní služebních zpráv.

Kolegové ho přátelsky zdraví. Očividně nikdo netuší, že Kadoke začal vést dvojí život, že vykročil mimo oficiální psychiatrii.

Pacienti mohou zmizet, mohou proklouznout oky sítě, kterou kolem nich zdravotníci upředli. Kadoke netuší, zda Michette nezvoní u dveří zdravotnice, jež jí v minulosti navštěvovala. Zda někam nahlásí skutečnost, že jí nikdo neotvírá? I když to udělá, s hlášením se patrně nic dělat nebude. Neklid, který ho přepadl při pomýšlení na vyslapané cesty, jež částečně opustil, zmizel, když ho teď kolegové tak přátelsky, tak všedně zdraví. Bude-li třeba, když to jinak nepůjde, přijme důsledky svého jednání. Kárnou komisi, nejspíš doživotní zákaz výkonu povolání. Má-li se stát vyvrhelem, má-li to být cena, kterou má zaplatit za svou improvizaci, tak ji zaplatí.

Posadí se do volné místnosti a pustí se do pročitání zprávy. Když je téměř hotový, vejde dovnitř Dekha. „Nebyla jsem si úplně jistá, jestli jsme se domluvili, že se tu sejdem,“ řekne. „Dneska večer spolu zase máme noční, že jo?“

Kadoke kývne. „Celý týden.“

Dekha má v ruce jablko. Kouše a žvýká.

Dojde si pro espresso a posadí se zase naproti ní, zatímco ona si soustředěně pročítá jeho zprávu. Trvá jí to dlouho, ačkoli on je známý svými stručnými zprávami.

„Nemám žádné připomínky,“ řekne nakonec. „Vlastně ani otázky. Je tam jen pár překlepy.“

„Ty opravím později.“ Přitáhne si laptop k sobě. „Nedělal bych předčasně závěry. Ať už si vybereš jakoukoli specializaci, všude na tebe bude číhat smrt a zkáza.“

Dekha si poposedne. „V tom to není. To mi nevádí. Smrt, rozklad. Ale nemyslela jsem si, že tu narazím na tolik suicidních případů. Není to smrti, je to jejím druhem, řečnické typem smrti.“

Psychiatr pohlédne absolventce přímo do očí. „Milá Dekho,“ řekne. „Nejmenuje se to tu krizové centrum pro nic za nic. Bez pokusů o sebevraždu nemáme právo na existenci. Co by byla krize bez suicidy? V našem oboru je pokus o sebevraždu tak všední jako zlomenina krčku v domové důchodci.“

Upřeně jí hledí na ústa, vybaví si, jak seděla s krabičkou líčidel v autě. Soustředěně se malovala, možná trochu melanholicky, ale vskutku plná naděje. Jako by jela na párty. Vždy reprezentativní. Takhle začíná hodně absolventek. Když pracují v krizovém centru déle, reprezentativnost je pomalu přejde. Nikdo na ni nečeká. Tady ne. Ne že by se z nich staly cuchty, ale pozornost pro detail zmizí.

„Tolik sebevrahů,“ stěžuje si Dekha. „Skoro samí sebevrazi.“ Zní vyčítavě, jako to umí i Kadokeho matka, jako by sebevrahům potají něco zazlívala.

„Jeden týden je jich víc, druhý zase méně.“

„Má to vliv na moji náladu. Špatně spím.“

„Když člověk začíná s nočními, vždycky špatně spí. Bylo by divné, kdybys nespala špatně.“

Dekha pokrčí rameny.

„Je to tak, jak jsem ti v noci říkal,“ řekne Kadoke. „Musíš se povznést nad utrpení. Nesmíš se jím nechat zasáhnout. Je tady. A ty tu jsi taky. Existujete vedle sebe, nezávisle na sobě.“

„Tobě se to daří?“ Hraje si s ohryzčkem.

„Doposud ano. Ne že by mě to nestálo námahu. Ale vždycky se mi to povedlo. Ve skutečnosti ti do pacientova trápení nic není. Ty máš v jeho životě sehrát určitou, přesně popsanou úlohu. Jsi nástroj, Dekho. My jsme nástroje. Nejsme kamarádi. Nejsme dokonce ani známí. My jsme kus nářadí, v nejllepším případě dobrý kus nářadí.“

Myslí na Michette. Zdalipak Kadoke plní přesně popsanou úlohu? Kdo vlastně určuje její náplň? Nepatří náhodou k životu tuhle náplň zpochybňovat? Pokud tomu tak je, pak pochyboval, pak sám sobě dal novou, tajnou náplň, misi, o které kromě Michette a matky nikdo nic neví.

Znovu si přečte služební zprávu a najde v ní tři překlepy, které opraví, ačkoli zprávu už dávno odeslal.

Kadoke vstane, zapne si zip mikiny. „Dneska musíme být zase od devíti večer v pohotovosti. Jsi tu na kole nebo tě mám svést?“

„Ráda se svezu. Přijela jsem tramvají.“

Na parkovišti v rychlosti vykouří cigaretu.

„Co máš vlastně mimo krizové centrum za život?“ zeptá se Dekha stojící vedle něj s rukama zabořenými v kapsách kabátu.

„Mimo centrum? Existuje mimo krizové centrum nějaký život?“ Kadoke se zasměje. „Na to se kolegů nikdy neptám. Skoro nikdy. Vycházím z toho, že mi do jejich života mimo krizové centrum nic není. Proč to chceš vědět?“

„Jen tak.“

„Mám lidi, na kterých mi v životě záleží. A ty?“

„Já taky. Já mám taky lidi, na kterých mi v životě záleží.“

Sednou si do auta. Kadokeho přepadne únava, jako by měl za sebou už celý týden nočních služeb, možná dva týdny. Měsíc. A přesto stále nedá na noční dopustit. Když chce člověk lidi skutečně poznat, jejich tajný život, tajné touhy, pečlivě potlačované zoufalství, tak se noční nevyhne.

„Doufám, že dneska v noci nebudeme vyjíždět za dětmi,“ řekne Dekha.

„Tak zlé to určitě nebude. Pacienti tak mladí jako Nelleke jsou poměrně vzácní. Většinou bývají o něco starší. Ale je pravda, že se suicidou začínají brzy. Začínají čím dál dřív. Mám té vysadit tam, kde jsem tě v noci nabral?“

Příkývne. Hraje si s nehty.

Mlčky jedou k ní domů. Tam se ho zeptá: „Nedáš si kafe? Děláš lepší presno než v krizovém centru.“

Kadoko se usměje. Že by byl přece jen přitažlivý? Navzdory věku, nedostatku spánku, dosti stereotypnímu způsobu oblékání? Cosi z jeho šarmu nejspíš doposud nevyprchalo, ještě mu chválí kšticí, jeho melancholie byla podle některých absolventek smyslem pro humor. Psychiatr musí být svůdmk. Když chcete sebevraha uchovat pro život, musíte umět svádět, jinak se do tohohle oboru nepouštějte.

„Vlastně musím za matkou,“ řekne, „ale jedno presno ještě stihnou.“

Zaparkuje a v rychlosti vykouří cigaretu, zatímco se Dekha přehrabuje v kabelce. „Já mám tolik klíčů, že už ani nevím, od čeho jsou.“

Otevře dveře. Stoupá za ní po příkrých schodech. Schodiště se určitě nedávno malovalo. Kadoko cítí pach barvy. Dekčín byt je uklizený a hezky zařízený, zodpovědně. Hranička knih, štos časopisů, televize, gauč, zrcadlo, jídelní stůl. Na zdi nějaké ironické umění.

„Udělám ti espresso,“ praví Dekha.

Kadoko si sedne na gauč, má co dělat, aby neusnul, a přesto je zvědavý. Představuje si, že sem přišel služebně, že tu bydlí někdo, koho je třeba evaluovat. Psychiatrie je samozřejmě zčásti ukazem souvisejícím se společenskou třídou. Nejvyšší třída to málokdy nechá dojít až na krizové centrum, i když i tam se vyskytují excesy, ale dostatek peněz může hodně excesů zamaskovat.

Dekha se vrátí z kuchyně s espresem, sama si uvarila čaj. Vezme si polštář a sedne si na něj na zem. Cítí se trochu nespůj, ale

nemá chuť sedat si na zem vedle ní. Myslí na Michette. Ta taky seděla na zemi. Proč se ujal tajné mise? Připadal mu život bez ní příliš nahodilý? Příliš letmý? Málo heroický? Musel si také stvořit nějakého boha, co mu bude dávat úkoly? Nemusí spasit planetu, stačí neléčitelná pacientka. Takový narcismus. Tahle reflexe se mu nelíbí. Bude muset přijít s lepším vysvětlením vlastního chování.

Dekha usrkává čaj.

„To, co jsem říkala, jsem myslela vážně,“ prohlásí. „Ještě to chvíli zkusím, ale myslím, že budu dělat něco jiného. Možná se nebudu věnovat psychiatrii vůbec.“

Její espreso je opravdu lepší než v krizovém centru. K tomu ale stačí málo.

„Ty nikdy nepochybujеш?“ zeptá se ho.

Má pocit, že se dostal do kláštera a tam se mu začíná nějaká jeptiška zpovídat z toho, že nevěří.

„Pochopitelně,“ odpoví. „Myslet znamená pochybovat, ale tam, kde se páchají sebevraždy, není na pochybnosti moc prostoru, tam je třeba zasáhnout. V euthanasii duševně nemocných spásu nevidím. Je to slepá ulička plná fatálních otázek. Kdy je život nesnesitelný? Myslíš si, že jako lidé bychom na takové otázky neměli být ochotni odpovídat. Nežijeme proto, že je život snesitelný. Žijeme navzdory tušení, že je nesnesitelný. Nežijеш díky něčemu, žijеш navzdory něčemu.“

„Chceš sušenku?“ nabídne mu.

„Ne,“ řekne. „Nechci sušenku. Musím jet domů.“

Chce vstát, jenže ona před ním sedí s čajem. Asi by měl počkat, až ho dopije. Možná by jí měl dát prostor odpovědět na jeho odměřená a v jejích očích patrně abstraktní slova. Dekha chce být chirurgem, jenž může říct: „Operace se zdařila. Můžete zase dělat všechno.“ Jenže na psychiatrii se operace neprovádějí, občas se to až zas tak nezvrtně. To je vše.

„Nevím, jestli je pro tebe moje odpověď uspokojivá,“ řekne. „Tuším, že ne. Obávám se, že nemám uspokojivé odpovědi.“

Krizovému centru nelze říkat uspokoivé. Používáme drastické prostředky. Nucená hospitalizace je drastický prostředek, ale nic lepšího nemáme. Pamatuješ si na Michelle?”

Proč začal mluvit o Michelle? Chce pokoušet osud? Chce hrozit pěstí? Komu a proč?

„Samozřejmě,“ řekne Dekha. „Všechny si je pamatuju.“

„Sebepečkování, které už nějakou dobu trvá, spojené se sebevražednými sklony. Recidiva depresí. Úzkostné poruchy. Hraniční porucha osobnosti, patrně v důsledku dlouhodobých hospitalizací v příliš raném věku. Z objektivního hlediska je třeba říct: ta žena je neléčitelná. Tohle jí neuděláme, nebudeme ji vláčet znovu celým procesem léčení, na které sama nemá chuť, kterému nevěří a věřit nemůže. A to se jí nedá vycítat. Na jejím místě bych mu taky nevěřil.“

Udělá pauzu, rozhlédne se kolem sebe, snaží se rozpoznat, co to visí na zdi. Je to zarámovaná lžíce? Nebo něco, co se lžíci jen podobá?

„A ze subjektivního pohledu?“

„Ze subjektivního pohledu člověk hledá východiska, nechce akceptovat vlastní profesionální bezmoc. To je možná slabina.“

Dekha pije čaj.

„Takže utrpení přece jen nesnášíš?“

„Ale ano.“ Kadoke vstane. „Snaším ho v pohodě. Nanejdýš na mě tu a tam padne ta profesionální bezmoc. Jak je člověk uvězněný v protokolech, které mají předcházet nepravostem, ale někdy jsou velmi stísnující. Člověk by rád něco vyzkoušel. Ale teď jedu domů, probereme to někdy jindy. Někdo na mě čeká.“

Dekha také vstane.

„Od devíti od večera budu zase v pozoru.“

„Nemusíš být v pozoru, stačí, když se probudíš, až uslyšíš telefon. To je všechno.“

Přistoupí o krok k němu.

On chce ucouvnout, ale má za sebou gauč. On, který svedl nejednu absolventku, by rád ustoupil. Dekha nemá v jeho životě

místo a on nemá místo v tom jejím. Nedokáže rozptýlit její pochybnosti. Má-li být upřímný, musí říct, že je může jen přžít. Ale navzdory těmto úvahám přítiskne své rty na její. Obejme ji. Přitiskne se k ní a zašeptá: „Dneska na děti nenarazíme. Víme to jistě. Dneska v noci ne. Budeme mít jen samé veselé, neškodné, bezstarostné pacienty. Pojedeme k nim pro nic za nic. Noční službou se procechtáme.“

„To není těmi dětmi,“ řekne ona tiše. A políbí ho, líbá ho. On myslí na Rose, ručník, vedro, suchou trávu, komodu v matčině koupelně a opět cítí, jak padá. Kadoke padá, už týdny padá. Cítí chuť Dekčiných úst, nasládlou chuť, možná je to tím čajem. Kadoke se od ní odtáhne a řekne: „Pochopitelně pochybuju. Pochybnosti nikdy neustoupí. Sílí, slábnou, zase slíí. Jsou dny, kdy si myslím, že jediná seriózní prevence sebevraždy by měla spočívat v tom, že zahyneme spolu s pacientem. Není to solidarity, pokud to slovo něco znamená, pokud v našem oboru může existovat? Proč nezahyneme? O tom pochybuju. Proč ne my? Protože jsme profesionálové? Protože jsme to vystudovali? Protože jsme zdraví? Normální?“

Popadne ho za ruku a táhne ho do ložnice. Také hezky uklizené. Na židli je hranička složených ručníků. On mluví o záhubě a ona si ho vede do ložnice. Líbá ho, on jí polibky oplácí, jinak než toho letního večera v matčině koupelně. Ostražitěji, ne s takovým odevzdáním, vskutku plný pochybností. Už není omámený naprostým chťicem, nanejdýš pocitem melancholie, která je nevyhnutelným následkem reflexe. Opět se vymaní z jejího objetí. Proč ho chce? Co na něm vidí? Copak v krizovém centru nejsou žádní lepší psychiatři? Nejlepší časy už má za sebou, svádí už jen pacienty, čili dělá svou práci.

„Dekho, za chvíli nám začíná noční. Vážně musím domů.“

Dekha si sedne na postel.

„Líbí se ti černošky?“

Ta otázka ho překvapí, dokonce zaskočí.

Směje se. „Dekho,“ říká, „takhle se na svět nedívám. Nemám žádný typ. Nelíbí se mi určitý typ žen. Je mi líto.“

Posadí se na postel vedle ní. Ne, aby ji svedl, ale protože se cítí nesvěj. Nahý, i když má na sobě šaty.

„A jak se teda díváš na svět, Kadoke?“

Udělá pohyb paží, polkne slova, aniž přesně ví, co chce říct. „Jsem psychiatri;“ řekne, „to jsem. O tom je můj život. A jinak tu jsou další ošetřující a pacienti, tanec ošetřujících s pacienty, pacienti s pacienty, tragikomický tanec. Takhle se na svět dívám.“

Vezme ji kolem ramen, ale nepodívá se na ni. Jeho odpověď je opět neuspokojivá. Cítí to. Ona jeho slova neakceptuje.

„A kamarádi?“ zeptá se. „Máš kamarády?“

Lehne si na postel. On si lehne vedle ní. Oblečený. Matce by to připadalo strašné, matka si myslí, že se v šatech na postel lehat nemá.

„Moc kamarádů nemám.“

„Proč ne?“

„To je osobní otázka. Nemám na ni odpověď, Dekho. Ty máš kamarády? Co na tom sejde. Mluvili jsme o tom, že si nejsi jistá svým fungováním, krizovým centrem.“

Kadoke se snažil udělat si ze zklamání kamaráda, ale to se mu nepovedlo. Má málo kamarádů, práce je mu koníčkem, má matku. Tím je řečeno skoro všechno.

„Já nějaké kamarády mám.“ Hladí ho po vlasech. „Ale můžeme přece taky mluvit o tobě? Máš takové hezké čupřiny.“

„Ne.“ Napřímí se, posadí se vedle ní na posteli. Cítí se jako dítě. „O mě nejde. Já jsem nepodstatný. Jestli mám nebo nemám kamarády. Jestli rád hraju bowling nebo ne. O tom tu mluvit nebudeme. Nechci, abys mě redukovala na vlasy.“

„Bowling?“

„To je jen příklad. Už léta jsem ho nehrál.“

„Takže ty nemáš rád černošky? Neflirtuješ se mnou, protože jsem černá?“

Kadoke si tře čelo. Každý si třídí svět po svém. Chápe to, ale podle něj má být to třídění funkční. Barva pleti osoby, která má za sebou pokus o sebevraždu, hraje v jeho evaluaci jen zřídka kdy rozhodující roli. Náboženství jakbysmet. Evaluoval už

taky žadatele o azyl, ale i tam šlo spíš o traumatickou minulost než o barvu pleti. Pochopitelně pokud lze vůbec nějaké příčiny označit, pokud není každá příčina předpokladem, příběhem vyprávěným jen proto, že je třeba nějaké vyprávět.

„Pokud jsem s tebou vůbec flirtoval, tak jen proto, že jsi absolventka. Kvůli ničemu jinému. Jestli jsem tě urazil, tak se omlouvám.“

„Neurazil jsi mě. Byla jsem na tebe zvědavá, to je všechno.“

Otočí se k ní, vezme ji za zápěstí. „Já nechci, abys na mě byla zvědavá,“ řekne. „Není to třeba. Není nic, nač bys měla být zvědavá. Projektuješ si do mě věci. To se smí, nemůžu ti to zakázat. Můžu tě ale požádat, abys to nedělala. Projektuj si své touhy do někoho jiného, ne do mě. Už jsem zklamal dost lidí. Nech mě na pokoji. Nešťourej se ve mně. Nic nenajdeš.“

Polekané na něj hledí. Nebyla jeho slova příliš tvrdá, nebyl na ni příliš ostrý, neměl se vyjadřovat ironičtěji? Není toto jádro šarmu? Obalit nevábnou zprávu ironií?

„Takže ty, Kadoke, jsi třináctá komnata. To je ale lákavé. To je vzrušující.“

Jí se daří ironie, která jemu uniká. Pustí jí zápěstí. „Nejsem třináctá komnata. Kdybych se prohlásil za třináctou komnatu, bylo by to pochopitelně jen pozvání, abys vstoupila. Já chápu, že jsi má slova takhle interpretovala. Myslím jsem tím, že není třeba každý kontakt prohlubovat, každá zvědavost nemusí být ukojena. Nemáš právo vědět všechno.“

„Ty mě odmítáš?“

„Ne. Neodmítám tě. Stanovuju meze. Omezení vyplývající ze způsobu, jakým jsme se seznámili. Za pár hodin nám začíná noční. Jdu domů. Budu ti asistovat, víc ti nabídnout nemůžu.“

Přitáhne si ho k sobě. Ne agresivně, dokonce ani nijak svůdně, spíš jako si člověk přitahuje deku.

„Takže ty chceš zahynout společně s pacienty, ale se mnou ne?“

Kadoke pomalu vrtí hlavou. Jeho vlastní slova mu najednou připadají absurdní. „Říkal jsem si, zda by seriózní prevence

sebevražď neměla zahrnovat i tuhle nabídku. Půjdu s tebou. Ujdu s tebou ten poslední kus cesty ke konci. Tam, kde zahyneš ty, zahynu i já. To byla má otázka, má pochybnost. Nezávisle na tobě. Protože ty nejsi pacient.“

„Já nejsem pacient,“ řekne. „To je pravda.“ A políbí ho, s vášní, s odevzdáním, které jej překvapuje. Napadne ho jedině: chce dokázat, že je.

Oplácí jí polibky, cítí její tělo, ona ho však nesvléká a on nesvléká ji. Není to chtíč, co přichází, nýbrž myšlenka na bližší se noční.

Ještě chvíli takhle leží, oba oblečení, na řádně ustlané Dekčině posteli. On upřeně hledí na hraničku ručníků, jako by to tu byl nějaký hotel, tak tam leží. Tak spořádaně, tak hezky, a přesto naprosto neosobně. Ty ručníky se mu podobají, spořádané, hezké a neosobní.

„Vážně musím za matkou,“ řekne jí. „Je tam nová děvče, co na ni dává pozor. Musím ji zapracovat, musím se podívat, jestli je všechno v pořádku.“

„Ty bydlíš u matky?“

„Odnedávna. Zní to divně. Dospělý chlap, co bydlí u matky, ale nastěhoval jsem se k ní zpátky, děvčata, co se o ni starala, dala výpověď, a já si řekl, že to zatím budu dělat sám.“

Zní omluvně, dokonce i vůči ní. I zde je návrat k matce cítit jako porážka, byť jen společenská.

Pohrává si s jeho vlasy. „Musíš se oholit,“ řekne.

„Nemám čas.“

„Všechno na tobě je cítit kouřem.“

„Matka nic necítí. Myslím, že bych si měl najít ženu, která taky nic necítí.“

Kadoke vstane z postele, pokusí se urovnat příkrývku a přehoz. „Mělas to tu tak hezky ustlané,“ řekne.

Dekha zůstane ležet.

„To je hezké, že máš takový dobrý vztah s matkou. Já už s našima nemluvíím.“

Stojí vedle židle s ručníky. „V některých případech je lepší se nestýkat.“

„Takhle se o tom dá mluvit. Takhle se o tom dá uvažovat. O všem si můžеш říkat, že takhle je to lepší.“

Prohrábne si vlasy. „Někdy v noci se uvidíme.“ Chce se sklonit a dát jí pusu, to mu přijde jako to nejmenší, ale nakonec se dotkne jen její paže.

„Ven trefíš sám,“ řekne mu.

Přikývne. Pár vteřin nato schází ze schodů a opět cítí barvu. Kadoke se nemůže ubránit dojmům, že absolventce řádně neasistuje. Ne proto, že se s ní líbal, ale protože se s ní nelíbal pořádně, protože jeho odpovědi nebyly takové, jaké ona potřebuje. Každá absolventka potřebuje jiné odpovědi, jinou asistenci.

V autě vykouří dvě cigarety. Cigarety, ty budou Kadokemu chybět. Po životě. V rybárně koupí tři kousky tresky.

Proti svým zvyklostem sedí matka na stoličce v kuchyni. Michette se ještě nevrátila.

„Uvařila jsem si čaj sama,“ prohlásí matka. V hlase se jí ozývá mírné rozhořčení.

„To je moc dobře.“

„Dřív to dělala děvčata.“

„Já myslel, že nikoho nepotřebuješ.“

„Teď už jsem tak stará, že se o mě někdo starat musí.“

Sundá si mikinu, pověsí ji do šatny a obejme matku. Matka ho políbí, pošeptá mu mazlivé přezdívký do ucha. „Ty na mě dáváš pozor,“ řekne. „Ty jsi můj tatínek.“

„Já jsem tvůj syn.“

Pronikavě se mu zahledí do očí. To přání vyřkla už dřív, ale nikdy tak přísně jako dnes večer, nikdy předtím ho tak naléhavě nevyhlásila otcem.

„Je to na mě trošku moc, být otcem a synem zároveň. Ale když to jinak nejde.“

„Vždyť na mě dáváš pozor,“ řekne matka. „Tak jsi můj tatínek.“

„To je pravda,“ odpoví Kadoke. „Dávám na tebe pozor.“ Podívá se na telefon, kolik je hodin. „Nové děvče tu bude každou chvíli, ale já se už pustím do vaření.“

Matka nadskočí. Existují různé matky: závislá, zoufalá, ustrašená, bojovná. Tady se objevila bojovná matka. Vidí jí to na očích.

„To nové děvče? Ta bezdomovkyně už mi do domu nepáchně. Nechci ji, k ničemu mi není. Viděls, co mi provedla s obyvákem?“

„Co ti provedla?“
Matka se svezle ze stoličky, popadne hůl a rázuje do obyvácího pokoje. Tam zabodne hůl do kusu látky ležící pod konferenčním stolkem. Kadoke se sehne, aby se podíval, co tam leží. Jsou to Michettiny kalhotky.

„Vždyť je to hnus,“ prohlásí matka. „Ten hadr je cítit až na druhý konec pokoje.“

„Ne, mami,“ odporuje jí. „To není možné. Čich už ti nefunguje. Michettiny kalhotky nemůžeš cítit.“

„Někdy mi čich zase funguje.“

„Proberu to s Michette, až tu bude. Požádám ji, aby tu spodní prádlo nenechávala jen tak pavalovat.“

„Ale já tu bezdomovkyni už v domě nechci. Taký jsem si opeledne nelehla na gauč. Přece si nemyslíš, že si lehnu někam, kde ležela ta bezdomovkyně?“

„Kam sis teda lehla?“

„Na zem.“

Ukáže na perský koberec.

Kadoke ji popadne za ramena. „Mami,“ řekne, „takhle se nastydneš. Nemůžeš si lehat na zem. Už jsem ti to říkal, nejsi pes. Přehodím přes gauč prostěradlo, aby tam mohla Michette v noci spát, a ty si pak budeš moct dát šlofika na svém starém známém gauči. Nemusíš se jí štítit.“

Matka vrtí hlavou.

„Je to hnus,“ opakuje pořád. „Všechno se mi to hnusí.“

„Já to nechápu,“ odvětví Kadoke. „Zažilas válku a kvůli Michette vyvádíš.“

„Osvětim nebyla tak hnusná jako tahle bezdomovkyně,“ oznámí matka.

Stojí tam ve svém obyváku, rozzlobená kvůli spodním kalhotkám ležícím pod konferenčním stolkem, jako by symbolicky zavaly vše, s čím se nedokázala smířit. Opatrně ji pohladí po vlasech, přitiskne ji k sobě. Pak ji odvede do kuchyně.

„Koupil jsem tresku,“ řekne.

„Ta mi chutná?“

Zase se posadí na stoličku a nedůvěřivě hledí na tři kousky ryby, které položil do hlubokého talíře. Jelikož tam Michette není, vrátí jeden kousek do sáčku a uloží ho do lednice.

Pak matce oznámí, že tresku měla vždycky ráda, a začne si klást otázku, jak rybu připraví a zda se Michette vůbec někdy vrátí. Zda jí má jít hledat, když se nevrátí.

Nejdřív uvaří brambory ve slupce, a když jsou uvařené, vloží do vody od brambor kousky tresky. Neví, zda je to ta pravá metoda, ale každopádně je to metoda, která nemůže natropit moc škody. Jelikož nekoupil zeleninu, nakrájí na kousky pár rajčat a omyje hlávkou salátu, kterou našel ve špajzu.

Položí tresku a dvě brambory na talíř. Salát podává v misce. Když je hotov, chytne ho matka za předloktí. „To je hrůza, že mi musíš vařit,“ řekne. „Je mi z toho smutno. Měli jsme od tebe vysoká očekávání. Hlavně tvůj otec.“

Nepouští ho.

„To nevadí,“ chlácholí ji. „Je to jen dočasné.“

„To se uvidí.“ Vidí, že matka má své pochybnosti o tom, zda je to vskutku jen dočasné. Že se bojí, že syn skončí jako kuchař a pečovatel. Další zklamání.

Kadoke počká, až si matka sedne na židli u jídelního stolu, a donese jí talíř s treskou a miskou salátu.

„A příbor?“ volá matka. „Nebo to mám jíst rukama?“

„Už se to nese.“

Přinese si jídlo a příbor pro dvě osoby a posadí se vedle matky. Jedí jako vždy mlčky. Zeptá se, zda nemá pustit nějakou hudbu, ale ona nemá potřebu poslouchat hudbu.

„Chceš se kouknout na zprávy?“ nabídne, když matka sní dvě brambory a půlku ryby.

Chce se kouknout na zprávy. Posadí se na židli kousek před televizi. Kadoke už několikrát navrhol, že s ní zajde k očnímu, ale matka stále odpovídá: „Ten očař, ten si na mně chce jen namastit kapsu.“

Zazvoní zvonek.

„Michette,“ řekne Kadoke a slyší úlevu ve svém hlase.

Otevře dveře. Michette má na hlavě čepici a s sebou velkou tašku, kde bude mít nejspíš své fotoaparáty.

„Tak jsem tady,“ řekne.

Postaví tašku na zem, kabát vtiskne Kadokemu do ruky, a on ho tedy pověsí. Jde do obýváku, jako by tu bydlela už léta, a sedne si na gauč, na němž v noci spala.

Matka neuzná Michette hodnou pohledu.

Nová pečovatelka sedí v čepici na gauči a kouká před sebe. Jako by seděla v čekárně u doktora.

Kadoke se posadí na židli naproti ní.

„Kdo je to?“ zeptá se Michette.

Ukazuje na obraz visící na zdi.

„To jsem já, když jsem byl malý. V lednici je ještě treska. My už jsme jedli.“

„Já už jsem taky jedla. Na tom obraze se koukáš tak vážně. Smál ses vůbec někdy jako děčko?“

„Jako dítě jsem se hodně smál. Můžu se zeptat, co jsi jedla?“

„Müsli.“

„To není večere. Myslím, že ti prospěje, když sníš kousek ryby. Teď něco jiného: laskavě tu nenechávej povalovat spodní prádlo. Matce to vadí. Tohle je obývací pokoj. Spíš v obývacím pokoji.“

Michette se dívá na své spodní kalhotky. Zdá se dokonce překvapená, že tam leží.

„Oukej,“ řekne. „Nechala jsem je tu ležet na znamení důvěry. Vážně to nedělám všude.“

„Díky za tvou důvěru,“ řekne Kadoke. „Teď ještě pár praktických detailů. Matka chodí většinou v půl deváté nahoru. Chodí brzo spát. Někdy si ještě sedne k psacímu stolu v ložnici. Za chvíli ji odved nahoru, až bude matka hotová a dá najevo, že pokud jde o ni, může den skončit. Nejdřív si vyčistí zuby v kuchyni.“

„Jasně.“

Teď se matka odvrátí od televize. Otočí se ke Kadokemu a řekne: „*Ich sag das jetzt einmal auf Deutsch: Ich möchte von dieser Frau nicht angefasst werden.*“ Tak já ti to povím německy: Ta ženská ať na mě nesahá.

Kadoke si mne oči. „Miláčku, němčina není tajný jazyk. Michette ti určitě rozumí, i když mluvíš německy. Není hnusná. Je to obyčejná žena. Jako každá jiná. Možná má pár jizev, ale ty nejsou hnusné.“

„Na staré lidi se neberou žádné ohledy,“ mumlá matka a obrátí se zpátky k televizi.

„Michette, mohla bys vstát a jemně se dotknout matčiny ruky nebo paže?“

Michettin pohled prozrazuje odmítnutí, přinejmenším odpor, ale vstane a jde k matce. Matka dělá, že nic neslyšela. Je pohroužená do televizních zpráv, ačkoli jí téma, něco o chovu dobytka, nemůže zajímat. Mladá žena, kterou si přivedl domů, aby na ni použil alternativní terapii, stojí vedle matky. Zdá se, že neví, co má dělat, jako by se z prachobyčejného doteku stalo něco tak emocionálního, že už toho není schopna. Potom opatrně položí pravou ruku na matčinu levačku, kterou má položenou v klíně.

Z matčiných úst se vydere vysoký, pronikavý jekot, jako by ji někdo mlátil po hlavě nebo ji nečekaně štípl do zadku.

„Copak je, mami?“ zeptá se Kadoke.

„Hnusí se mi to,“ řekne. „Ta ruka té ženské. Dělá se mi z ní prostě zle.“

Kadoke kývne.

„Michelle, jaké to je dotýkat se matky?“

Michettina ruka stále leží na matčině.

„Přijde mi to oukej, ale jestli to tvoje máma fakt nechce, okamžitě s tím přestanu.“

Matka nereaguje. Teď se dívá na počasí. Předstírá, že neexistuje nic napínavějšího či důležitějšího než předpověď počasí na zítřek.

Kadoke si klekne zprava k matčině židli a vezmě ji za druhou ruku. „Myslíš, že si dokážeš na Michelle zvyknout?“ zeptá se. „Na to, že tě bude ukládat do postele a sprchovat?“

Michettina ruka začne hladit matčinu ruku a předloktí. Matka se na to dívá, jako by ruka byla nějaký škůdce, a možná Michettiny ruce opravdu jsou malá zvířátka.

Čím déle se Kadoke dívá na Michettinu ruku, která tře matčino předloktí, tím víc má pocit, že ruka koná nezávisle na jejím těle a hlavě, že vede vlastní život.

„Stejně nemám na vybranou,“ praví matka potichu.

„Ale dokážeš si na ni zvyknout?“ ptá se syn, jenž odnedávna ví, že je také otcem.

„Když to jinak nejde.“

Michettina ruka dál hladí matčino předloktí, a nejen předloktí, i paži. Přístroj, který začal s hlazením a už nemůže přestat.

Kadoke vstane. „Uvařím ti tresku,“ pronese k Michelle. „Ale od zítřka vaříš ty.“

Když jde do kuchyně, slyší, jak matka říká: „Vařit neumí, ale snaží se.“

Kadoke si jde kolem půl jedenácté lehnout jako jindy, když má noční. Pokud se už předtím nevyškvtne naléhavý případ, ale to je poměrně vzácné. Michelle snědla tresku s poznámkou, že dál už bude opravdu vařit sama, protože tohle je urážka vaření obecně a zejména tresky. Dodala k tomu, že rodiče mají hotový lek a že od čtrnácti stála u plotny. Jednou z jejich specialit byl vídeňský řízek, ostatně byla to i specialita podniků.

„Proč jsi to neřekla dřív?“ opáčil Kadoke.

Ještě se zeptal, jestli to není ironické, že specialitou někoho, kdo nejí maso, je vídeňský řízek, ale na to mu řekla, že pokud jde o ni, ostatní klidně maso jíst můžou, i když ona se mu radši vyhýbá, a že ani jako poloviční vegetariánce jí nedělá potíže opéct steak.

Matka si jako vždycky vyčistila zuby v kuchyni. Jako obvykle použila zubní nit, a když to Michelle viděla, ve tváři se jí zjevně poprvé objevila upřímná radost.

„Čistí si zuby zubní nití,“ jásala Michelle. „Tvoje máma si čistí zuby zubní nití.“

„Ano,“ odvětil Kadoke. „Matka si čistí zuby zubní nití. Už nemá všechny zuby, ale večer si je většinou čistí zubní nití.“

Pak se Michelle matky zeptala: „Můžu si od vás půjčit kousek zubní nitě?“

A zatímco upřeně hleděly do téhož zrcátka, čistily si zuby zubní nití, matka vsedě na stoličce, Michelle vestoje, předkloněná, aby si mohla lépe prohlížet vlastní chrup. Kadoke přihlížel

tomu výjevu z chodby a myslel si, že to možná přece jen dobře dopadne, že by alternativní terapie mohla zabrat. Zauvažoval dokonce o tom, že by o ní mohl později napsat do odborného časopisu, ale tu myšlenku rychle zavrhl. Takle terapie je mise, která nebude oficiálně nikdy existovat, takle terapie je tajemství, které si vezme do hrobu.

Po rituálním čištění nití odvedla Michette matku nahoru, což spočívalo v tom, že ji oběma rukama tlačila do zadku, a v podstatě matku do schodů vytlačila. Nezvyklá metoda, ale matka se nebránila. V malém Michettině těle bylo ještě dost síly na to, aby matku vytlačila do schodů, a v Kadokem opět vzplála jiskřička naděje.

Psychiatr Kadoke spí – něco se mu zdá, ale sny zase zapomene, nepamatuje si je a na rozdíl od matky si je nezapisuje –, když se ozve klepání na dveře jeho dětského pokoje. Nejdřív si myslí, že je to telefon, že si změnil tón vyzvánění. Pak si uvědomí, že mu někdo klepe na dveře. Podívá se na telefon, nespal víc než čtvrt hodiny.

Otevře.

Před ním stojí Michette, pro změnu ve špinavě bílém triku. Jsou v něm i díry. Jinak má na sobě jen kalhotky.

„Nejde to,“ oznámí.

V tu chvíli si uvědomí, že sám má na sobě taky jen slipy. A vidí, že brečela.

„Co nejde?“

„Nemůžu tu zůstat.“

„Běž dolů. Hned přijdu. Když budeme stát tady, probudíme matku.“

Natáhne si kalhoty, do kapsy si strčí telefon a přehodí přes sebe šedivou mikinu. S tímhle pacientem bude jednat v mikině, může si to dovolit, vzhledem k tomu, že u něj bydlí.

Pak sejde dolů. Je to tam cítit kadidlem.

Zhluboka se nadechne, aby si byl jist, že se nemýlí. „Co je to?“ zeptá se. „Za vůni.“

„Zapálila jsem vonnou tyčinku, abych zahrnala negativní energii.“

Rozhlédne se kolem sebe, pátrá, kde hoří vonná tyčinka, ale nikde ji nevidí.

„Nevěděl jsem, že je tu negativní energie. Asi je. Jestli ji chceš zahánět, tak mi to nevadí. V matčině přítomnosti ale raději ne.“ Kadoke si sedne na židli, kde sedává matka, když se dívá na televizi. Michette si přes sebe hodila deku. Povlečení je stejně seprané jako Michettino triko.

„Můžu si z deky udělat stan. Když ho postavím, půjdeš si sednout ke mně do stanu?“

„Ne,“ odpoví Kadoke. „Nepůjdu si sednout k tobě do stanu. Proč to už nejde?“

„Nemůžu spát. Bojím se usnout.“

Zní sklíčeně. Ne jako když večer přišla domů. To byla téměř drzá, ztřeštěná.

„Proč se bojíš usnout?“

„Bojím se myšlenek, co přijdou, až budu spát, nebo spíš, co přijdou, až budu potmě přemítat. Při čekání na to, až usnu.“

Kadoke si přeje rukou po rtech.

„Co věřšinou děláš, když se to stane?“

„Poslední dobou piju čisticí prostředky. Nebo savo. Záleží na tom. Stydím se. Stydím se, že jsem tak slabá.“

Kadoke kýve. „Co myslíš, co bys teď mohla udělat? Co by ti pomohlo?“

„Kdyby sis lehl ke mně.“

„Jsem psychiatri; ne tvůj milenec.“

„To nevím.“

Kadoke přehodí levou nohu přes pravou, dopne si zip na mikině.

„Co by ti kromě pití čisticích prostředků mohlo pomoci? Co by tě mohlo uspat?“

Pokrčí rameny. „Kdybys byl savo, vypila bych tě až do dna.“
Zasměje se. Směje se nahlas, neprofesionálně, ale psychiatr někdy musí ukázat lidskou tvář, musí dokázat, že není stroj. Představuje si sám sebe jako savo v lidské podobě, a protože se směje tak nahlas a upřímně, směje se Michette také.

„Můžeš mi něco povědět o myšlenkách, které přicházejí, když nemůžeš spát?“

Sedí tam s dekou přehozenou přes sebe, opravdu tak jako by deka byla stan. Dívá se jí na nohy a vidí, že se pořádně pořežala i na místech, která nejsou tak nabíledni, jako třeba na kotnicích.

„Šílím z nejistoty. Všechno je nejistý. Nemám se čeho chytit. Proto je i myšlení nejistý, moje myšlenky jsou peklo. Jistá je jen smrt. Jenom smrt dokáže mý myšlenky zastavit. Proto chci umřít. V takových chvílích.“

„Myslet si, že smrt je řešení, je iluze.“

„Ta iluze je v těch chvílích příjemnější než život.“

Kadoke upřeně hledí na matčinu příkrývku. „Mám žízeň, řekne, „dojdu si pro vodu. Mám ti taky něco vzít?“
„Ne, díky.“

Jde do kuchyně, napustí si hrnek vody, vezme si ho do pokoje a posadí se na totéž místo.

Michette se ani nehnu. Stále sedí s dekou na gauči, a protože o tom začala, nemůže si Kadoke pomoci – vidí v dece stan. Matčin obyvák se pomalu promění ve stanový tábor.

Kadoke hledí na mladou ženu. Má s ní věst hovor, má jí dát prášek na spaní? Opět ho přepadne myšlenka, že Michette je vlastně hlodavec. Sebepoškozující se hlodavec.

„Kognitivně víš,“ pronese, aniž se na ni podívá, „že ta nejistota, která tu skutečně je, patří k životu, že ti nemusí nahánět strach. Ale tvé emoce jsou v určitých chvílích silnější než to, co víš, než to, co tě může napadnout. Otázkou je, jak ti dát silnější kontrolu nad svými emocemi. Lepší kontrolu.“

Neodpovídá. Dívá se jinam. Kadoke cítí kadidlo, intenzivněji než před chvílí, a doufá, že vůně do rána zmizí. Matčin dům nemá vonět kadidlem, jí samotné to vadit nebude. On si

na kadidlo nepotrpí a matka ho nenávidí. Připomíná jí kostely a kostely nesnáší ještě víc než rabína.

„Jak to děláš ty?“ zeptá se Michette. „Jak kontroluješ své emoce?“

Kadoke zaváhá. Pak s pohledem upřeným na své bosé nohy řekne: „Skoro žádné emoce si nedovoluju. Nemohl bych vykonávat svůj obor, kdybych si dovolil skutečné emoce. Existují, někdy, dokonce často, letmo, poslední dobou víc než dřív. Naučil jsem se je ignorovat. Víc se o tom bavit nehodlám.“

Michette si vezme notýsek, který předtím viděl u ní doma, a listuje jím.

„Dneska odpoledne jsi pracovala,“ pokračuje Kadoke. „Možná bys mi o tom mohla něco říct. Koho jsi dneska fotografovala?“

„Jednoho fotbalistu z Feyenoordu. Je z něho sto šestka. Tvoje jméno jsem musela přeškrtnout. Teď z tebe může být sto sedmička. Myslím, že budeš sto sedmička, nebo sto osmička.“

Kadoke si mne ruce. Potřebuje si zakouřit, ale své potřeby dokáže potlačit.

„Ty spíš s lidmi, které fotíš?“

„Občas.“

„Proč?“

„Ze zvědavosti. Pro rozptýlení. Naskytne se příležitost. Čeká se to ode mě. Nemusí to být nepříjemný.“

„Rozptýlení od čeho?“

„Od strachu. Od života.“

„Takže podle tebe nepatří sex k životu?“

„Já nevím. Sex je únik ze života. Skutečnej život je utrpení.“

„A sex není utrpení?“

Nastane ticho. Dívá se jí na zápěstí. Extrémně tenká zápěstí.

„Pokaždý ne. Proč si neseď ke mně do stanu?“ zeptá se.

„Mohlo by nám být fajn.“

„Tady se mi sedí dobře.“

Napije se z hrníčku, který zná od útlého dětství.

„Netroufáš si?“ ptá se Michette, vyzývavě, výsměšně.

„S trouláním to nemá nic společného.“

„Nechceš?“

„Nezáleží na tom, co chci,“ řekne Kadoke. „Nemůžu si dovolit poslouchat svou vůli. Nejsem tu kvůli sobě.“

Napadne ho: Vážně ne? Téměř doslovně si vybaví rozhovor s Dekhou. Hodí se mu, že umí zapomenout sám na sebe, nic jiného ani nechce. Exceluje v tom, taky v tom excelovat chce. Tahle nezištnost mu teď ale přijde podezřelá.

„Já myslela, že tohle je alternativní terapie, v ní je přece všechno dovolené?“

„Všechno ne, ale hodně ano.“

Ukáže na něj prstem. „Ty už jsi překročil své pravomoci, když jsi mě vzal sem. Stejně už nejseš psychiatr, protože psychiatři dodržují pravidla. Takže co seš teď máho?“

Michette na něj hledí svými inteligentními očima a míří na něj ukazovákem, na němž Kadoke nespaturuje ani jedinou jizvu.

„Nedržel jsem se protokolu,“ připustí Kadoke pomalu, jaksi plaše, „to je pravda. Skutečně jsem si už několikrát říkal, proč ne, protože protokoly jsem bral a беру vážně. Dosud jsem nebyl s to formulovat uspokojivou odpověď. Už jsem ti říkal, že se obávám, že psychiatrie pro tebe už nemůže nic udělat, že už ti nemáme co nabídnout. A ačkoli to považuji za nepřijemný, léč zároveň i nevyhnutelný závěr; domnívám se, že musí existovat něco mimo psychiatrii, co ti může ještě něco nabídnout. Jestliže hledáme odpovědi na otázku, proč jsem opustil vyšlapanou cestu, myslím, že musíme hledat tímto směrem.“

Ona si listuje v notýsku. Aniž zvedne zrak, řekne: „Když jsi v mém případě opustil vyšlapanou cestu, jak říkáš, tak si můžeš vylézt ke mně do stanu. Už na tom nezáleží.“ Zase se podívá na zed a ukáže na obraz. „Koukáš se tak seriózně. Tak vážně.“

Kadoke vrhne pohled na obraz, portrét psychiatra coby dítěte. Dítě vypadá vskutku vážně, vážněji, než jaké ve skutečnosti bylo. Muselo si myslet, že vážný pohled k pozování patří. Pomyšlí si, co s ním má to dítě, co tam visí na zdi, společného. Kým

bylo? Dlouho nad tou otázkou neuvažoval, a pochybuje, zda to teď chce. Kadoke se rozhodne Michettinu poznámku ignorovat.

„Možná v téhle fázi alternativní terapie už opravdu nezáleží na tom, jestli si vlezu k tobě do stanu nebo ne, ale existují meze. Jde o to, že i když jsem nechal protokoly plavat, přesto mi záleží na tom, že před tebou sedím ve své funkci, tedy jako psychiatr, a z toho důvodu si k tobě do stanu nevlezu. A teď, když padlo slovo ‚meze‘, tak si myslím, že bychom měli zjistit, jak učinit tvou potřebu mezního chování přijatelnou pro společnost i pro tebe samotnou.“

Zírá mu na nohy.

„Co je na mém chování mezního?“

Kadoke si opět promne ruce. „Způsob, jakým si ubližuješ. Dalo by se říct, že někteří sportovci si také ubližují, ale my jako společnost se s tím dokážeme vyrovnat. Měli bychom hledat způsoby, jak si ubližovat, které ze společenského hlediska nezpůsobují tolik problémů nebo vůbec žádné problémy. Nemyslím si, že bychom potřebovali, která v tobě vězí, dokázali úplně vyřadit, a už vůbec si nemyslím, že bychom mohli něco udělat s její příčinou, zdrojem, z něhož tato potřeba pramení. Ale myslím si, že tu touhu dokážeme lépe regulovat. Že ti dokážeme najít chování, které se k tobě hodí a které bude tvému okolí patrně méně vadit.“

„Máš hezký nohy.“

Vrhne pohled na své nohy. Pak dál zkoumá ženu, kterou si s sebou přivedl k matce domů, jak tam sedí, jak jej provokuje, a uvědomuje si, že svůj život spojil s jejím, že není cesty zpět, tedy bezbolestné cesty.

„Já nechci, abys mi hledal nějaký chování,“ pronese vyzývavým tónem, který u ní zná vlastně lépe než rozpačitý, ustrašený tón, jenž také dokáže nasadit. „Já si chci určovat své vlastní chování sama. Chci, abys mě chránil.“

„Chráníl tě? Před čím?“

„Před životem.“

„To nemůžu,“ řekne Kadoke. „Můžu tě chránit před smrtí, to je moje práce, na to jsem odborník. Před životem tě chránit nemůžu.“

Chvilí se mu zdá, že slyší nahoře matku, jak se šourá po chodbě, ale je to zvuk pocházející ze sousedovic domu. Zase se napije vody.

Michette vstane. „Když si nechceš vlézt ke mně do stanu, půjdu já k tobě.“

Jde ke Kadokemu a sedne si mu na klín. Skoro nic neváží. Kadoke od ní odvrátí tvář směrem k televizi. Neví, zda ji má odstrčit, nebo ji má prostě požádat, laskavě, leč autoritativně, aby se zas posadila na gauč.

Nedělá nic. Zůstane sedět, jak je.

S obličejem stále obráceným k televizi se zeptá: „Jak dlouho už pracuješ jako fotografka?“

„Šest, skoro sedm let. Každopádně dlouho.“

Probírá se mu vlasy. Ani ne eroticky. Připomíná mu to způsob, jakým dříve matka kontrovala, jestli nemá vši. Nechá ji, ale zeptá se: „Co přesně mi ve vlasech hledáš?“

„Nic, zajímají mě lebky.“

„Aha. Můžeš mi povědět něco o svých vztazích?“ Obličej má od ní stále odvrácený a ona zahájí důkladný výzkum jeho pokožky hlavy.

„Jednu dobu jsem měla něco s jedním fetišákem, kterej mě nakazil pohlavní chorobou, ale to jsem byla ještě mladá. Potom přišel fotbalista. Byl moc nadanej, ale nedostal se na vrchol, a tak začal prodávat koks. Pak už se s ním vlastně nedalo žít.“

„Ano,“ řekne Kadoke. Váhá, ale rozhodne se, že ji tak nechá sedět, pokud se ho nebude dál dotýkat.

„A pak ještě jeden novinář, ale to byl lúžr. Byl chorobně žárlivej.“

„Nevadí mi, že se mi prohřabuješ ve vlasech, ačkoli i to je mezní chování. Můžeš mi ale říct, jak dlouho ti zkoumání mojí lebky bude trvat?“

„Patří tohle ještě k terapii?“

„Ano, tohle je terapie. Sice jsme opustili vyšípanou cestu,“ praví s tváří stále upřenou k televizoru, „ale stále je to terapie.“

„Tak to ještě chvilku potřebuju.“

Uvědomí si, že když mu teď zavolají s nějakým naléhavým případem, jiným naléhavým případem, než je tenhle, bude ji ze sebe muset shodit.

„A muži v tvém notýsku? To nebyly vztahy?“

„Ne, to byl výzkum.“

„Výzkum čeho?“

„Chlapů.“

„Ty své modely nejen fotografuješ, taky je zkoumáš?“

„Zkoumám lidi. Hlavně chlapy. Když se chceš upnout na lidi, musíš je nejdřív zkoumat, abys věděl, na koho se máš upnout a na koho ne. Je lepší se upnout na chlapy než na ženský. Každopádně pro mě.“

Pořád se mu probírá ve vlasech. Má-li být upřímný, nepřijde mu to nepřijemné.

„Teď zkoumám tebe,“ prohlásí.

„Takže fotografování je výzkum?“

„Jo, možná že jo. Někdy z toho vyjdou lepší fotky, když máš s modelem sex.“

„Udružuješ vztahy s muži v notýsku?“

„S některýma jo. S jinýma ne. Máš na hlavě strup.“

„Asi jsem se někde praštil. Co si mám pod těmi vztahy představit?“

Michette pokrčí rameny. „Appujeme. Občas mi zavolaj. Jdem na drink. Výměčně se spolu ještě jednou vyspíme, ale většinou zůstane při jednom sexu.“

Žena na klíně ho začíná tížit, nic jí neřekne.

Otočí obličej od televize a dívá se jí na tvář. Ucha má velké mateřské znaménko, takové vystoupilé.

„Co by sis chtěla z téhle alternativní terapie odnést? Co od ní očekáváš? V co chceš a můžeš doufat?“

Michelle chvíli mlčí. Přestane si hrát s vlasy. Pak řekne: „Bud' abych už nechtěla umřít, nebo abych prostě umřela. Všechno mezi tím pro mě vlastně není řešení. Stačí to?“

Vezme jeho obličej do dlaní a opatrně jej obrátí k sobě.

On ji chytí za ruce a stáhne je dolů. „Nechyťte mě takhle,“ řekne jí. „Nechal jsem si líbit, že mi sedíš na klíně. To jsou meze. Lidé doufají, protože jsou poloslepí. Naději nelze chovat, aniž by člověk choval i jistou formu slepoty, a ta slepota je výsostnou nejistotou. Asi jsem měl otázku položit jinak: Čeho chceš toulhle terapií dosáhnout?“

Sleze z něho, lehne si na gauč, přetáhne přes sebe deku. Slyší ji, jak brečí. Zůstane sedět. Dopije vodu z hrnečku a vidí, že není pořádně umytý. Dno je hnědé.

Michelle vykukne zpod deky. Na chvíli pláč ustane. „Klidně dělej, jako že vykazuju mezní chování, pokládej mi otázky a já na ně budu odpovídat, dokavad budu mít chuť, ale ten, kdo vykazuje opravdu mezní chování, to seš ty, Kadoko.“

A znovu na něj namíří ukazovák, ukazovák bez žizev. Kadoko na něj zírá jako zhypnotizovaný, ale ví, že její slova nemůže nechat bez odpovědi. K inteligentnímu pacientovi je třeba postupovat s inteligencí a pokud možno otevřeně.

Kadoko si přejíždí rukama po stehnech, která se mu zahrřála, dokonce zpotila.

„Pokud lze tuhle terapii nazvat mezní, a podle všeobecných měřítek v tom máš pravdu, nazval bych to překročení mezní nutností. Dle mého odhadu šlo a jde o život. Lékařská kárná komise tuhle analýzu, tuhle obhajobu, patrně nepřijme, toho jsem si vědom. Pro mě je ale důležitější, jestli se svou analýzou dokážu žít, jestli ji při pečlivém zvážení považuji za přijatelnou.“

Ruka jí poklesne, prst zmizí z dohledu. Přetáhne si příkrývku přes hlavu, pak ji zas vystrčí.

„Tak pojd' ke mně,“ vyzve ho, „ty jeden mezní doktorku. Pojd' ke mně, jestli si troufáš!“

Uchopí hrnek a znovu se zadívá na dno. Že by děvčata pořádně nemyla nádoby? Nebo je to jeho vina? Odloží hrnek, jde ke gauči a sedne si na bobek k Michettině hlavě.

„Nejde o to, jestli si troufám, jak už jsem řekl. Mám noční. Každou chvíli mi můžou zavolat. Jediné, co ti můžu nabídnout, je alternativní terapie.“

„Já ani víc nechci.“

Chytí ho za ruku a drží ho za ni, a Kadoko si přitom uvědomuje, že psychiatrii ztratil. Tak se musí nejspíš cítit věřící, jenž ztratí Boha. Bolí to víc, než mohl tušit, a dokáže se vzpamatovat jen tím, že učiní závěr, že psychiatrii neztratil doopravdy, že je stále psychiater ve službě, že má noční. Ještě má svého Boha. Tāpe, ale psychiatrie tu stále ještě je.

„Mohla by bejt láska taky alternativní terapie?“ zeptá se Michelle.

Mačká mu ruku, masíruje ho. Nechá ji být. Drží ji za ruku dál. „Nevylučuju to. V tomto stadiu nic nevylučuju.“

Protože začíná cítit svaly na nohou, sedne si na kraj gauče, tak jako sedává na kraji matčiny postele.

„Jestli je láska alternativní terapie, tak si lehni vedle mě.“

Kadoko zavrtí hlavou. „Ne,“ řekne, „sex je mez, kterou nepřekročíme. Můžeš mě držet za ruku, když je to nutné. Vlezla jsi mi na klín, ale dál než tam nezajdeme. Pozornost, které se ti tu dostává, nemá se sexualitou nic společného.“

Ona chvíli mlčí. Popotáhne nosem.

„Ty po mně snad netoužíš?“

„Neposlouchám své touhy. A vskurtku po tobě netoužím. Jsou meze, které nemůžu překročit, aniž bych přestal existovat.“

Ruku mu nepouští. Cítí, jak se mu dlaně začíná lepit.

„Takže co pro tebe teda jsem?“

Kadoko hledí na zed', ne na tu, kde visí obraz, na jinou.

„Jsi moje pacientka,“ prohlásí po dlouhé odmlce, „pacientka, kterou jsem nedokázal ponechat jejímu osudu. Jsi moje slabina. Moje otevřená rána. Ale s tím si nemusíš dělat starosti.“

„Můžu u tebe zůstat napořád?“

Kadoko zavrtí hlavou. „Ne,“ řekne, „když alternativní terapie zabere, už nebudeš chtít umřít, tedy ne tak, aby ti to bránilo ve fungování. A pak budeš muset odejít. Budeš muset jít dál, budeš muset žít, tou dobou už to budeš zvládat. A já budu muset taky dál, protože budu mít další pacienty, o které se budu muset postarat.“

Rozbrečí se. Tělo se jí třese. Viděl plakat už nejednoho pacienta, ale tady v matčině domě mů Michéttin pláč připadá syrovější.

Vezme jí hlavu do dlaní a zaseptá jí do ucha: „Mám noční, to znamená, že mi každou chvíli můžou zavolat. Nahoře spí matka, bojím se, aby se nevzbudila, nebo možná už vzhůru je, protože děláme pořádný kravál a ona na tebe ještě není zvyklá. Děvčata, která měla před tebou, byla v noci potichu jako myšky. Můžeme se domluvit na tom, že si dneska v noci nebudeš ubližovat? Nejspozději v sedm ráno budu zpátky. Dám ti prášek na spaní. Spoléhám na to, že tu zůstaneš ležet, že víš, že se kolem sedmé vrátím a já budu v alternativní terapii pokračovat, dokud nepřestaneš cítit potřebu smrti.“

Pláč neutichá. Drží jí dál hlavu v dlaních.

„Takže zhruba za osm hodin budeš zase zpátky?“ ptá se ho potichu, patrně zoufale.

„Zhruba za osm hodin budu zase zpátky,“ řekne. „A když si budeš myslet, že to jde z kopce, když si budeš myslet, že to vážně nedopadne dobře, tak mi můžeš zavolat. Mé číslo máš. Já však spoléhám na to, že tuhle noc přestojíš, aniž bys mi volala, aniž by sis ubližovala.“

Kadoko pustí její hlavu z dlaní. Chce vstát, ale ona ho popadne za ruku a on se při pohledu na její obličej opět nedokáže ubránit myšlence na hladavce.

„Trpíš?“ zeptá se ho.

Má na tuhle otázku odpovídat? Má ji ignorovat? „To je legrační,“ řekne nakonec. „Na tuhle otázku, trošku jinak položenou, jsem dneska už jednou odpovídal.“

„Tak trpíš?“

Tře si nos, stále váhá, zda má na otázku odpovídat, nebo zda má prostě odejít, do svého dětského pokoje, na svou rozkládací postel.

„Jsem nad utrpení povznesený,“ odpoví.

„Takže ty netrpíš? Seš mrtvej? Podle mě netrpěj jen mrtvý.“
„Každý člověk má trpící jádro. Já netpím víc, než je nezbytně nutné.“

„Jak teda můžeš vědět, co je to láska? Když netrpíš víc, než je nezbytně nutný?“

Drží se ho za ruku, jako se tonoucí chytá ruky, která se k němu natahuje, s vědomím, že se jí jednou bude muset pusit, ale tu chvíli stále odkládá.

„Jak to myslíš?“ zeptá se jí.

Michette neodpovídá, drtí mu ruku, přemohly ji emoce, ale on ruku nestáhne zpátky. Ještě ne.

Pohledem bloudí po pokoji. Zmocní se ho mírné zoufalství. Proč ji sem vodil? Proč leží na matčině gauči? Copak mu v soukromé klinice nestačil jeden pacient? To je ta jeho ctižádost, věčná ctižádost, pomalu působící jed.

„To člověk musí trpět, aby věděl, co je to láska? A byla bys tak laskavá a přestala mi mačkat ruku? Začíná to bolet.“

„Jo,“ prohlásí s přesvědčivostí, která jej překvapuje. Jako by nevěděla nic, jako by o všem pochybovala, ale o tomhle ne. Aby člověk věděl, co je to láska, musí trpět. Už mu ruku tolik nemačká.

„To je názor, k němuž mám připomínky.“

Napůl se napřímí, ale ruku mu přitom nepustí. „Výměnou za alternativní terapii ti něco dám,“ řekne a hledí přitom na něj, jako by ho hypnotizovala. „Naučím tě, co je to láska. Budeš trpět, abys mohl konečně milovat.“

Mlčí, jen na něj upřeně hledí. Pak dodá: „Protože potom budu trpět méně. Když nechám trpět tebe, nemusím tolik trpět já.“

Kadoko stáhne ruku z jejího sevření. Vstane.

„Zhruba v sedm budu zpátky,“ řekne. „Spoléhám na to, že jsme se na něčem dohodli.“

Chce jít ke dveřím, ale ona ho zavolá. „Kadoke,“ volá. „Kadoke!“ A už jen způsob, jakým vyslovuje jeho jméno, ho přiměje, aby se otočil.

„To jsi vážně ty?“ ptá se.

Ukazuje na obraz.

„Jako dítě, už jsem ti to říkal. Nejsere si podobný?“

„Ale jo, já jen myslím, že je to třeba tvůj brácha.“

„Nemám bratra.“

Těká pohledem z obrazu na něj a zpět.

„Až budeš vědět, co je to utrpení, už nebudeš sám,“ řekne mu.

„O tom pochybuju,“ odvětví. „Nemyslím si, že utrpení je léčivé. Nanejvýš nevyhnutelné.“

Jde ke dveřím a ona ho zase volá. „Kadoke, mezní doktore, Kadoke.“

Psychiatr se zastaví, otočí se.

„Kde je ten zpívající vánoční stromček?“ zeptá se.

Rozhlíží se kolem sebe. Pak ho uvidí. Stojí relativně schovaný v koutě, vedle pokojové květiny. Postavený tak, aby si matka každé ráno nevsímla, že se jí do domu vpašoval zpívající vánoční strom.

„Podej mi ho,“ řekne. „Chtěla bych, aby se mnou ležel v posteli.“

Jde ke stromčku, sebere ho a podá jí ho.

Ona si s ním lehne pod deku. „Nepouštěj si ho,“ upozorní ji.

„Matku by to mohlo probudit.“

Zhasne a zavře dveře. Vyjde po schodech, ale v půlce si sedne na schod.

Celá ta léta mu cosi unikalo. Byl slepý k něčemu, co mu mělo už dávno dojít. Měl to vědět, ale vědět to nechtěl. Lépe řečeno, byl ochoten to nanejvýš uznat jako výjimku z pravidla, ne jako pravidlo. Když člověk působí utrpení, když je toho schopen, když je schopen ubližovat, sám nemusí tolik trpět. Je to pokus

sdílet bolest, pokus o intimitu, možná dokonce o náklonnost. Už jen proto by se nad to měl člověk povznést.

Jezdí si prsty po hlavě, jako by chtěl vědět, co cítila Michette. Ještě chvíli zůstane takhle sedět, přemýšlí, vyhodnocuje události, s ušima nastroženýma na zvuky z obývacího pokoje, z matčin ložnice. Stromček naštěstí nezpívá. Byl nazván mezním doktorem. Ještě ke všemu pacientkou. Musí se tomu pousmát.

Vstane, vystoupá po schodech a opatrně otevře matčinu dveře. Než je stačí úplně otevřít, slyší ji mumlat: „Gott, oh Gott, oh Gott. Oh Gott.“

Vidí ho. Ví, že je tam. „Gott, oh Gott,“ řekne trochu hlasitěji. „Gott, oh Gott.“

Kadoke potichu zavře dveře, aby vyzkoušel, jestli ho bude volat. Jestli bude volat jeho jméno jako před chvílí Michette. I když nebude volat „Kadoke“. Bude volat „Otto“. Nebo „Bubele“. Nebo možná taky „chlapečku můj“.

Ale ona ho nevolá. S uchem přitisknutým ke dveřím slyší jen její mumláni: „Gott, oh Gott, oh Gott. Oh Gott.“

Kadoke zaspí budík, musel ho zamáčknot v polosnu. Probudí se o víc než dvacet minut později, než měl v plánu. Takhle nekázněné chování mu vadí.

V noci měl dva naléhavé případy. Žádné děti, jak Dekce předpověděl, žádné nezletilé. Když přišel před šestou domů, Michette spala, matka také. Svlékl se, lehl si na rozkládací postel v naději, že si bude moct ještě tak dvě hodiny odpočinout.

Teď se rychle obléká, kalhoty, triko, a Michette najde v kuchyni. Sedí na matčině stoličce, připravila jogurt a ovoce. Na stole jsou nachystané dva polévkové talíře. Oblékla si také jeho šedivou mikinu.

Prohlíží si ho a nic neříká. Pohledem sjede dolů. Jemu na nohy. Ano, je zase bos. Doma raději boty nenosí.

„Udělal jsem snídani,“ řekne po dlouhém mlčení, které Kadoke nehodlal přerušit. „Pro sebe, a myslela jsem si, že tvý mámě to bude třeba taky chutnat.“

„Dobře,“ řekne jí. „Moc dobře. Ale matka jogurt skoro nejí. Tady v domě jím nejvíc jogurtu já. Někdy se vrátím z noční a mám hlad. Tak si dám jogurt. Můžeme to samozřejmě zkusit. Třeba si od tebe matka jogurt vezme.“

„Urním dělat moc dobrej jogurt s ovocem. Zamíchala jsem do něj taky med. Chvilí mi to trvalo, ale našla jsem ho tu. Vedle masoxu. To je trošku divný místo na med.“

Pohled má nezastřený, hlas zní jasně. Člověk by si skoro pomyslel, že je šťastná.

„No jo,“ připustí Kadoke, „každý má v kuchyni svůj systém. Ty talíře, které jsi připravila, jsou takzvané masné, matka se snaží oddělovat maso od mléka. Jak jsem ti říkal. To je součást košer domácnosti. Lpí na tradicích. Vezmi jiné talíře. Ty takzvaně mléčné jsou tady.“

Otevře skříňku a ukáže jí mléčné talíře.

„Mléčný talíř,“ pronese Michette. „Masný talíř. To jsou srandovní slova.“

Vyndá mléčné talíře.

„Moc srandovní,“ řekne Kadoke. „A ještě něco: byl bych radši, kdybys nenosila moje oblečení.“

„Byla mi zima.“

„Já myslím, že sis doma sbalila tašku s věcmi.“

„Jo, to jo, ale tady u vás je po ránu taková zima, to jsem nemohla vědět. V léčebně je většinou teplo. Často vedro.“

Kadoke vejde do obýváku. Na termostatu nastaví vyšší teplotu. Po pokoji se nepovaluje žádné spodní prádlo. Na gauči leží zpívající vánoční stromeček. Sebere stromeček a schová ho zase do kouta k pokojové květině. Pak stáhne z gauče prostěradlo, které Michette dal, složí ho co nejlépe a prostěradlo s dekou položí na židli. Rozhlédne se kolem sebe: vše sice ukazuje na to, že tu někdo přespává, ale domácí ošetřovatelky nenajdou nic podezřelého.

Sice zvažoval, zda nemá spát na gauči sám, ale je lepší, aby Michette ležela tady a on v dětském pokoji, kde spala i nepálská děvčata. Na chvilku si vybaví Rose. Podává čaj, na sobě má kratasy. Lehká melancholie, to je to, co zbudě z lásky a chťiče, ale to stačí, je to víc než dost.

Pak složí roztažený gauč ze spací polohy do sedací, jak je matka zvyklá. Lehá si vždycky na neroztažený gauč. „Nejsem tlustá,“ říká.

V kuchyni dala Michette vařit vodu.

„Pije tvoje máma čaj nebo kafe?“

„Matka pije nejdřív čaj. Nahoře. Tam také snídá. K čaji si taky bere prášky. Pak sejde dolů a dá si kávu a také nějaké

homeopatické prostředky. To bývá většinou kolem jedenácté. Oblékání je u ní proces, který může docela dlouho trvat. Někdy také záleží, kolik má energie a jakou má náladu. Vlastně se má sprchovat.“

Voda se vaří.

„Vařící vodu můžeš nalít do termosky,“ radí Kadoke, „dělá čata to taky tak dělala. Voda na čaj pak vydrží do pozdního odpoledne.“

Přihlíží, jak Michette lije vodu do termosky. Pečlivě a soustředěně. „Mám mámě donést snídaní?“ zeptá se. „Nebo ji chceš nejdřív vzbudit?“

„Vzbud' ji ty,“ odpoví Kadoke. „Ty jsi její pečovatelka. Já o pečování o seniory skoro nic nevím. Teď jsi odpovědná za matčinu no blaho ty.“

Dívá se na něj, jako by si z ní dělal legraci, ale on na ni hledí vážně. V obličejí nemá ani stopu ironie.

„Takže mám mámě odnést snídaní? To tím myslíš?“

Kadoke se dívá na telefon. Něco po deváté.

„Ano,“ řekne, „odnes. Toulhe dobou je většinou na snídaní zralá.“

Když nandává jogurt na talíř, prohlásí: „Brzo ráno ses už u mě nezastavil, jak jsi slíbil. Dáš si taky trochu jogurtu?“

„Ne, ten je pro vás s matkou. Když ho nebudete chtít, tak její porci dojm. Když jsem se vrátil z noční, šel jsem se na tebe podívat. Ležela jsi tam hezky v klidu. Spala jsi. Na svůj slib jsem nezapomněl, ale přišlo mi, že bych tě neměl budit.“

„Měla jsem sen.“

„Spala jsi, to je hlavní.“

„Měla jsem divný sny.“

„Možná by sis je měla zapisovat.“

„Někdy si je zapisuju, ale divný sny mám pořád.“

Postaví talíř na podnos, nalije šálek čaje.

„To nevádí,“ uklidňuje ji. „Sny můžou být klidně divné. Hlavně když spíš.“

Dívá se za ní, jak jde nahoru s podnosem. Na sobě má černou sukni a k ní jeho šedivou mikinu. Zvláštní kombinace.

Kadoke zůstane stát v kuchyni. Čeká, že uslyší matku. Pro nikavý výkřik. Nebo spílání. Německy nebo nizozemsky. Matka nenařká, matka kleje a proklíná, a dokud to dělá, ví, že smrt se bude držet stranou. Jenže nic neslyší. Čeká ještě několik minut, pak si na zahradě spěšně a poněkud napjatě zakouří.

Na zahradě zůstane, i když má cigaretu dokouřenou až k filtru, dívá se na túje, popínavou růži, pomalu se rozpadající plot, jenž zahradu dělí od sousedů. Prochází se po terase a přemýšlí, jaké kroky podniknout dál, jak to tu má přivést ke zdárnému konci? Bezmyšlenkovitě otevře spíž, vidí v ní obrovskou zásobu homeopatik. Až když ho začnou zábst nohy, vrátí se do kuchyně. Protře si chodidla, aby je zahřál, a pak jde nahoru. Ačkoli matku neslyšel, je připraven na nejhorší, ale matka sedí klidně u psacího stolu, jogurt s ovocem má skoro v sobě.

Michette sedí vedle ní.

„Dobré ráno, chlapečku,“ řekne matka.

„Chutná ti snídaně?“ zeptá se Kadoke.

„Jo, moc. Proč jsi mi nikdy nedal jogurt?“

Zůstane stát ve dveřích. Matka má lžíci ještě v ruce.

Michette sedí vedle matky na bílé skládací židli. Ze židle se olupuje barva. Dříve si matka židli sama přelakovala, teď na to už nemá sílu.

Michette na něj hledí stejně jako matka, lehce vyčítavě, poněkud překvapeně. Proč celou tu dobu odmítal dát matce jogurt?

„Já myslel, že jogurt nemáš ráda,“ vysvětluje Kadoke.

„Nemám ráda tekutý pudink,“ odpoví matka. „Jogurt mi chutná. Tvaroh zbožňuju, když není tučný. Nesnáším tekutý pudink. V žádném jiném zemi na světě se pudink nejlí tekutý, jen v Holandsku. Protože Holanďani nemají žádnou kulturu a žádnou civilizaci, proto jedí tekutý pudink.“

Kadoke přikyvuje. Potichu řekne: „Michette, musíš dát matce ještě prášky. Má je v té dózičce. Včera večer jsem jí je tam

připravil. Pak můžeš matku umýt. Mami, nebude ti vadit, když tě Michette osprchuje?“

Matka chvíli hledí na Kadokeho pacientku. Šacuje ji.

„Nebude,“ řekne, „jestli je to nutný. Když vám připadám špinavá, tak ať mě ta holka klidně osprchuje.“

„Michette, potřebuješ ještě nějaké pokyny, jak matku umýt? Už jsi někdy sprchovala nějakou starší dámu nebo staršího pána?“

„Už jsem jednou sprchovala jednoho staršího pána,“ odpoví Michette.

„Fajn,“ řekne Kadoke. „Takže předpokládám, že vy dvě to spolu zvládnete. Nebo ode mě potřebuješ ještě nějaké doplňující informace?“

Než stačí Michette odpovědět, odsekne matka: „Ty si snad myslíš, že víš, jak se mýjou starý ženský? Já tě musela mýt celý léta, a někdy si říkám, že bych to měla dělat pořád. Ale už na to nemám sílu.“

Pak se obrátí k Michette. Nakloní hlavu k Michettinu uchu, jako by jí hodlala prozradit významné tajemství: „S mým synem každý zametá, hlavně pacienti. Ti sebevrahové neberou ohled na nikoho.“

Kadoke si odkašle. „Dobrá, pokud už mě nepotřebujete, počkám dole. Michette, až budete s matkou hotové, rád bych s tebou v obýváku probral zbytek dne.“

Postaví prázdnou misku od jogurtu na podnos a odnese ji do kuchyně.

Uvaří si kávu a na zahradě ještě v rychlosti vykouří cigaretu. Pak si s notesem sedne do obýváku a listuje poznámkami ke služební zprávkám, které jsou dávno napsané.

Dekha mu pošle esemesku. „Dorazíš ještě do krizového centra?“

Odepíše jí, že má v plánu zastavit se tam k večeru. Pohledem přejíždí po zahradě za domem, ještě chvíli listuje spornými poznámkami, pořízenými během noční. Když zírá na poznámky, připadá mu, že je noční zvíře, ale že s tím dokáže žít.

Je po jedenácté, když matka sejde dolů. Na sobě má svou modrou teplákovou soupravu. Posadí se jako obvykle do kuchyně, kde se obklopí svými homeopatickými prostředky. Jsou jako její děti, její nejlepší kamarádi. Mohla by se s nimi vybavovat, a možná to taky dělá. Místo lidí má matka v životě homeopatika.

Když Michette vejde do obýváku, jde Kadoke za ní. Než s ní stačí zahájit hovor, už leží na gauči. Uloví ze židle deku a pečlivě se jí přikryje. Kadoke má za to, že pacienti by přes den neměli spát, ale nechá ji být. Michette je tu teprve krátce. Musí si zvyknout, on si také musí zvyknout.

Pacientka se věnuje svému telefonu, něco píše. On jde zpátky do kuchyně, kde sedí matka s homeopatickými pilulkami a kapkami před sebou. „Jaké to bylo?“ zeptá se matky. „Zvládly jste to v koupelně?“

Vypadá umyté. I vlasy má umyté a vyfénované. To už je co říct.

„Jaké by to mělo být?“ opáčí matka, aniž zvedne zrak od svých pilulek. „Sprcha je sprcha.“

Uvaří matce kávu.

„Byla na tebe hodná?“

„Ta holka? Má jemné ruce.“

„Myslíš, že tě bude moct sprchovat častěji?“

„Když nemáš nikoho jiného. Každopádně není stará.“

Postaví před ni kávu. „Všude má jizvy,“ poznamená matka.

„Viděls to? Je samá jizva. Chudinka, tak mladá a tak zjizvená.“

„Dřív si ubližovala.“

„Chudák. To našťástí v rodině nemáme. Něco tak strašného.

A proč si neudělá něco s tím knírkem?“

Hladí matku po rameni, po paži. „Myslím, že ty vousy nad horním rtem jsou součástí její identity. Patrně je s některými našimi ideály krásy na štíru. My všichni jsme s ideálem krásy na štíru.“

Matka se k němu prudce otočí. „Já ne,“ prohlásí. „Sama jsem bývala ideálem krásy. Esesáci se na mě vždycky smáli.“

Přivine matku k sobě, objímá ji. „To je dobře, že se na tebe smáli.“ řekne. „Zasloužíš si jejich smích. Všichni by se na tebe měli smát.“

Chvilí se nechá objímat, ale pak řekne: „I na tebe by se lidi měli smát.“ Podívá se na něj a v jejím pohledu je vidět strach, šílený strach, čiré zoufalství. Matka se bojí, že lidi se na jejího syna nebudou nikdy smát. Hlavně esesáci ne.

„Měl by ses zapsat na nějaký bojový sport,“ radí mu. „Možná se na tebe pak budou lidi víc smát. V tvém případě je krátký úsměv až až.“

Pustí ji. Matka se napije kávy. „Bojové sporty a smích spolu nemají moc společného,“ namítne Kadoke. Ale matka jako by zapomněla, co právě řekla, je opět pohroužena do svých ho-
meopatik.

Kadoke se vrátí do obýváku. Když vejde, dívá se Michette do mobilu. Strčí si ho pod deku, jako by to bylo miminko nebo mládě, každopádně něco, co musí zůstat v teple.

„Zvládl jste to s matkou?“ zeptá se.

Ona přikývne.

„Je celkem atraktivní.“

Kadoke si sedne na bobek k Michettině hlavě.

„Myslíš, že na to máš? Každé ráno matku umýt, každé ráno jí naservírovat snídaní? Myslíš, že to zvládneš? Tu zodpovědnost? Tu disciplínu?“

„Jo, to zvládnou,“ ujistí ho. Týmž tónem, jakým v noci říkala, že ho naučí trpět. Sebejistě. S lehkým srdcem.

„Bavila ses s matkou?“

„Pořádně jsem ji umyla. Byla dost špinavá.“

„Špinavá?“

„Byla špinavá. Kdo ji myl přede mnou?“

„Já, ale ona se ode mě nechce nechat sprchovat, proto jsem ji jen otíral žínkou.“

„Žínkou se dá člověk umejt celkem dobře.“

„Dobře,“ řekne Kadoke. „Bavila ses s ní?“

„Myla jsem jí. Šahala jsem na ni, to je důležitější než mluvení.“

Kadoke si přejíždí po bradě. Zase se neholil. Nemá čas. Když má člověk noční, určitá zanedbanost není tak nápadná.

Psychiatrovi není příjemné, že Michette zdůrazňuje skutečnost, že se matky dotýkala. „Dotek něco znamená, až když pro něj dokážeme nalézt slova,“ poučuje ji. „Když o něm dokážeš hovořit. Když o něm hovořit nedokážeš, je bezvýznamný.“

„Slova můžou být taky bezvýznamný.“ Dívá se na něj jako na svého žáka. „Ostatně bezvýznamnost může být osvobozující,“ prohlásí. „Sex je bezvýznamnej. Proto je tak osvobozující.“

Kadoke si promne oči, pak řekne: „Chci s tebou probrat dnešek. Pracuješ dneska?“

„V pět mám někoho fotit.“

„Tak to ještě stačíš uvařit matce oběd.“

„Bude vážně lepší, když ho uvařím já než ty. Proč ses nenaučil vařit?“ Výsměch je zpět. Spatřuje v tom dobré znamení, v jejím výsměchu se skrývá humor. Bojovnost. Stejně jako u matky. Když na něj agresivně vyjede, je to dobré.

„Jsem na tvoje kuchařské umění zvědavý.“ odvětví laskavě.

Sedne si na kraj gauče. Opatrně, protože se jí nechce dotknout.

Ona mu položí ruku na bedra, vykasá mu tričko, které si ráno oblékl. Přejíždí mu po holých zádech, nikoli něžně, spíš jako lékař, který ho vyšetřuje.

„Dej tu ruku pryč,“ řekne jí. „Dohodli jsme si přeci určité meze.“

„Když můžu sprchovat tvoji mámu, jestli je to alternativní terapie, tak ti taky můžu šahat na záda.“

„Matka je nemohoucí, já ne.“

Objeví se ukazovák. „Ty taky,“ řekne, „mezní doktore Kadoke. Potřebuješ pomoc. Ty seš taky nemohoucí. Proto jsem ti vstoupila do života. Naučím tě, co je to utrpení. Co to tam máš za bulky?“

Pořád mu prsty přejíždí po bedrech, vlastně jako slepec. „To jsou matčská znaménka,“ odpoví, „brzy mi je odstraní. Nejspíš nejsou zhoubná, ale je lepší nechat si je odstranit.“

Uchopí ji za ruku, rezolutně ji položí na gauč a odsedne si na židli kousek od ní.

„Chci ještě zdůraznit, že tvůj pobyt zde je vázán na dodržování určitých mezí. Jednou z mezí je matka. Očekávám, že se ujmeš odpovědnosti za její péči. Druhou mezí je tělesná intimita. Můžu tě držet za ruku, je-li třeba. Můžu ti držet hlavu, když je vážně potřeba. To je nejzazší mez. Mezi námi není žádná žádná tělesná intimita. Pokud se to, co tu děláme, dá nazvat alternativní terapií, tak jen proto, že dodržujeme určité meze.“

Zírá na něj, ne přímo zklamaneč, spíš vyzývavě a plna očekávání.

„Půjdeš dneska odpoledne se mnou, až půjdu fotit?“

Z kuchyně se ozývají zvuky. Matka patrně vstala ze stoličky.

„Dáš si taky kafe?“ slyší ji, jak volá. „Mám říct té holce, aby ti uvařila kafe?“

„Moment,“ zavolá na ni. „Hned přijdu. Moment.“

Konečky prstů obou rukou si mne čelo.

„Půjdeš se mnou, Kadoke?“ ptá se Michette. „Chceš vidět, jak to dělám?“

Kadoke zavrtí hlavou a zkoumá si nohy. Hezké nohy. Ba ne, nikdy na svých nohou neviděl nic výjimečně hezkého. Matka by se Michettině poznámce srdečně zasmála.

Aniž odvrátí pohled od nohou, řekne: „Tvoje manipulativní chování je jen jiný způsob, jak si ubližovat. Pleteš si krátkodobé cíle s dlouhodobými. To není strategie přežití, ale zase další pokus o sebedestrukci, způsob, jak sabotovat kontakt s ostatními.“

Zvedne zrak, ona polkne, on ji vidí, jak polyká, ale nerozpláče se.

„Chtěla jsem tě naučit trpět,“ řekne. „Jestli mi chceš opravdu pomoci, musíš mě nechat, abych tě naučila trpět.“

„Já se nic učit nemusím. Nejde o mě, na mně nezáleží.“

Kadoke jde do kuchyně, aby matce řekl, že si ní vypije šálek kávy, a Michette za ním volá: „Jak dlouho to ještě budeš popírat? Vykazuješ neterapeutický chování, Kadoke.“

Usměje se. Neterapeutické chování. Když terapie trvá dostatečně dlouho, začne pacient přebírat terapeutův žargon. Vypije si s matkou kávu, ona vsedě, on vestoje, ona přitom tráví homeopatika, on myslí na pacientku v obýváku. Opět jej přepadnou pochyby. Bylo správné udělat z tohoto domu soukromou kliniku? Nepřestřelil?

„Někdy si myslím, že bych je měla přestat brát,“ pronese matka, „všechny ty homeopatika. Někdy si myslím, že vůbec nezabírají.“

Kadoke je zase zpátky, v realitě kuchyně. Dívá se na lahvičky s kapkami a pilulkami, obrovskou sbírku vystavenou před matkou. „Můžeme zajít k homeopatovi,“ navrhone. „Jestli chceš, jestli myslíš, že ti to pomůže. Možná by ti mohl předepsat jiné kapičky.“

„To ne,“ odmítá matka. „Je to podvodník a ještě ke všemu nesympatický.“

„Tak tam chodit nebudeme.“ K homeopatům, co jsou podvodníci, a navíc nesympatictí, se chodit nemusí.

Kadoke jde zase do obýváku. Michette stále leží na gauči s telefonem v ruce.

„Je čas vstávat,“ řekne jí. „Můžeš se pustit do vaření oběda. Matka si za chvíli půjde sednout k jídelnímu stolu. Pak budeš mít kuchyň pro sebe a můžeš tam připravit oběd.“

„Co mám uvařit?“

„Zeptej se matky. Špatně jí, proto je důležité podávat jí co nejvíc jídla, na která má opravdu chuť. I když nejsou výživná. Rozhodli jsme se k tomu po poradě s dietologem. Nějakou dobu žila matka na párkách, ale včera relativně dobře strávila tresku.“

„Strávila?“

„Snědla. Slupla.“

Kadoke si sedne na židli, v přiměřené vzdálenosti od Michette.

„Já vstanu,“ řekne a přitom se protáhne. Zvířátko, které by nejradši upadlo do zimního spánku. Stoupne si, ale deku má přes sebe přehozenou.

„Proč si necháváš líbit, aby s tebou máma takhle zacházela?“ zeptá se ho.

„Jak to myslíš?“

„Jako s malým.“

„To ne,“ odvětlí Kadoke, „nezachází se mnou jako s malým. Je kritická. Matka si hodně všímá, kritický postoj má vůči všemu, i vůči synovi. Bojí se, ale nezachází se mnou jako s malým klukem. To je láska. A bezmoc. Pro mnoho lidí je láska bezmoc. Neschopnost. Já v tom vidím pokus o lásku. Kromě toho by sis neměla všechno vztahovat na sebe, Michette.“

Dlouze se na něj záhledí. Připadá jí snád to, co právě řekl, nepřijatelné?

Začne si zaplétat vlasy. „Včera jsi říkal, že láska může být alternativní terapie.“

Kadoke opět zaváhá. Ten, kdo opustí vyšlapanou cestu, necítí protokol, se může dopustit dalších chyb. „Říkal jsem, že nechávám otevřené všelijaké možnosti, ale stanovil jsem také meze.“

Stále se zaplétá, soustředěně, téměř nervózně.

„Mohla bych tě milovat?“

Přejíždí si rukama po kalhotách. V tomhle pokoji je přetopeno. Matka to má ráda, na teplo si potrpí. A Michette taky. Ale on to nevydrží.

„Teoreticky je možné všechno,“ řekne. „Prakticky ne. Jsem tu, abych něčemu zabránil. Ty tu nejsi od toho, abys mě milovala.“

„Mimořádně,“ říká, „že jsem otevřená rána.“ V hlase jí zase zní výsměch, jeho vážná odrůda.

Kadoke pomalu přikyvuje, pohroužen v myšlenkách. „Ano,“ připustí, „to je pravda. Podstoupil jsem riziko, které by mnoho z mých kolegů odsoudilo nebo by je nejspíš nepochopilo. Když člověk opustí vyšlapanou cestu psychiatrie, musí připustit, že se z léčby, či ze samotného pacienta, vyklubala otevřená rána. Můžeš se konečně obléct?“

Rozezne si jeho mikinu. Zaujímou ho piercingy. Jako by jí někdo poměrně libovolně propíchl bradavky dvěma kruhy. Zadíva se na závěsy.

„Tvoje máma je vážně chlap,“ konstatuje.

„Moje matka byla muž.“

„Proč tak nezůstala?“

Koutkem oka vidí, jak si obléká svetr. Podprsenku ne, svetr ano.

„Ne vždy můžeme zůstat tím, kým jsme, to ani nelze očekávat. Možná ani není nutné zůstat tím, kým jsme.“

Hrabe se v tašce.

„To není žádná odpověď,“ namítně. „To je vágní.“

Vstane a řekne: „Protože otec upadl do hluboké deprese, když matka zemřela. Byli jsme poměrně zoufalí. Já byl zoufalý. Dostal se z ní, až když začal nosit matčiny šaty, když se stal svou ženou, mou matkou. Dál si s tím nemusíš dělat starosti. Už jsem ti to všechno vyprávěl.“

Natáhne si tmavě šedé džínny.

„Proč mám jít s tebou, až půjdeš fotografovat?“ zeptá se s pohledem upřeným na závěsy a matčiny pokojové rostliny, na konvívku stojící na parapetu.

„Protože tě chci naučit trpět.“

„Proč bych měl trpět, když s tebou půjdu do práce?“

„Protože lidem, co fotografuju, dávám lásku.“

„Dáváš jim sex, pokud si dobře vzpomínám.“

Udělá pár kroků k oknu a sebere pár uschlých lístků, které matka přehlédla.

„Dávám jim sebe. Sama na sebe zapomínám, oni si mě přebírají. Když si tě chlap vezme, zmizíš vlastně v jeho životě. Když půjdeš se mnou, budeš svědkem něčeho, čeho bys svědkem asi být nechtěl. Připomenu ti všechno, co ti chybí.“

Kadoke si řlíká, zda je ta květina uschlá, nebo naopak přelitá. Tuší, že přelitá, matka ji zalévá příliš.

„Jako psychiatri jsem neustále svědkem věcí, jejichž svědkem bych být nechtěl. Načrtl jsem, kde jsou meze. Meze, které prospějí nám oběma. Jedním z cílů alternativní terapie je, aby ses lépe naučila zacházet s mezemi. Na jednu stranu by bylo vhodné, abys s těmi mezemi zacházela pružněji, aby sis mohla

dovolit postoj, jenž svědčí o uvolnění, pokud jde o očekávání tvoje i ostatních. Na druhou stranu si myslím, že by bylo lepší, abys víc dbala na meze, které klade společnost.“

Sousedka parkuje. Zahledí se na dům Kadokeho matky. Tady se lidé hodně drbou. Možná už vyrozuměli, že syn paní Kadokeové tu otevřel soukromou kliniku, možná tím potají opovrhují. Michette si obouvá tenisky. Sedí na gauči.

„Připadám ti promiskuitní, soudíš mě.“

„To ne, soudy – hlavně morální soudy – pacientům většinou škodí, a léčbě taky. Existuje vhodné, méně vhodné a velmi nevhodné chování. To si nesmíme plést s morálkou, to je k ničemu. Nejen to, spoustu lidí ničí, že si pletou jedno s druhým. Já si jen říkám, zda ti to, čemu ty říkáš promiskuitní chování, prospívá. To je vše.“

Michette zůstane sedět na gauči, je sice oblečená, ale očividně ještě nehodlá začít s přípravou oběda.

„Ty žálíš,“ řekne. „Chceš mě jenom pro sebe. Proto jsi mě odvedl sem. Báli ses, abych se nevyspala s nějakým jiným psychiatrem. Seš takovej Priklopil. Máš tu sklep?“

„Máme kumbál, kde je kotel. Jinak tu žádný sklep není. Priklopil?“

„Ten chlápek, co unesl Nataschu Kampuschovou. Šla jsem s tebou sice dobrovolně, ale nakonec je to stejné únos, ne?“

Vstane, stoupne si kousek před něj. On o krok ucouvne, ale dál už nemůže, bojí se, aby neshodil květiny z parapetu.

„Je to únos?“ ptá se Michette znovu, nyní hlasitěji.

„Nic ti nebrání odejít, jestli chceš, opakuju to pořád dokola. Můžeš kousek ustoupit, abychom mohli lépe pokračovat v rozhovoru?“

Udělá krok dozadu.

Kadoke si založí ruce, aby zaujal postoj, ale také aby jí dal najevo, že se nemá přibližovat. To se mine účinkem. Opět k němu přikročí. „Jestli mě odsud pošleš pryč,“ řekne, „jestli přestaneš bejt můj Priklopil, tak se oddělám. Tak nemám pro co žít.“

Kadoke jí přísný pohled oplácí. Upřene jí hledí do očí. „Už jsem ti říkal, že nejdůležitějším cílem tvého pobytu zde je zabránit tomu, aby tě tížily podobné myšlenky. Cílem alternativní terapie je, abys už nechtěla umřít. Jinak jsem ochoten částečně sdílet tvé představy, kterým bych raději říkal bludy, ale i tady se vyplatí určitě meze. Proto znovu opakuji, aby bylo jasno: já nejsem Priklopil, jsem psychiatr Kadoke. Nikdo tě neunesl.“

„O tom, kdo seš, si rozhoduju sama.“

„V tom máš do jisté míry pravdu. Neuposadíme se?“

„Já postojím.“

„Taky dobře.“

Obrátí se směrem k parapetu. K oknu. Sousedka teď na ulici klábosí s jinou sousedkou.

„Matka každé dopoledne mezi jedenáctou a dvanáctou zalévá květiny,“ vykládá. „Je to pro ni důležitý rituál, protože je to jedna z mála věcí v domácnosti, které ještě dělá sama. Ale mám dojem, že je zalévá tak, až některé přelije. Rozumíš kytkám?“

„Ne.“

„Možná bys ale mohla dohlédnout na to, aby matka květiny nepřelévávala.“

„O kytkách moc nevím, ale je mi jasný, co to je přelet.“

„Kadoke se posune doleva, projde po pokoji a sedne si na matčinu televizní židli.“

„Navrhuju, abys za chvíli začala s vařením oběda. Rád bych, abys s matkou sestavila pokrm, který bude ochotna sníst. Myslíš, že to dokážeš?“

„Když je to nutný, Priklopile.“

„Než se do toho pustíme,“ řekne Kadoke, „zajímalo by mě, co si myslíš, že získáš tím, že s tebou půjdu na fotografování.“

Stojí tam u okna jako dítě, které odmítlo vyrůst, které má svět dospělých prokouknutý, s odporem, bezmezným hnusem.

„Měl bys začít žárlit,“ řekne s důrazem na každé slovo.

„A proč? Jak by to mělo fungovat?“

„Viděl bys, že dávám lásku každému. Každýmu, jen tobě, Priklopile, ne.“

„Nemusíš mi dávat lásku. Transakce mě nezajímají. Kdyžby mě zajímaly, zvolil bych si jiné povolání. Jediné, co od tebe očekávám, je, že se shodneme na několika základních principech tvého pobytu tady. A podle mě se nám to povede. Můžu ti slíbit, že se nevzdám, dokud tvoje touha umřít nepoleví natolik, že už nebude stát za řeč. Nenažval bych to transakcí, nanejvýš přesvědčením, nebo otevřenou ránou, rozdíl mezi těmi dvěma je minimální.“

Michette je chvíli zticha. Výraz v obličeji se jí nezměnil.

„Já jsem nemluvila o transakcích, Priklopile. Ne všechno jsou transakce. Když si ubližuju, je to transakce? Bolest je plátidlo? Bolest dokáže spojovat, Priklopile, hluboko uvnitř to víš, jinak bys mě neunesl.“

Kadoke vstane. „Dneska s tebou půjdu do práce,“ slíbí jí. „Ale nepůjdu dovnitř. Počkám na tebe venku. Jestli chceš, jestli ti to přijde užitečné, můžu to pro tebe udělat.“

Kadoke se ještě na chvíli zastaví, myslí na Priklopila. Michette se předkloní, aby si povytáhla ponožky. Pohroužený v myšlenkách jí upřeně hledí na ponožky. Myslí na soukromou kliniku, v níž se proměnil matčin dům, a téměř neslyšně se zeptá: „To tetování tam na kotníku: Co vlastně představuje?“

„Mořskou vlnu. Líbí se ti?“

„Já tetování nerozumím. A vlastně ani mořským vílám ne.“

„Čemu teda vlastně rozumíš?“

Kadoke vede Michette opatrně do kuchyně. Necuká se a neříká mu Priklopile.

V kuchyni ji pustí a jde zpátky na chodbu.

Slyší, jak se ptá: „Co byste si dala k obědu, paní Kadokeová?“

Ticho.

Pak matka praví: „Párky.“

Michette: „Váš syn si myslí, že jíte moc párků.“

„Můj syn si pořad na něco stěžuje.“

„Nedala byste si rybu?“ Ticho.

Matka: „Filé. Rybí filé. S grilovací omáčkou.“

„Česnekovou?“

„Ne, s takovou tou růžovou.“

„Ta je přece česneková?“

„Ještě nikdy jsem neslyšela o růžové česnekové omáčce.“

Kadoke se jde posadit k jídelnímu stolu. Pošle Dekce esemesku, že dnes do krizového centra nepřijde, že ale všechno důkladně proberou zítra.

Matka si dává odpoledního šlofíka a Kadoke veze Michette ve svém autě k ní domů, aby si vyzvedla věci do práce. Má na sobě svou šedou mikinu. Trochu je cítit po Michette. Musí ji vyprat. Má za to, že je nevhodné být cítit po pacientkách.

„Jdu s tebou,“ prohlásí, když čekají za dodávkou blokující provoz, „na tvou výslovnou žádost. Protože si myslím, že ti to může pomoci.“

„Jak pomoci?“

Nalíčila se. Nijak přehnaně, ale je to znát. Má dlouhé rukávy, není vidět skoro žádná jizva. Na levém zápěstí zevnitř má dvě malé, ale kdo se zaměřuje na vnitřní stranu zápěstí? Člověk si nejdřív musí učinit z prevence sebevražd práci, aby si toho všiml.

„Možná ti to pomůže, aby ses tak rychle nevracela k naučenému, negativnímu chování.“

„Existuje taky nějaký nenaučený chování? Tu ženskou znám.“ Ukáže na dívku v zeleném plášti na tramvajové zastávce.

„Protože ti zjevně neprospívá.“

„Ty ho odsuzuješ, Priklopil. Děláš, jak jsi otevřenéj a velkorysej, ale to je jen póza. Copak, když někoho opravdu miluješ, nechceš ho mít jenom pro sebe?“

Zamyšleně zavrtí hlavou. „Ty uvádíš, že ti to chování vadí. Odsouzení je už z definice obřízné, téměř nikdo nesnese permanentní odsouzení. Proto považuju přízpůsobení se všeobecně

uznávaným normám především za pokus, jak se zbavit společenského břemene, jak se ve společnosti pohybovat volněji, bezstarostněji. S mým domnělým odsuzováním to nemá nic společného. Uprímně řečeno, já ani nevím, jestli sebevraždu odsuzuju. Snažím se jí předcházet, to je něco jiného.“

Položí mu levou ruku na bedra. Šátrá mu pod mikinou a pod trikem, až se dostane na kůži.

„Nechápu, o čem to mluvíš,“ řekne. „Připadám ti promiškuitní, to je jediný, co chápu.“

Zase vrtí hlavou. „Snažím se, aby sis uvědomila normy, které sis osvojila, zatímco ty děláš, jako by nebyly tvoje.“

Dodávka je odstavena, mohou pokračovat v jízdě. Nechce ani nemůže jí teď dávat ruku pryč. Musí se zkorigovat sama. Musí se to naučit. Lépe řečeno: on ji to musí naučit. Ujal se toho úkolu, když opustil svět protokolů a osobních pohovorů.

„Přestaň,“ řekne po chvíli. „Na něčem jsme se dohodli.“

„Sahám ti na ty bulky, mně se tak líbí.“

Rozpršelo se. Pustí stěrače, jejich zvuk ho uklidňuje.

„To nejsou bulky. Jsou to nezhoubná mateřská znaménka. Už jsem ti říkal, že si je brzy nechám odstranit. Musím jen zavolat na kožní a objednat se.“

„Mně se tak líbí. Nech si je. Kvůli mně.“

Podívá se stranou. Kadoke v její tváři nevidí žádný výsměch. Třeba to myslí vážně, třeba má slabost pro nezhoubná mateřská znaménka, která z nejasných důvodů začala růst.

Hledá místo na parkování, a zatímco čeká, až z jednoho odjede matka s dítětem, ženě to nesnesitelně dlouho trvá, napomíná Michette: „Uvědomuješ si, že opět překračuješ meze? Stále znovu mě uvádíš do postavení, kdy musím stanovit meze, kdy tě musím korigovat, ačkoli jsi toho schopna sama.“ Sundá její ruku ze svých zad a položí ji Michette do klína.

„Ty seš takovej srab, Priklopil,“ řekne mu. „Já nevěděla, že Priklopil je takovej srab.“

Kadoke opatrně zaparkuje.

„Proč se stále vracíš k Priklopilovi? Co pro tebe znamená?“
„Všechno,“ odpoví. „Únosy mě fascinují. Knihu Nataschi Kam-puschovj jsem přečetla jedním dechem. Když tě unesou, tak už sám nemusíš žít, únosce to dělá za tebe. Zmizíš v úkrytu svého únosce. Nikdo tě tam nenajde, pro život seš nezvěstnej. Já prostě vídím, kdo jsi, o to jde. Vidím, kdo doopravdy jsi.“

„Matčín dům není žádný ilegální úkryt, válka skončila,“ pravi Kadoke.

„Moje válka neskončila, Priklopile, a ta tvoje taky běží na plný obrátky.“

Kadoke rozevře matčín červený deštník a nabídne pacientce jistou ochranu před deštěm.

Michelle strčí klíče do zámku domovních dveří. Na klíčen-ce se jí houpe cosi, co mu připomíná anděla. Podívá se na něj, jako by mu měla ukázat nějaké veliké tajemství, i když on tu už párkrát byl.

Zdá se, že od jeho poslední služební návštěvy, které se služební návštěva říkat nedá, se nic nezměnilo.

Polámané květiny tu stále jsou.

Michelle si sedne na záchod, dveře nechá otevřené. Kadoke se chtěl vlastně posadit na gauč, ale protože je odtamtud přímý výhled na záchod, rozhodne se, že se trochu projde po pokoji. Vzadu v bytě spatří fotografie přilepené na zdi. Lidé. Obličjeje. Některé mu připadají známé, ale ve většině případů si nevzpomeneme na jméno. Sláva mu moc neříká.

Michelle vyjde ze záchodu a v obýváku si zapíná pásek od džínů. Kadoke objeví mezi fotografiemi autoportrét. Michelle na něm vypadá rozmloubená a smutně, ale také vyzývavě. Jsou jí dobře vidět jizvy na pažích. Jednu má dokonce nad levým prsem. Na sobě má svetřík s hlubokým výstřihem. Na fotografii se odhalí pravá povaha jizev: ruleta s vlastním tělem.

Stoupne si vedle něj.

„Líbí?“

Zvažuje odpověď. „Pronikavé obličje. Vyvolávaj otázky,“ řekne. „Jitří fantazii.“

„Máme ještě chvíli čas,“ řekne Michelle. „Není to odsud daleko. Dáš si něco k pití? Můžu uvařit kafe.“

„Ne, díky.“

„Savo?“ Směje se. Zdá se, že ze sava se stal vtíp, něco, co je spojuje. Tajemství, anekdota z noční služby. Psychiatr, kterému nabídl savo, jako mu jinde nabízejí čokoládu a bonbony. Přesto musí připustit, že byl onu noc skutečně v pokušení savo přijmout, ochutnat ho. Pamětliv myšlenky, že skutečná prevence sebevražd spočívá možná v tom, že zahyneme společně s pacientem. Lékař, jenž se domnívá, že je v koncích, musí přece dospět k závěru, že poslední cestu má urazit s pacientem, že ho nemá nechat jít samotného.

„Díky,“ řekne. „Nechci kávu. Nic nechci. Dokonce ani savo ne.“

Michelle se začne hrabat ve skříni zakryté černým plátnem a vytáhne z ní aparaturu a světla.

„Dřív jsem měla asistenta,“ vypráví živě, jako pohádku dětem před spaním. „Jenže zmizel.“

„Chtěl zvýšit mzdu?“

„Chodila jsem s ním. Všechno jsem za něj platila, a jednou jsem si řekla: když za něj stejně všechno platím, tak ho můžu klidně zaměstnat.“

„Emancipovaná myšlenka,“ praví Kadoke, zatímco si dál prohlíží autoportrét. Černobílý. Oči má nalíčené černě. Člověk by čekal, že bude mít v ruce cigaretu. Mohla by to být fotografie pořízená v Paříži, koncem padesátých let. Mladá žena hledající dobrodružství, zbloudilá, ještě poněkud nejistá tím, zda je rozčarování součástí dobrodružství. Jenže koncem padesátých let ještě nebyla na světě, a on taky ne.

Všechno si nachystá, pak se posadí ke stolu. Spěšně listuje starými novinami, nervózně. „Nechci přijít brzo,“ vysvětluje. „To je blbý.“

Kadoke zůstane stát u zdi, na níž visí fotografie, cítí se jako návštěvník galerie.

Přijde mu esemeska. Dekha. Píše: „Tak se uvidíme v noci. Někdy v nějakou nejistou hodinu. Určitě se i dneska vyskytnou naléhavé případy.“

„Určitě,“ odepisuje. „Naléhavé případy nás nenechají na ho-
ličkách.“

Otočí se, posadí se ke stolu naproti Michette. Ta stále ještě listuje novinami, vztekle, spíš aby listovala, než aby se podívala, co se píše ve starých zprávách.

„Mohla bych si tě vyfotit?“ zeptá se, aniž přestane listovat.

„Myslím, že psychiatrii by se neměli nechávat fotografovat svými pacienty.“

„To je taky mezní chování?“

„Podle mě ano.“

Nepřestává listovat. Začíná zase od začátku. Vypadá to, jako by novinovým papírem hrála nějakou melodii.

„Co považuješ za mezní a co ne, je u tebe naprosto libovolný, nedá se v tom najít žádná logika.“

„Prosím tě, logika,“ odvětí Kadoke.

Michette opět listuje dál. Teď si tím je jistý: nechte. Nic nevidí. Listuje novinami, jako si někdo jiný kouše nehty.

„Mohla bych si aspoň vyfotit ty tvoje bulky? Vždyť nikdo nebude vědět, či jsou.“

„O to nejde. Ostatně jsou to prachobyčejná mateřská znaménka. Jak jsem ti říkal.“

„Mají v sobě něco dojemného, vypadají jako kopečky.“

„Kopečky?“

„Ty bulky, co jim říkáš mateřský znaménka.“

„Tak podle tebe jsou má bedra kopcovitá krajina? Ale co, i s takovými metaforami musí člověk žít.“ Kadoke se nad sebou musí pousmát. To se nesluší, člověk si nemá připadat legrační, spíš se to hodí k lehké formě zoufalství, které s sebou tahle práce často nese. Někdy člověku nezbyvá nic jiného než si připadat legrační, i když sedí naproti někomu, kdo má právě za sebou pokus o sebevraždu. Humor dokáže věc odlehčit, může pacienta

zlákat k tomu, aby mluvil, ale člověk musí vědět, koho má před sebou. V některých případech účinkuje humor obráceně.

Kadoke položí ruce na stůl, prohlíží si prsty. „Hned půjde-me,“ řekne, „ale do té doby ti chci vyjasnit svou úlohu. Chci společně s tebou stanovit, proč a kam až zajdu. Nepůjdu s tebou dovnitř. Ale co se podle tebe stane? Proč si myslíš, že má přítomnost během tvé práce přispěje k tvému vyléčení, mohu-li použít tohle sugestivní slovo?“

Odloží noviny na hromádku.

„Protože budeš trpět,“ prohlásí.

Opět se podívá na své prsty a odkašle si. Jako by kašláním bylo ve stejném poměru k cigaretě jako placebo k pravému léku. „A proč že mě vlastně chceš naučit trpět?“

„Abych tě zachránila.“

„Ale proč?“

Promne si bradu a potichu praví: „Protože mě pak připoutáš k životu. Strach všechno spálí. Každou touhu, každou naději. Jenom ty ještě nejseš spálenej.“

„Je mimo diskusi, zda jsem spálený nebo ne. Každopádně jsem už zachráněný,“ řekne, aniž se na ni podívá. „Už dávno jsem se zachránil, a pochybuji o tom, že tě můžu připoutat k životu. Možná by to dokázalo dítě, ale nemyslím si, že by ses z toho důvodu měla rozmnožovat.“

Dítě je výtečná prevence sebevraždy, ačkoli už viděl nejedem případ, jenž by mohl dokázat opak. Matky malých dětí, otcové s potomstvem, které by zaplnilo mikrobuz, a přesto převážila touha po smrti nad pocitem zodpovědnosti. Navíc dětem by se neměl nakládat na bedra úkol být prevencí něčí sebevraždy. To se po ještě nenarozených dětech, ani po těch živých nedá chtít.

Michette na něj pohlédne s lehkým zklamáním. Skutečně doufala, že řekne: zachraň mě. Ty to dokážeš. Tobě se podaří to, co jiným ne.

„Uvidíš, co dávám ostatním a tobě ne. Uvidíš, že po svém mě nezachráníš. A tím budeš trpět. Až budeš trpět, tak se mi

přiblížíš, už nebudeš stát nade mnou, už si nebudeš moc myslet, že jsi něco víc než já.“

Ve dřevě jsou kruhy.

„To je jádro?“ ptá se Kadoke. „Tohle utrpení? Tohle strachu? Obava, že ten druhý dostane to, po čem ty toužíš, že ten druhý si vezme to, o čem si myslíš, že patří tobě, že ten druhý vyhraje a že po té hanebné porážce není možné vést důstojný život? Že jenom vítězstvím potvrdíš právo na život a že o něj přijdeš, když nevyhraješ, když prohraješ? A je tohle vědomí motorem strachu a utrpení?“

Ruku má položenou na největším kruhu na stole. Skoro jej cítí, jako Michette jeho mateřská znaménka.

Ona vrtí hlavou. „Ne,“ říká. „Já se nestarám o výhry a prohry. A když už se o ně starám, jsem z toho jenom nešťastná, i když moc může pomáhat. Když tě chtějí, sebekratší dobu, znamená to moc. Když mě chceš, mám nad sebou moc. Když mě nechceš jako ostatní, když mě chceš jenom zachránit, mám nad sebou taky moc. Moc pomáhá. Ale ve chvílích, kdy opravdu trpím, netoužím po ničem. Teď když jsi tu ty, toužím po tom, abychom spolu trpěli.“

Hledí na její tvář a porovnává ji s tvářmi na fotografii. Někteří lidé vyjadřují tvářmi tolik identit, že fotografie je klamnou momentkou, falzem.

„Dá se říct,“ pokračuje Kadoke s pohledem upřeným na skvrny, „že tvá potřeba ubližovat si, touha trestat se, je vlastně stejnou touhou, s jakou mě chceš nechat trpět.“

Hnusné malé tajemství mnoha depresí. Vlastně je to ten druhý, komu je třeba ubližovat a koho je třeba trestat, ale protože ten druhý není po ruce, nebo protože je člověk dost civilizovaný na to, aby toho druhého nechal na pokoji, trestá sám sebe.

Michette pokrčí rameny. „Mluvíš, mezní doktore Kadoke, mluvíš a mluvíš, ale do mě nevidíš. Já jednu bolest přebývám druhou.“

Z tašky si vytáhne notýsek. Listuje v něm. „Jdeme ke čtyřicet čtyřce,“ řekne. „Stejně si myslím, že budeš sto sedmička nebo sto osmička.“

„Já si to nemyslím.“

Prudce vstane. „Pomoz mi to odnést!“

Kadoke si zase stoupne ke zdi s fotografiemi, ví, že se na něj Michette dívá. „Ublížila jsem ti?“ zeptá se ho a on jí odpoví, aniž se otočí a odvrátí pohled od autoportrétu: „Ne.“

„Když ti ubližím, budeš mě nenávidět?“
„Ne.“

„Proč ne? Proč necejtíš nenávisť k lidem, co ti ubližují?“

„Já takový nejsem, nechci být takový. Říkej si klidně, že mi chceš ublížit, že mi hodláš ublížit, já tě ale neberu doslovně. Poznávám v tom něco jiného. Když říkáš, že mi chceš ublížit, hledáš kontakt, určitou formu důvěrnosti, snažíš se mě zlákat k emocím, možná k nějakému doznání.“

Její fotografie jsou svérázně ostré, jako by obličej snímala mikroskopem, jako by divákové pozornosti neměly uniknout ani chlupy v nose.

„Takže ty si myslíš, že když ti chci ubližovat, tak tě miluju?“

Kadoke se otočí. „Tak by se to dalo říct. Ačkoli já bych hovořil spíš o touze než o milování. Když mi chceš ubližovat, tak si do mě promítáš svou touhu. A trestat mě chceš proto, že předeď tušíš, že tvou touhu ponechám neukojenou. Dokud je tato projekce dočasná a my se budeme držet v mezích, jaké jsme si domluvili, nemusíme se jí nijak znepokojoovat.“

„A ty,“ opáčí ona, „co si do mě promítáš ty?“

Sáhne si na strniště na bradě.

„Vyléčení,“ odpoví po krátké odmlce, „ačkoli v ně vlastně těměř nevěřím. Zlepšení tvé situace, to ano. Nic jiného bych si do tebe promítat nechtěl a ani nesmím. Budu-li upřímný, musím přiznat, že svou roli hraje nejspíš také náklonnost. Náklonnost, kterou si ještě nedokážu přesně vysvětlit, ale kdyby jí nebylo, nevzal bych si tě k matce domů, abys o ni pečovala. Náklonnost

nejspíš není ničím jiným než otevřenou ránou, o které jsem ho-vořil už dřív. Někdy je otevřenou ránou léčba, pacient jí je nejen sám pro sebe, v některých případech jí je i pro lékaře. Co mám odnést?"

Přikročí k němu. "Ty se to ne a ne naučit," řekne, "pořád se stavíš nad utrpení."

"Co mám odnést?" zeptá se podruhé.

Dostane přidělenou lampu a svinuté bílé plátno, v druhé ruce drží deštník.

V autě vedle něj opět listuje notesem, jako by to byla její bible, což možná také je. "Když jdu s někým podruhé do postele, udělám si za číslem křížek," sdělí mu.

"Jsi dobrá účetní," odvětlí jí.

"Seznamy mě uklidňují."

"To chápu. Mě zase uklidňují stěrače."

Nastartuje. "Jedeme ke čtyřicet čtyřce," konstatuje. "Pověz, kdybych měl jet."

Dává mu pokyny.

On řídí, ona si listuje v notýsku, pobrukuje si, natěšeně. Když jí člověk vidí, stěží by uvěřil, že si pravidelně dopřává savo. Na první pohled vypadá jako šťastná, možná dokonce talentovaná mladá žena. Je třeba vybavit si její jizvy, aby v ní člověk rozpoznal tu druhou Michette.

"Je čtyřicet čtyřka slavná?" zajímá se Kadoke.

"Skoro každé, koho fotografuju, platí za slavného, jinak by noviny neměly zájem o jejich portréty. Chceš vědět, co dělá?"

"Nechci nic vědět," řekne Kadoke, "to by bylo neetické. Na-nejvyšší chci vědět, zda si opravdu myslíš, že mi způsobíš utrpení tím, že mě vezmeš s sebou."

Vecpe mu ruku za záda.

"Bolí ti, když ti přes ně přejíždím?"

Zavrtí hlavou. "Ne, mateřská znaménka nebolí."

Jedou do centra. Michette potřebuje do starého jádra. Roz-
přelo se ještě víc.

Než vystoupí, zeptá se Kadoke: "A co když trpět nebudu, to jsi mě vzala s sebou pro nic za nic?"

Michette zavrtí hlavou. "Mám ráda tvou společnost, ale za-
chránit tě můžu, jen když ti způsobím utrpení. Jinak zůstaněš
navždycky úplně sám, Priklopil." "

"Už jsi to dělala víckrát, nebo jsem první?"

"Rodičům," řekne. "Moje nemoc jim ubližuje. Ale jinak ni-
komu. Chci bejt lidem sympatická."

Za chvíli si zakouří, při čekání na Michette. Dvě cigarety po
sobě, lahoda. Už teď se na to těší.

Vystoupí. Doprovodí ji ke vstupním dveřím.

"Jak dlouho ti to bude trvat?"

"Hodinku."

"Počkám na tebe tady."

"Prší."

"Není zima a já mám deštník."

Udělá několik kroků dozadu, táhne ho s sebou. "Tam," řek-
ne, mluví s lačností, na niž u ní není zvyklý. "Vidíš to okno? Už
jsem tu jednou byla. Přitisknu holej zadek na sklo, až budeme
šukat, abych tě pozdravila."

Kadoke se jí dívá přímo do obličje. Vidí, že to myslí vážně,
z jejího pohledu, z toho, jak se ho snaží fixovat, a poprvé od za-
hájení alternativní terapie jej přepadne pocit, že vskutku jako
psychiatr překračuje meze. Že se vydává do prostor a propastí,
kam by chodit neměl.

"Počkám na tebe tady," zopakuje. "Ty víš, že nad tebou ne-
vynáším žádné soudy. Z profesionálního hlediska to považuji
za nerelevantní a jako soukromá osoba, pokud se jako takový
v této konverzaci vyskytuji, mě soudy nezajímají. Ale až budeš
tam nahoře, mohla by sis možná položit otázku, co je tvou
vlastní touhou, místo abys neustále napodobovala pravé či do-
mnělé touhy jiných."

"Ty víš, co je mojí touhou. Chci, abys mě ochránil před ži-
votem."

Vzpomene si na ten rozhovor, zase ji má před očima, ležící na matčině gauči. Veverku. Vystrašeného hlodavce. „Ty taky víš, co jsem ti na to odpovídal,“ řekne.

Měla by zazvonit, ale nezvoní. Váhá, obtěžkaná věcmi.

„Já vím. Můžu u tebe teda zůstat napořád?“

„Ne,“ odpoví Kadoke. „Já nejsem tvůj muž. Nejsem ani tvůj otec. Jsem tvůj psychiatr.“

„Můžu teda aspoň dostat tvý mateřský znamínka, až ti je vyřiznou?“

Kadoke se dívá do okna, které mu ukázala. „Tak už jdi,“ řekne. „Když tu budeme ještě dlouho stát, nestihnou noční, protože ta mi začíná za chvíli, a matka ještě nejedla.“

Ona zazvoní a Kadoke jde na roh ulice, vyndá si cigaretu a s chutí si zapálí. S vášní, kterou si dříve schovával pro absolynty. Večere. Svádění. Naděje. Pomíjivé naděje, ale právě naděje jsou pomíjivé, jen falešné naděje si s sebou člověk vleče celý život.

Pak se vrátí k patricijskému domu, v němž zmizela Michette. Pomalu, loudá se jako důchodce na procházce v letním večeru. On není důchodce, jenom to ne. Cestou kolem grachtu, s cigaretou v ústech, s deštníkem v ruce, s pochybnostmi o alternativní terapii – pochybnostmi, při nichž lapá po dechu, které v něm vyvolávají pocit, že už nikdy nebude šťastný –, si opět uvědomuje, že padá. Že ten pád jakoby nekončí. A že proto má možná pocit, že je důchodu vzdálen víc než kdy jindy. Nepohybuje se směrem k důchodu, nýbrž od něj. Cestuje časem, ale špatným směrem, zpátky místo dopředu.

Deštník je naštěstí veliký, Kadoke má suchá konce i ramena. Nevylučuje, že si Michette všechno vymýšlí, notýsek, čísla, jména, možná to jsou výmysly. Báchorky, které patří k vymyšlenému životu. V mnoha případech jsou vymyšlené životy lidí příliš nudné a příliš šťastné, ale existují i taci, co si vymýšlejí dramata. Jejich smyšlený život je pečlivě zinscenovaná křížová cesta. Kouří další cigaretu. Není zima, ale přesto začíná být zmoklý, navzdory velkému deštníku.

Kadoke stojí a dívá se na dům, ve kterém Michette fotografovala. Není nic vidět. Zkouší si vzpomenout, se kterými absolventkami byl v restauraci na večeri, ale nedokáže si vybavit téměř žádná jména či obličej.

Lehce frustrován tím, že ho paměť nechává na holičkách, podívá se na telefon, zda nevolala matka. Nikdo nevolal. Pomyslí opět na Rose. Ta mu volávala. „*Mother doesn't want to eat.*“ Nebo: „*Mother cannot sleep. What should I do?*“ Někdy mu posílala jen esemesku nebo appku. Nechtěla ho rušit, věděla, že je v krizovém centru. Jestlipak teď pracuje pro nějakou jinou starou paní? Jak se jí asi vede?

Aby tak neprochladl, přechází sem a tam, kouří další cigaretu a znovu se dívá nahoru. A teď vidí Michette, lépe řečeno, vidí, co mu předpověděla, že uvidí, a právě proto, právě protože tenhle výjev předem oznámila, na něj fascinovaně zírá. Ne že by ho zajímal její zadek, ne že by chtěl být svědkem jednání, jehož se dopouští – notýsek zjevně není fantazie a její život přece jen není tak smyšlený, jak se původně domníval –, ale právě proto, že se všechno odehrává, jak mu to popsala, nedokáže odtrhnout svůj pohled od okna. Jako by se předpověď stávala pravdou.

Vidí mužskou postavu. Vágně. Jen Michette je dobře viditelná, protože je přitíštěná k oknu.

Michette se otočí, podívá a zamává. Kadoke se jen ze slušnosti cítí povolán jí mávání opěťovat, a pak jednání pokračuje. Muž do ní proniká a ona se opírá o okno. Kadoke se rozhodne odtrhnout od toho obrazu. To, co vidí, je skutečné, není to přelud, ani sen, nic, v čem se má člověk ztrácet, a zrovna chce pokračovat v loudání podél grachtu, když do něj někdo vrazí.

„Kreténe,“ vyjede na něj chlap. Nijak mladý, ale taky ne úplně starý. Může mu být třicet. Pětatřicet. Nemá obličej člověka, který bezdůvodně někomu jinému nadává do kretěnu, ale Kadoke si zároveň uvědomí, že neexistují typické obličejové náležitosti k tomuto chování.

Občas mu nadávají pacienti, většina nechce být proti své vůli hospitalizovaná, nebo si na tu představu teprve musí zvyknout, ale tenhle chlap není pacient.

Kadoke udělá krok stranou.

„Kreténe,“ opakuje muž. „Stojíš s tím svým velkým deštníkem v cestě a ani se neomluvíš.“

Kadoke ustoupí o další krok stranou, reflexivně se podívá do okna. Michette tam stále je. Lépe řečeno, její zadek.

Muž musel sledovat Kadokeho pohled, protože se dívá nahoru také.

„Jo tak proto tu stojíš,“ povídá chlap. „Protože seš úchylnějšípěhoun. Kreténe.“

Nečekaně rychle se přizpůsobí ke Kadokemu a oběma rukama do něj pořádnou silou strčí.

Kadoke zakopne, ale nespadne. Muž ho kopne, ale Kadoke se kopanci dokáže vyhnout. Bota mu pouze zavadí o kalhoty. Nebojí to, ale skutečnost, že ho někdo bezdůvodně začal kopat, ho navzdory profesionálnímu pochopení, které pro různé projevy chování má, mate. Nenechá to dál eskalovat, diskuse nemá smysl, jenom by vyvolala ještě víc agrese. Pospíchá na roh, kde viděl hospůdku. Vejde do ní v naději, že tam ho nechá muž na pokoji, ale také s pozoruhodným pocitem viny, jako by vstupoval do bordelů. Vina spočívá v jeho strachu, jeho zbabělosti, v matčině hlasu, jenž slyší a který v tuto chvíli splývá s jeho vlastním hlasem.

Když si objednává kávu, všimne si, že se třese. Agrese ho překvapila, stejně jako jeho reakce. Vybaví si Darka. Strach je také vzpomínka. Nikdy se nepovažoval za bázlivce. Je opatrný, to ano, jako někdo, kdo ze svého povolání ví, že lidé mohou vybuchnout a že výbuch nelze vždy předvídat, ale kdo také ví, že výbuchy jsou vzácné. K těmto lidem, ani ke svým pacientům, nechce přistupovat se zbytečným strachem, se vzpomínkami na rány, které by si neměl pamatovat, či nanejvýš letmo, jako si člověk pamatuje událost, která se pozvolna transformovala v poněkud frivolní anekdotu.

Spěšně vypije kávu. Není o moc lepší než ta v krizovém centru, vlastně je horší, a při placení se rozhodne, že má matka pravdu, musí se dát na nějaký bojový sport. Možná ho bojový sport ochrání před vzrušením z toho, jak padá. Jinak neví, co od něj má očekávat. Nesportoval od sedmnácti, kdy skončil s tenisem. Až na těch několik měsíců během studií, kdy hrál formálně squash.

Kadoke se pomalu vrací k domu, v němž zmizela Michette. Po muži ani vidu. Přesto se Kadoke pro jistotu nezastavuje, chodí sem a tam jako vězeň na dvorečku.

Zhruba po půl hodině vyjde Michette konečně ven. Kadoke jí vezme nějaké věci a jde s ní k autu.

„Fotka se povedla?“ zeptá se.

„To se teprve uvidí. Viděls mě?“

„Viděl jsem tě. Mával jsem ti.“

Sednou si do auta. Vidí, jak si bere notýsek a za číslem 44 dělá křížek.

Jedou přes gracht, on myslí na matku, na večeri, na noční.

„Ty mě nevyléčíš,“ prohlásí Michette po chvíli. „Já myslím, že tě spíš stáhnou do propasti.“ Říká to tónem, jako by propast byla něco nadějnějšího. Lunapark. Propast pro dva.

„To nedovolím.“

„Proč mě vlastně chceš vyléčit? Proč mě nenecháš na pokoji? Proč mě nenecháš plavat?“

Hlas jí zní teď ječlivě. Pohnutě. Kadoke musí uhnout stranou, aby mohl projet hasičský vůz.

„Tu otázku jsem si také kladl. Několikrát, nedokázal jsem na ni najít žádnou pořádnou odpověď. Ta otázka mě trápí. Ostatně, já si nemyslím, že tě chci vyléčit. Slovo ‚vyléčit‘ je v tomhle kontextu blbost. Chci učinit tvou situaci snesitelnější.“

Poslední slova musí zopakovat, protože vše přehlušily sirény hasičského vozu.

Michette je pak zticha. A Kadoke také. Oba jsou pohrouženi do myšlenek. A vlastně mluví spíš sám k sobě než k ní, když říká:

„Možná je to tím, že jsem v tobě viděl jakýsi beraní roh v lidské podobě. Matka chtěla slyšet šofar. Vzal jsem tě s sebou. Bylas ten nejlepší beraní roh, jaký jsem v tu chvíli dokázal sehnat.“

Už jsou blízko matčina domu, když Michette prohlásí: „Já tomuhle všemu říkám láska, mezní doktore Kadoke. Nedáváš mi na vybranou. Říkám tomu láska.“

Pokusí se zachechtat, ale nejde mu to pořádně přes rty. Chechtání se podobá kašli. „Já to nepreferuji, ale nebudu z toho dělat problém, když budeš alternativní terapii takhle nazývat. Pokud budeš dodržovat meze, které jsem ti udal. Co matce uvaříš? Za chvíli má večeřet.“

Michette chvílku přemýšlí. „Párky. Nic moc jiného doma není.“

„Dobře.“

„Chtěl by ses poznat s mým tátou?“ zeptá se Michette.

„Nevídím k tomu důvod,“ odpoví psychiatri.

„Bylo by to hezký.“

Kadoke otočí hlavu. Michette se směje, radostně jako dítě. Dítě, které si najednou vzpomnělo, že se má také na co těšit.

Již přes tři týdny chodí Kadoke na bojový sport, který se jmenuje krav maga a který by se vlastně bojovým sportem nazývat neměl. Krav maga je izraelská obranná technika, jak mu bylo řečeno. Tuhle techniku mu doporučil psychosociální pracovník, jenž pracoval na jednotce, kde pacient ztloukl psycholožku tak, že skončila v invalidním důchodu. Bylo to drama, pro psycholožku, pacienta i nemocnici, ale po téhle události se psychosociální pracovník rozhodl přijmout preventivní opatření. „Pro pacienty bych vážně udělal skoro všechno,“ řekl ten kolega Kadokemu, „ale nechci kvůli nim skončit v invalidním důchodu.“

Tréninky pořádá módní posilovna, nedaleko jižní spojky. Kadoke si zvolil individuální lekce, jsou sice drahé, ale bál se, že na skupinovém tréninku potká lidi, které zná, možná dokonce bývalé pacienty či kolegy. Neví, co by mu připadalo horší.

Trenér Matan je izraelský voják, který bydlí už pět let v Amsterdamu a živí se trénováním krav magy a jiu-jitsu. Má ženu a malé dítě, víc o něm Kadoke neví. Jeho nizozemština je poměrně dobrá a první dva tréninky byl Matan Kadokemu sympatický. Jeho přímost měla jistý šarm. „Co sis to udělal s tělem?“ zeptal se ho Matan na prvním tréninku. „Zhuntoval sis ho!“

„Jsem psychiatri, moje hlava je důležitější než tělo. A hlavu zhuntovanou nemám.“

Matan ta slova ignoroval. „Tělo ti dáme zase do rychtyku,“ prohlásil. „Tady seš v dobrejch rukou.“

Ačkoli Kadoke ještě stačil odpovědět, že pokud jde o něj, tak jeho tělo dávat do rychtyku netřeba, že se chce naučit jen

nějaké obranné techniky, i nadále si cenil Matanova nepřizpůsobivého humoru.

„Seš Žid?“ zeptal se ho Matan ještě.

„Jsem židovského původu,“ odpověděl Kadoke. „Ale sám bych se takhle nedefinoval. Jsem především psychiatr. A muž, to také nelze zcela popřít. Nejsem běloch, nanejvýš převlečený za bělocha. Dál zacházet nehodlám.“

„Seš Žid,“ odvětil Matan.

A Kadoke prohlásil: „Když se na mě chceš dívat takhle, nebudu se s tebou dohadovat.“

V pondělí a v pátek ráno Matan Kadokeho trénuje.

Na zdi místnosti, v níž Kadoke trénuje, visí list papíru s nápisem: **CO TĚ NEZABIJE, TO TĚ POSÍLÍ. CO TĚ ZABIJE, TO POSÍLÍ TVOU MATKU.**

Na jiném listu je napsáno: **KRAV MAGA NEMÁ PRAVIDLA. VŠECHNO JE DOVOLENO.**

Kadoke s Matanem nemluví o Středním východě. Politika ho zajímá, hlavně když jde o zdravotnictví. Snaží se nanejvýš sledovat zprávy, s mírným opovržením, které by podle něj měl ke zprávám pocítovat každý civilizovaný a inteligentní člověk.

Matka nereagovala na jeho tréninky tak potěšeně, jak očekával. „Dvakrát týdně,“ utrousila, „doufám, že nedostaneš infarkt. Nejdřív roky nic neděleš a pak najednou začneš chodit dvakrát týdně na trénink.“

Tréninky jsou vskutku tvrdé. Hlavně první čtvrt hodina, která podle Matana spočívá ve zlepšování kondice, je peklo. Běh, kliky, lehsedy, skoky. Psychiatr má pocit, že šel na vojnu, ale uvědomuje si také, že musí platit za skutečnost, že celá desetiletí bydlel především ve své hlavě. „Aby tě nezmlátili, nemusíš být silnej, ale musíš trošinku zamakat na své kondici,“ řekl mu Matan.

Kadoke udělal tu chybu, že na prvním tréninku naznačil, že už byl párkrát zmlácený. Nijak o tom nevykládal, jen se toho dotkl, ale Matanovi stačilo půl slova.

Když Kadoke na tréninku zůstane ležet na zemi, protože už se nedokáže vzepřít v kliku, protože už nemůže běhat a skákat,

a už nemá sílu mlátit do boxovacího pytle nebo se přitáhnout na tyči, přiblíží Matan ústa ke Kadokeho uchu a zeptá se: „Chceš, aby tě zmlátili? To chceš? No tak to si klidně lež dál.“

Silou, která pramení z kombinace sebezpoohrdání a zoufalství, se Kadoke doplází k boxovací hrušce a párkrát do ní udeří, ačkoli podle Matana hrušku pouze hladí.

Kadoke sice jednou, když ležel na zemi, řekl: „Připadá mi dost divně, že platím, a ještě ke všemu ne málo, za to, abys mi tu nadával.“ Ale Matan pošeptal psychiatrovi do ucha: „Jasně že platíš, abych ti tu nadával. Myslíš, že to dělám pro zábavu? Myslíš, že bych ti nadával, kdybych za to nebral prachy? Nikdy. Mám na práci něco lepšího.“

„Dobře,“ odvětil Kadoke, „teď už to vím. Víím, jak to je.“ A zase se dopotácel k boxovací hrušce. Musel přiznat, že tohle dobrovolné ponoření se do pekla, jinak to vyjádřit neumí, má i osvěžující stránku, byť jen proto, že ví, že peklo za hodinu skončí. Tohle peklo mělo jasný začátek a konec. Často se v něm vyskytovaly i tirády, že má Kadoke přestat kouřit, a ačkoli se snažil trenéra přesvědčit o tom, že v psychiatrii člověku nezbyvá nic jiného než kouřit, tirády příští týden prostě pokračovaly.

Matan trénuje Kadokeho od devíti do desíti dopoledne, úderem desáté přestane a mění se v laskavého, ale také lhostejného muže. Kadoke občas šidí a chodí schválně pozdě, aby peklo o pár minut ukrátil, neboť byt se žák dostaví sebezpozději, trenér v deset končí.

Když mlátí do boxovací hrušky, přemítá o alternativní terapii. Zdá se, že si Michette s matkou na sebe zvykly. Disciplína péče o seniory Michette zjevně prospívá, ačkoli měla nedávno také relaps. Matka si na ni stěžovala. Měla za to, že ji nenechá v klidu sedět na záchodě, a Michette jí na to řekla: „Jenže vy spíte, nemůžu vás přece nechat spát na záchodě!“ Načež matka vyštěkla: „Ta holka o starých lidech nic neví, podle mě neví o lidech vůbec nic.“ Toho večera Michette zase pila čistící prostředek.

Je šedivé páteční ráno, když Kadoke vchází téměř o čtvrt hodiny později do posilovny. Matan už si sám dává zahrňvací kolečko, Kadoke mu nestojí ani za pohled. Kadoke vklouzne do šatny, spěšně se převlékne, a když vyjde ven, stojí Matan přede dveřmi se založenými rukama a povídá: „Pozdě. O dvacet minut.“

Noční byla náročná. Čtyři případy, mezi nimi muž v nemocnici. Jeho žena chodila dost hystericky po chodbě a ječela: „Dělá to, jenom aby se mi pomstil, ale i kdyžby spáchal ještě sedm pokusů o sebevraždu, já už s tím chlapem nebudu. Rozvedu se.“

Křičela pořád dál a Kadoke ji musel odvést do samostatného pokoje. Rodinní příslušníci sebevrahů jsou často nejhorší. Nejlepší se snaží sebevrazi bez nějakého významnějšího příbuzenstva.

„Dvacet minut,“ opakuje Kadoke, jako by si toho nebyl vědom. „Promiň.“

Začnou zahrňváním: běh, boxování v běhu, běh pozadu, skákání a běh, kliky, pomalé couvání během kliků. Snad je to tou náročnou nocí nebo únavou, ale Kadoke zůstane ležet na zemi dřív než na jiném tréninku.

„Ty to vzdáváš?“ volá Matan.

Kadoke neodpovídá.

Jindy by teď pokračoval, zahrňvací kolečko by jakžtakž dokončil s nadějí, že se nad ním Matan slituje, s nadějí, že mu trenér řekne: „Ještě dvakrát.“ Místo třikrát. Ale noc jej vyčerpala, možná je to jen nedostatkem spánku. „Vzdávám to,“ praví Kadoke potichu, jaksi provinile.

Matan se skloní, přiblíží ústa Kadokemu k uchu.

„Ty to vzdáváš?“ ptá se.

„Vzdávám to. Promiň, už nemůžu. Přijdu zas v pondělí.“

„Ty to vzdáváš?“ zařve Matan, a asi bude výtečný herec, neboť Kadoke má pocit, že trenéra osobně urazil, když odmítl pokračovat v zahrňvacím kolečku.

„Promiň,“ mumlá Kadoke vleže na zemi. „Už nemůžu.“

„Nevzdáváš to!“ křičí Matan. „Zvedni se a dělej kliky!“

Už pouhá blízkost Matanova obličeje – vážnost jeho pohledu, tón jeho hlasu – přiměje Kadokeho k tomu, že se rozhodne udělat ještě jeden pokus. Začne zase dělat kliky, ale po čtyřech to musí vzdát. Z paží mu vyprchala všechna síla. Jsou jako ze slámy, ovocné šťávy, měkkého jílu, neví, jaká metafora je nejpřiléhavější. Klesne na zem, položí břicho a obličej na studenou podlahu tělocvičny, kde po něm v pátek vždy trénuje starší pán s mladou dívkou. Je tak vyčerpaný, že téměř není s to souvisle přemýšlet.

„Nevzdáváš to!“ huláká Matan. „Ty to vzdáváš?“

„Jo,“ funí Kadoke. „Vzdávám to. Už jsem ti to říkal. Sorry.“ Matan přiblíží ústa ještě víc Kadokemu k uchu, jako by mu do něj chtěl vlézt: „Chceš do plynu, Žide? To chceš?“

Kadoke se chvíli domnívá, že mu špatně rozuměl. Proto veřejně klidně opakuje: „Vzdávám to.“

A Matan zasýčí: „Takže chceš do plynu, Žide?“

Teď už nejsou možné žádné pochyby. Kadoke se zvedne, sedne si před Matana do tureckého sedu a řekne: „Hele, já nevím, co je u vás zvykem, ale v západní Evropě se takovéhle věci neříkají. Dokonce ani v posilovně ne.“

Matan na Kadokeho klidně pohlédne, nic z jeho výrazu tváře neprozrazuje překvapení či nějakou jinou emoci. Zůstává sedět v dřepu, přesně jak seděl. „Musím tě zocelit,“ říká.

„Nejsem kus železa, které se musí kalit.“

„Musím tě posílit.“

Kadoke si tře tvář. Aspoň pět dní se neholil, začíná to svědit. „To, že platím za to, abys mi nadával, považuju za koncept, s nímž se ještě dokážu vyrovnat, prohlásí Kadoke klidně, byť trochu ochraptěle. „To taky zapadá do mého obrazu světa, ale i tenhle koncept má své meze. Například nechci, aby se mi říkalo Žide. Můžeš mi říkat Kadoke, pro mě za mě Oscare, nebo doktore, ale moc dalších možností neexistuje.“

„Musím tě posílit. Když jedna metoda selže, musím zvolit jinou. Když nebudou Židi silní, půjdou do plynu.“

Kadoke vrtí hlavou. Tenhle Matan je teda divný chlap. Nepro-
niknutelný. „Někomu, kdo nemůže dokončit zahrňvací kolečko,

se neříká: „Chceš jít do plynu? Možná je to izraelský humor, ale já si tohle humoru nevážím. Chodím sem trénovat, dobře ti platím, abys mě trénoval. Cením si toho, že bereš tréninky vážně, ale tvé chování před chvílí nemohu nazvat jinak než hraničním. Ostatně dneska se už Židi do plynu neposílají. Jestli jsi chtěl Židy ochránit, přicházíš se zhruba sedmdesátiletým zpožděním.“

Matan si stoupne. Jde k papíru pověšenému na zdi, na němž je napsáno, že v krav maga neexistují žádná pravidla, a prohlásí: „Žádná pravidla neexistují, Žide. Jediný pravidlo je: umřít nebo žít. Co chceš ty?“

Kadoke vstane. „Chodím sem trénovat, to už jsem říkal, ne žonglovat se slovíčky. Tvoje chování nenapomáhá tomu, abych chodil na tréninky s větším nadšením, abych v tréninku dlouhodobě pokračoval. Odkazy na plynovou komoru nikoho nemotivují, alespoň mě ne.“

„Tobě je do breku?“ ptá se Matan. „Mám ti podat kus hajzl-papíru? Bolí tě to tvoje rachitický tělo? Ublížil jsem ti na duši? Protože nemáš žádnou vytrvalost, protože nemáš žádnou sílu?“

Matan vyrazí opět ke Kadokemu jako nějaká šelma, a Kadoke se přistihne, jak se dívá na hodiny. Když už přišel pozdě, neodvažuje se odejít dřív, to by považoval za porážku.

„Ukaž, že nechceš umřít. Ukaž mi to. Dělej.“

Matan přistupuje čím dál blíž, teprve teď Kadokemu dochází, že Matan není herec, který úderem desáté přestane hrát. Tohle je Matan, za tímhle si stojí, v tohle věří. Ukázat, že nechcete umřít, na to se trénuje. Udělat si z toho povolání. Pro něj žádný jiný život, žádná jiná skutečnost neexistuje.

„Lehni si na záda,“ rozkáže Matan.

Kadoke si lehne a Matan si na něj sedne. „Odstrč mě,“ pobídne ho Matan.

Kadoke cítí jeho váhu. Strká, jenže Matan je silnější. „Odstrč mě,“ opakuje Matan. „Ukaž, že nechceš umřít, Žide!“

Kadoke strká, pere se, jak jen mu to jeho nepřekonatelný pud zůstat za každou cenu civilizovaný dovoluje.

„Bud' silnější,“ povzbuzuje ho Matan. „Ukaž, že nechceš umřít! Kryj si obličej, jak jsem tě to učil. Odrážej rány! Vstávej! Odstrč mě! Kde mám slabý místa? Kde jsou slabý místa protivníka? Oči. Čelist. Nos. Rozkrok. Píchni útočníkovi prsty do očí! Ukaž, že nechceš umřít!“

A zatímco se Kadoke zuřivě snaží ze sebe trenéra svalit, dochází mu, že si není jist, zda chce ukázat, že nechce umřít. Že neví jistě, zda neumřít je o tolik lepší než umřít. Že pochybuje o tom, zda to stojí za námahu, tenhle boj, tenhle beznadějný, jaksi neestetický tanec, kterému se říká život, boj za něco, čemu dokonce i trenér říká jen „neumřít“. Jako by to byla trpká pravda života, že to nakonec není nic jiného než neumřít.

„To je všechno, co v sobě máš?“ ptá se Matan. „Za moc nestojíš, Žide!“

Matan vstane a hodí Kadokemu boxerské rukavice.

„Jdi k hrušce a ukaž, co jsem tě naučil. Ty už nevíš, co jsem tě naučil? Nevadí. Dělej něco. Něco je vždycky lepší než nic.“

Kadoke si natáhne boxerské rukavice. Poněkud omráčeně, přezvíkuje slova, jak má člověk ukázat, že nechce umřít, jde k boxovací hrušce. A začne do ní tlouct, nejprve s potlačovaným vztekem, později plný vzteku, který samozřejmě není ničím jiným než bezmocí z toho, že si to nechá líbit od chlapa, kterého je z intelektuálního hlediska třeba nazvat blbečkem a který je na to ještě ke všemu evidentně hrdý. Který si myslí, že tohle je „neumřít“. Navzdory rukavicím cítí prstní klouby.

„Použij koleno,“ křičí Matan. „Použij nohu.“

Psychiatr mlátí a kope s bezmeznou bezmocí, jež je jádrem každého hněvu, a už neví, na koho je tak rozhněvaný, na trenéra nebo na sebe. Nebo snad hněv není ničím jiným než vědomím, že nemá chuť ukazovat, že nechce umřít? Že v neumření vlastně spatřuje relativně málo smyslu?

„Výborně,“ volá Matan. „Pokračuj! Kryj si obličej! Lokty k tělu! Nepouštěj ruce dolů!“

Psychiatr mlátí a kope, s krátkými přestávkami, dokud není deset.

„Stačí,“ rozhodne Matan.

Kadoke se svalí na zem. Má pocit, že se pozvrací.

„Dobře jsi makal,“ řekne Matan. „Ale přišťe koukej přijít včas.“

Kadoke jde do šatny. Na věšáku visí jeho taška s oblečením. Stará, bavlněná taška, kterou našel někde v matčině skříni.

Skloní se nad záchodovou mísu. Z úst mu vytečou jen hlíny, šedivé hlíny tu a tam protkané nažloutlým vláknem. Napije se vody, ale ani ta mu nechutná.

Kadoke se spěšně oblékne. Sprchu si dává vždycky doma.

Když vyjde ze šatny, věnuje se Matan již starému muži s mládou dívkou. Kadoke mu vlastně chtěl říct, že s tím končí, že tohle bylo naposledy, že je ochoten platit za to, aby mu nadával, ale za mezní chování že platit nebude. Jelikož Matan již zahájil další trénink, rozhodne se, že mu pošle e-mail, v němž to i ono vysvětlí.

Jde ke dveřím. Matan za ním ještě volá: „A přestaň s kouřením, ukaž konečně, že nechceš umřít.“

Kadoke nereaguje. Ani se neohlédne.

Normálně chodí z posilovny rovnou k matce domů, není to daleko, teď se ale prochází po parku. Stále ještě omráčený a omámený, říká si, zda to omámení není prostě reakcí na jeho fyzickou kondici. Na jeho pokusy o zvracení, aniž by z něj něco vyšlo.

Chodí po parku dokolečka, pohroužen v myšlenkách. Dekha mu poslala esemesku. On slouží noční tenhle týden s Edem. „Jak je? Dáme kafčo? Později?“ píše.

Chvilíčku, jen na okamžik, zauvažuje, že napíše: „Je mi zle, nejdřív jsem tápal, teď padám,“ odepíše však: „Fajn. Kávu si můžeme dát zítřa nebo v neděli. Nebo o víkendů kafe nepiješ?“

Dá si další kolečko kolem parku. Matanova slova nemůže dostat z hlavy. Ukázat, že nechce umřít. Čím déle o tom konceptu uvažuje, tím víc se mu přičí.

Už je ke dvanácté, když otevírá dveře matčina domu.

Michelle sedí v obýváku na zemi na perském koberci. Pořezala se.

„Konečně jsi tady,“ volá matka. „Volala jsem ti aspoň osmkrát. Koukej, co se tu děje. Ničí mi můj drahý perský koberec. Nejdřív ty, teď ta holka.“

Na koberec vsutku nakapalo poměrně dost krve.

Kadoke si sedne na bobek vedle Michelle. Ta pláče. Sebere jí nůž.

„A koukej, co mi provádíš s masným nožem,“ stěžuje si matka. „Používá ho na uříznutí vlastní ruky. Ten nůž už nemůžu používat. Na co sáhne, to je trejfe.“

Kadoke dojde do koupelny pro dezinfekci, náplasti a obvaz. Sedne si vedle Michelle na koberec, dezinfikuje jí rány, nacházejí se nahoře na levé paži. Zdá se, že nejsou příliš hluboké. Pak je obváže. Chytí Michelle za pravou ruku a nepouští ji.

Vidí, že má krev na kalhotách, ale je mu to jedno. Sedí takhle mlčky vedle Michelle, drží ji za ruku, přemýšlí o alternativní terapii, pochybujíc, naslouchá Matanovým slovům, která mu dální v hlavě. A matka celou tu dobu mlčí. Jeho maminka, jeho nejmilejší maminka, sedí u stolu a dívá se, jako by to byl film. Zaujatej, a přesto zcela neúčastně.

Psychiatr jemně štípe do pacientčiny ruky.

Neumřít. Tohle je cena, kterou člověk platí za neumřění.

Možná je to příliš vysoká cena.

Když Michettin pláč poleví, zeptá se jí, aniž jí pustí ruku: „Co se stalo?“

„To ti klidně povím,“ řekne matka. „Chtěla mi naservírovat žampionovou polívku, ale já byla dost chytrá na to, abych se koukla, odkud se ta polívka bere. Z plechovky. A na plechovce bylo napsáno, že je v ní špek. Na co ta ženská sáhne, to je trejfe. Takhle to dál nejde.“

„Tady zůstat nemůžu,“ prohlásí Michelle. Nedívá se na něj, ani na matku, nýbrž do země. „Všechno dělám blbě. Matka mě nenávidí.“

Kadoke jí chytí za rameno. „Ne,“ řekne, „matka proti tobě nic nemá. Matka je vděčná za to, co pro ni děláš. Za tvou péči. Za tvou pozornost. Za tvou něhu. Ale někteří lidé dávají lásku najevo způsobem, který hned nechápeme, který vnímáme jako nepřijemný. Láska má mnoho podob, někdy tak podivných, že je obyčejný smrtelník někdy nerozpozná jako lásku. Matka tě chce zocelit. Matka chce, abys tu zůstala. A já to chci taky, protože jsem ti řekl, že budeme pokračovat v alternativní terapii, dokud si nepřestaneš ubližovat, dokud nepřestaneš pociťovat potřebu umřít. Povede se to, ale buďe to nějakou dobu trvat, a do té doby se za to budeme přát. Nevzdáme se. Lehni si na gauč.“ Pomůže jí vstát, doprovodí ji ke gauči, uloží ji, přikryje ji dekou.

„Můžeš si vzít do postele zpívající vánoční stromček?“

Kadoke vezme zpívající stromček, který je jako vždycky schovaný za pokojovou květinou, a položí jí ho do postele. Pak jde k matce. Sedne si na bobek, hladí jí po nohou, po ruce, kterou má položenou v klíně. „Jsi přece Michette vděčná za to, co pro tebe dělá?“ zeptá se. „Jsi přeci ráda za péči, kterou ti věnuje?“

„Vděčná?“ opáčí matka. „To jí mám být ještě vděčná?“

„Můžeš tu zůstat?“ zeptá se Kadoke.

Matka je chvíli zticha, pak pokrčí rameny. „Pro mě za mě. Je docela hodná. Někdy. Ale ten špek a to řezání do sebe, to nejde. Jestli je nemocná, ať jde do nemocnice.“

Kadoke položí hlavu matce na nohu. „Ale my jsme v nemocnici, mami,“ praví potichu. „Tohle je soukromá klinika. Copak jsi to nepochopila? Jestli ti to nedošlo?“

Víská ho ve vlasech, trochu distancovaně a roztržitě, ale přesto skutečně něžně a zkoumavě, jako to dělala Michette. „Ach, chlapče,“ posteskně si. „Co si to na sebe nakládáš? Soukromou kliniku.“

Kadoke vstane. „Co si dáš k obědu?“ zeptá se. „Mám ti ohrát párky?“

„Ano, dobře,“ souhlasí matka, „a všechny plechovky žampionové polívky se špekem okamžitě vyhod' z domu.“

V kuchyni dá vařit vodu. Pak jde nahoru, do koupelny, umýt si ruce, obličej. Navzdory intenzivnímu tréninku až zas tak ne-smrdí potem.

Sedne si na okraj vany. Chvilí si prohlíží ruce, žíly, svaly. Pak vstane a vrhne pohled do zrcadla. Ukaž, že nechceš umřít. Ne, takhle se na sebe a na svět nedívá, to není jeho ideologie.

Kadoke si opět sedne na okraj vany. Ostudná není smrt, nýbrž život. Jeho rodiče neměli existovat, měli být zplynováni jako miliony jiných. Nemůže a nesmí vynášet soudy o tom, že si přáli zůstat naživu, že měli štěstí, sebe soudit může. Když uvažuje o Matanových slovech, reflektuje události uplynulých týdnů, nemůže dospět k jinému závěru, než že o sobě musí vynést soud, a že ten soud již dávno vynesl. Už jako adolescent. On měl být zplynován, jeho život je potupná porážka a žádný výkon tu porážku nedokáže skrýt či ospravedlnit.

Kadoke se narodil příliš brzy na to, aby byl zplynován, to je jeho porážka. Kdyby záleželo na něm, nebyl by tu, a že tu přesto je, je tím, že to nemůže udělat svým rodičům. Žádná láska nemůže ukončit vytržení z toho, že si člověk sám dovolí nebýt, proto je lepší tím nikoho neotravovat. Je to ironie, laskavá ironie, východisko z necivilizované bolesti. Ironie je komín, a určitá distancovanost také pomáhá. Propast si nechte pro sebe.

Voda se vaří. Za chvíli bude moct matce naservírovat párky. Sejde dolů. Pacienti mu pomáhají zapomenout na to, že by tu neměl být. To je jeho sisyfovská práce, ale vzpomíná si, že někde četl, že Sisyfa si máme představovat jako šťastného člověka.

Kadoke zmírní plamen.

V obýváku se zeptá Michette: „Co si dáš k obědu ty?“

Sedne si na kraj gauče. Ona vystrčí hlavu zpod deky. Z výšavé energie a výsměchu, jež vystavovala na odív, když ho s sebou vzala na focení čtyřicet čtyřky, nic nezbylo. Leží tu nemocný hlodavec, víc mrtvý než živý, pokud je život něčím jiným

než utrpením. A přesto vidí navzdory sporadickým relapsům zlepšení, neztrácí naději.

„Jabko,“ řekne. „Červený jablíčko.“

Vezme ji za ruku. „To bys neměla dělat, řezat se matčinými noži. To se jí opravdu nelíbí.“

Michette přikývne.

Dokud existují pacienti, smí existovat i on.

22

Jednou v neděli veze Kadoke Michette do Zeelandu, do hotelu jejích rodičů, kde už v patnácti smažila vídeňské řízky jako opravdová šéfkuchařka. Do hotelu, v jehož prádelně svedla nejednoho hosta, jak vypráví Kadokemu. „Máma by mě ještě dneska zabila, kdyby to zjistila,“ říká Michette.

Je podzimní počasí. „Musíš se seznámit s mým tátou,“ neustále opakovala. „Myslím, že ti to moc prospěje. Jestli chceš vědět, jaká opravdu jsem, musíš poznat máho tátu.“

Jelikož v posledních týdnech zaznamenala pokroky, vypadala stabilnější a zodpovědně pečovala o matku – došlo jen k malému incidentu se svičkou, podle Michette to byla nehoda, čemuž Kadoke nevěřil –, rozhodl se, že jejímu přání vyhoví.

Vyrazili brzy ráno, po snídani, a měli být před večerí zase doma. Michette se dotazovala, zda nemohou přespat v hotelu, ale Kadoke odpověděl, že to nejde, že je matka potřebuje, že jí vlastně nechají příliš dlouho samotnou, i když se vrátí domů večer. Dělá si starosti, protože s matkou je to poslední dny va- chrlaté. Neměla moc chut k jídlu, téměř žádnou energii vyjít ven, na procházku. Trápila ji dušnost, byť sama tvrdila, že by to dušností nenazvala. Sem tam ještě něco svým vlastním, jedinečným způsobem odmítla. To bylo jedno ze sporých naděj- ných znamení.

Hotel Michettiných rodičů se jmenuje Mořská víla. Stojí na pláži, to je vše, co Kadoke ví. A že v něm vyrůstala. Hotelové děcko.

„Řeklas rodičům, že jsem psychiatri?“ zeptá se Kadoke na dálnici.

„Řekla jsem jim, že bydlím u tebe a tvý mámy a že jsi povoláním psychiatri. Neřekla jsem jim, že seš vlastně Příklopil. To je naše tajemství.“

Kadoke se toho rána oholil. Kůže ho ještě třošku svrbí. Hřbetem ruky si tře levou tvář.

„Předpokládám, že jsi jim pověděla, že mezi sebou máme dohodu, kterou oba dva dodržujeme. Vaši vědí, co alternativní terapie obnáší?“

Žvýká žvýkačku, tu a tam udělá bublinu, ale neodpovídá.

Kadoke zavrtí hlavou. „Uvidíme. Já budu vaše informovat. Předpokládám, že tam bude i tvá matka.“

„To bych se divila,“ odvětví Michette a udělá další bublinu.

Oba mlčí, poslouchají hudbu. Když už jsou v Zeelandu, řekne Michette: „Už jsem u sto dvanáctky a tebe pořád v notýsku nemám.“

„Já budu v jiném notýsku.“

Snaží se mu zase strčit ruku pod bundu a košili, sáhnout mu na bedra, on ji však tentokrát rázně odstrčí. „Nech má mateřská znaménka na pokojí,“ řekne jí. „Nezapadej do starých vzorců.“

„Záleží mi na těch bulkách, co tam máš.“

„Nesmysl, na něčem takovém ti nemůže záležet. Navíc nejsme milenci, a dokonce ani těm na něčem takovém nezáleží.“

Před obědem jsou u hotelu. Moc přitažlivě nevypadá. Kadoke si nedovede představit, že by tu lidé dobrovolně trávili dovolenou, ale možná je to počasím. Možná hotel vypadá v létě, na slunci, jinak. Atraktivně, poklidně, nadějně.

Na budově je velkými, modrými neonovými písmeny napsáno MOŘSKÁ VÍLA. Vzhledem ke zbytku stavby to je absurdita. Její architektura Kadokemu připomíná spíše léčebnu než hotel, spíš něco pro vězně než pro turisty. Je tam opuštěná zahrádka a stejně opuštěná restaurace.

Otec je přijme v restauraci. Dceru srdečně pozdraví a ona pozdraví ještě srdečněji jeho. Mazlí se s ním tak dlouho, až to začne být Kadokemu trapné a otočí se, aby se díval na moře.

Co do vzhledu je otec něco mezi stavebním dělníkem a zemědělským veterinářem. Je úplně jinak stavěný než Michette. Kadoke si říká, jak asi vypadá matka. Když se otec s dcerou pozdraví, opatrně Kadokemu podá ruku.

Sednou si ke stolu u okna s výhledem na moře a pláž. I pláž je prázdná. Jeden pár se psem. To je vše. Moře vypadá poměrně drsně, možná je tady takové vědycky.

„Já jsem Siem,“ praví otec. „Tohle je můj hotel. Můj a mojí ženy. A tohle je moje dcera.“ Otec se dívá na dceru sedící vedle něj. Spíš zkoumavě než pyšně.

Kadoke přikývne. Tím je vskutku shrnuto vše.

„Už jako dítě, v dospívání, pomáhala v hotelu. Uměla všechno. Vařit, obsluhovat. Byla mimořádně zodpovědná,“ vykládá otec.

„To mě nepřekvapuje,“ odvětví Kadoke.

Teď se dívá na moře Siem. Se zájmem, pozorně, jako by byl také jen turista, takový, co shodou okolností zůstal déle, než bylo nutné.

„Moje žena se s tebou seznámit nechce,“ řekne Siem. „To už asi víš. Michette ti to nejspíš pověděla. Ona toho má dost.“

„Ne, to jsem nevěděl. Čeho má dost?“ otáže se Kadoke. Má chuť si zapálit. Restaurace je prázdná, možná by se tu za těchto okolností smělo kouřit.

„Psychologů. Terapeutů. Zdravotníků. Psychiatrů. Rodinných terapeutů. Má jich plné zuby. Holka strávila půlku života po terapiích, léčebnách, denních stacionářích, nočních stacionářích, a koukej na ten výsledek.“

Rukou udělá pohyb k dceři. Trochu jako by to byla vzácná, ale bohužel rozbitá váza. Z restaurátorů se vyklubali šarlatáni.

Kadoke se vysmrká. Pak řekne: „Já si vlastně myslím, že Michette se teď vede dobře.“ Podívá se na otce, aby zjistil, jaká bude reakce. „Relativně dobře. Chápu vaši frustraci, ale podle mě se stav vaší dcery zlepšuje.“

Otec na ty poznámky nereaguje, řekne jenom: „Klidně mi tykej. Já si na vykáání nepotrpím. Je to falešná zdvořilost.“ Michette je potichu, plna očekávání se dívá z otce na psychiatra a z psychiatra na otce, jako by jí ti dva měli před očima předvést něco neuvěřitelného. Představení, jaké ještě nikdy neviděla a na které hodně dlouho čekala. „A moje žena řekla: Už nechci vidět ani jediného chlapa, co si Michette přivede domů, i kdyby to byl sám americký prezident.“ Má jich po krk. Chlapi, co si je Michette vodila domů, aby nám je představila – viděli jsme jich pěknou řádku –, stáli všichni za starou belu a některý byli ještě ke všemu v důchodu, čímž něčci říct, že by podlé mé ženy stáli důchodci za starou belu. Ale pro dceru si představovala přece jen něco trochu jinýho. Já jsem ještě ochotnej se s nima seznámit. Je to moje dcera, já jí nezavrhnuju, takže když k ní někdo patří, je vítanej. Ale moje žena už na to nemá, nejrádši by jim jednu vrazila, tém zdravotníkům a chlapům. Ty jsi psychiatri, nebo s mojí dcerou chrápeš? Protože z jejího vyprávění mi to není moc jasný.“

Kadoke si odkašle. „Zahájil jsem alternativní terapii, která spočívá zhruba v tom, že se tvoje dcera stala pečovatalkou mé matky. Je to mezní terapie, aby bylo jasno. Svě rozhodnutí si dokážu obhájit. Většina mých kolegů by s tím nesouhlasila, o tom tu ale nediskutujeme. Nejsem mileneček tvé dcery. Nejsem její muž. A ani nebudu. Nepatřím k ní. Či lépe řečeno: řekl jsem jí, že dokud bude pociťovat přání umřít, tak budu v terapii pokračovat, že ji nenechám samotnou. To jsem jí příslibil. To jsem jí slíbil. Jsem její psychiatri.“

„On je mezní doktor Kadoke,“ pronese Michette zasněně. Zdá se, že rozhovor šel z větší části mimo ni.

Otec zvedne obočí. Nastane ticho. Opět se dívá na moře, pláž, prázdnou zahrádku, a Michette na svého otce upřeně hledí plna očekávání.

„Osmažím vám filé,“ prohlásí Siem po odmlce, která trvá nepřijemně dlouho i na Kadokeho. „S hranolkama?“

„Fajn,“ odvětví Kadoke.

Otec vstal, ale Michette ho poprosí: „Tati, rozepnul se mi piercing. Můžeš mi ho zapnout?“

Vyhrne si svetr. Objeví se dvě prsa. Dva piercingy skrz dvě bradavky. Jeden je opravdu rozepnutý.

Kadokemu ten výjev připadá zarážející. Nesoudí, ale je mu při tom přece jen trochu trapně. Psychiatri odvrátí pohled směrem na pláž. Pár se psem tam stále ještě je.

Samotnému otci připadá dceřino chování zjevně naprosto normální. Nasadí si brýle na čtení, prohlédne si piercing a zamumlá: „Já ti to spravím.“

Pak jde do kuchyně.

„Já mám takovýho hodnýho tátu,“ prohlásí Michette, svetr stále ještě vyhrnutý.

„Jo,“ odvětví Kadoke. „To vidím.“

Otec se vrátí s malými štipáčkami, takovými, s nimiž se opravují záchody a umývadla, jak si Kadoke představuje. Chytí do nich dceřin piercing. Jedná se o její levé prso.

„Můžu si tu zapálit?“ zeptá se Kadoke.

„Venku,“ řekne otec zápasící s dceřiným piercingem. „Na zahrádce. Vždyť jsi lékař. Měl bys jít příkladem.“

„Člověk, co nekouří, to na psychiatrii nevydrží,“ praví Kadoke potichu, vlastně mu ani nejde o to, aby ho někdo slyšel. Pomalu vstane. Za neustálého přecházení sem a tam vykourí na zahrádce dvě cigarety.

Oknem vidí Michette vevnitř. Piercing je opravený.

Před sebou má zase svůj notýsek. Prsa má opět zakrytá. Vzhledne od notýsku a zamává Kadokemu. Ten jí mávání opětuje, naposledy popotáhne z cigarety, nedopalek hodí na zem a jde si sednout zpátky ke stolu vedle své pacientky do prázdné restaurace.

„Líbí se ti vůbec můj piercing?“ zeptá se.

„Na tvůj piercing nemám žádný názor, Michette. To víš. Ale jako lékař bych ti radil, aby ses s ním jednou rozloučila.“

Filé i hranolky chutnají výborně, přesto nechá Kadoke čtvrtku na talíři. Nemá chuť k jídlu, začíná se podobat matce.

Když mají skoro dojedeno, řekne otec: „Máme otevřeno celý rok, jezdí sem totiž hodně obchodních cestujících a byznysmenů, ale v téhle roční době je o víkendů v Mořské víle klid.“

„Ano,“ přitaká Kadoke. „Všiml jsem si. Je tady klid.“

„Je tu ticho,“ pokračuje otec. „Čím větší ticho, tím líp se přemejšlí.“

Otec sklízí ze stolu. Zdá se, že člověku, jenž je zároveň kuchářem, nevadí, že Kadoke s Michette nechali hodně na talíři. Nebere si to osobně. Co hosté jedí a co ně.

„Ještě zmrzlinu?“ zeptá se otec. „Máme vanilkovou, jahodovou a čokoládovou.“

„Ne, děkuju,“ řekne Kadoke. „Musíme se vrátit včas do Amsterdamu. Moje matka na nás čeká.“

„A co takhle krátkou procházku po pláži? Trošku na čerstvý vzduch.“

Ten nápad se Kadokemu líbí, ale Michette chce zůstat v hotelu. Chce se podívat do svého dětského pokoje. Říká, že hledá nějaké věci. Hledá minulost.

Tak jdou na pláž otec s psychiатrem. Dokonce ani pláž se Kadokemu nelíbí, ale také na ni není oblečený. Ani na pláž, ani na počasí. Fičí.

Po chvíli se Kadoke zeptá: „Odkud se vlastně vzalo jméno Michette?“

„Jmenuje se po babičce,“ odpoví otec. „Máme v rodině francouzskou krev.“

Zastaví se, něco zvedne, škebli, podívá se na ni a zase ji zahodí. Má na sobě tmavě modrou větrovku, která mu je trošku velká.

„Má bráchu,“ vypráví otec, „s ním je všechno v pořádku. Stal se normálně zhradníkem. Pracuje pro zhradnickou firmu. Je pořád šťastnej. Takový sluníčko. Zato Michette... Jako táta si říkáš... Jako rodič si lámeš hlavu, myslíš si: Co jsme udělali špatně? Děláš si výčitky. Nenechá tě to na pokoji.“

Otevře ústa, chce ještě něco říct, ale už nic nepřichází. To je všecko. Znovu sebere škebli, podívá se na ni, zahodí ji.

„Tomu rozumím,“ řekne Kadoke o něco hlasitěji než normálně, aby překřičel vítr. „To si umím moc dobře představit, že si rodiče dělají výčitky. Ale většinou to není třeba, a i kdyby to bylo třeba, je to většinou kontraproduktivní.“

Otec vrtí hlavou. Nesouhlasí s tím. „Ale ty bys jako psychiater přece měl vědět, proč je taková. Ty bys to přece měl bejt schopnej vysvětlit.“

Kadoke má sto chutí nasadit si kapuci své šedivé mikiny, taková je mu zima. V ústech má ještě chuť smaženého filé. Ba ne, spíš chuť česnekové omáčky. Jdou dál.

„O příčinách toho moc nevíme, často je to směsice faktorů. Něco vyvolá krizi. Traumatický zážitek. Drogy. Někdy není katalyzátor krize k nalezení nebo není jako vysvětlení uspokojivý. Někteří lidé jsou k určitým nemocem náchylnější než jiní. To víme. A zřídka kdy je to také jediná věc, která krizi vyvolá. Většinou se jedná o kombinaci faktorů. Když se člověk dostane na psychiatrii mladý, těžko se odtamtud zase dostává. I to víme.“

Otec se opět zastaví, ale tentokrát nesebere žádnou škebli. Položí ruku Kadokemu na mikinu, trochu jako prodáváč v obchodě s oděvy, ale také jako by Kadokeho nejraději udeřil, a ne jen jednou. Ani ne tak proto, že má něco proti němu osobně, ale kvůli životu, kvůli všem těm zdravotníkům, které viděl přicházet a odcházet, kvůli dceřiným mužům, možná kvůli hotelu, tomuhle Bohem opuštěnému hotelu, kvůli víchru, pláži, všemu.

„Ty jako odborník,“ praví, a zní to, jako by se chystal vyzpovídat z nějakého velkého tajemství, z něčeho, co ještě nikdy nikomu nepověděl, dokonce ani své ženě ne, „mohl bys mi teda říct něco jiného: Bude moje dcera vůbec ještě někdy normální? Prostě jako my? Jako její brácha? Dožijeme se toho?“

Otcova ruka dál spočívá na Kadokeho mikině. Kadoke se zhluboka nadechne. Zvažuje různé odpovědi. Nakonec řekne: „Normální? Ať už to znamená cokoli, jako ty, jako tvůj syn, taková, obávám se, nebude. Může ale zůstat našima a vést život, jaký by chtěla vést, aniž by ji to nějak moc bolelo. Může fungovat na

vyšoké úrovni, což už dělá, z převážné většiny, dokáže překonat potřebu ubližovat si, ale obávám se, že ten původní problém, kořen jejího utrpení, tam zůstane napořád. Ten odstranit nedokážeme.“

Ruka sklouzne z Kadokeho mikiny. Je to bezmocné sklouznutí. Je to jedno velké rozčarování.

„Posíláte vysoký účty, ale vlastně toho moc nedokážete.“

Opět sebere škebli, prohlédne si ji a zakodí.

„Ne,“ přízná Kadoke s pohledem upřeným na zadní stranu hotelu Mořská vlna, „moc toho nedokážeme, v každém případě méně, než bychom chtěli. Kdyby to tak nebylo, kdybychom dokázali víc, tak bych si taky nebral tvou dceru k matce domů, abych ji stabilizoval. Bylo to nouzové opatření.“

Muž pomalu vrtí hlavou a Kadoke vidí v jeho očích nepochopení a netrpělivost. „Viděl jsem, jak je čím dál tím víc nemocná,“ řekne otec. Kadoke má pocit, že Michettin otec sotva mluví. „Jiný tátové vidí své dcery vyrůstat, já viděl tu svou jen čím dál tím víc nemocnou.“

Muž se sklání, ale tentokrát nic nesebere. Nejspíš viděl škebli, která tam nebyla.

„Proč nejde bydlet k nám?“ ptá se otec. „Když odešla do města, jenom se to zhoršilo. Hotel je stejně poloprázdnej. Proč se nevrátí?“

Psychiatr se rozhlédne. Ne, aby něco viděl, ale aby získal čas.

„Pečuje o mou matku. To jí dává stabilitu, pořádek, pravidelnost.“

„Tvoje matka sem taky může. Ať jede s ní. Když to bude Michette chtít, já to schvaluju. Udělám z půlky hotelu důchodák, mně je to jedno. Ale už nechci, aby mě v noci budil telefon, protože ji zase odvezli do nějaký léčebny. To už nechci. Rozumíš tomu? Nebo tomu vlastně nerozumíš ani za mák?“

Michettin otec se obrátí, aniž počká na odpověď, a jde zpátky k Mořské vlně. Kadoke zvažuje, že půjde za ním, aby rozhovor dokončil, aby mu řekl, že tomu rozumí, ale rozmyslí si to. Takhle to stačí. Nic z toho, co by mohl říct nebo udělat, by zoufalství

toho muže nezmenšilo. Vidí, jak se otec prodírá proti větru, a vzpomene si na polámané květiny u Michette doma. Nemoc málokdy ničí jen pacienta, nýbrž často také i jeho okolí. Kadoke se na chvíli zastaví, váhá, co by měl Michettinu otci ještě říct, nebo zda bude lepší nic neříkat. Pak si lehne do studeného a mokrého písku. Hrozí, že ho přece jen přemůže cizí bolest. On, jenž se domníval, že je k bolesti profesionálně imunní, je jí teď stržen, což je nepochybně vedlejší účinek tápání. On není žádný meze překračující psychiatr, on je tápající psychiatr. Kadoke byl vychován k tomu, aby neumřel, ale zapomněli mu přitom říct, že cena za neumírání je vysoká.

Tělem mu prostupuje chlad. Vlhkost. Vstane, opráší si písek z mikiny. Kadoke musí zpátky do Amsterdamu, čekají na něj pacienti.

Rychle jde zpátky do Mořské vlny. Otec s dcerou sedí v restauraci u televize. Dívají se na seriál. „Musíme vyrazit,“ řekne Kadoke. „Matka na nás čeká.“

„Ještě ti chci něco ukázat,“ odvětví Michette.

Vstane. Otec se dál dívá na televizi. Patientka odvede svého psychiatra do sklepa. Rozsvítí.

„Tady je prádelna,“ řekne. „Naši perou sami, dělají co nejvíc sami. Sem jsem si je vodila, hosty, který jsem svedla. Tady se to stalo. Tehdy mi ještě neřikali, že jsem nemocná. Pak jste ze mě nemocnou udělali s téma svejma diagnózama. Měla jsem moc, všěchno nebylo nejistý.“

„Voní to tu pracím práškem,“ konstatuje Kadoke a opře se o jednu z praček. „Chceš mi ukázat významná místa své minulosti. Toho si cením. Nad kým jsi měla moc?“

„Nad sebou. Nad zázakzníkama na zahrádce. Nad chlapama, co jsem je svedla. Nad tátou.“

Michette drží v ruce notýsek. Listuje v něm. Občas překvapeně zvedne zrak, jako by ji samotnou udivovalo, co to má všechno v notýsku napsané.

„Proč nechceš do mého notýsku?“ zeptá se, když hledí na jména a čísla na stránkách.

Natáhne ruku, notýsek drží před sebou. Kadoke je pes, notýsek je klóbasá. Jenže pes nekouše, pes je totiž opravdu dobře vycvičený.

Kadoke pomalu vrtí hlavou. „To je mimo řád. Máme velmi jasnou dohodu o našem vztahu. Musím zůstat tím, kým jsem: lékařem.“

Ona kroutí hlavou jako učitelka, které žák zase odpověděl špatně. „Tady v týhle prádelně to začalo,“ řekne. „Tady jsem objevila, co to znamená, když člověka unesou. Že únos může být záchrana. Nechtěl bys k němu patřit? K únosu, co je záchranou? Já bych tak strašně ráda věděla, jaká jsem byla, než jsem oněmocněla, chtěla bych to objevit s tebou. Myslíš, že existovala i Michette, co nebyla nemocná?“

„Ne,“ prohlásí Kadoke, „nechtěl bych k němu patřit. Já nejsem únosce. Ale můžeme spolu zjistit, jaká jsi byla, než jsi onemocněla. To půjde. Teď jedeme do Amsterdamu, Michette, ujmeme se zase svých úkolů.“

Nechystá se odejít.

„Ale jak ti teda mám dát místo ve svém životě?“ ptá se. „Když nechceš do mého notýsku.“

Kadoke si mne rty. Musí si zakouřit, jinak mu v puse zůstane chuť česnekové omáčky.

„Jsem mezní doktor Kadoke, sama jsi mi to říkala aspoň stokrát. To je místo, které v tvém životě zaujímám. Víc být nemohu a nechci. To stačí, musí to stačit. Jdeme.“

Jdou nahoru. Otec ještě stále sedí u televize.

„Děkuji za pohostinnost a výborné jídlo,“ řekne Kadoke.

Muž vstane, doprovází dceru a jejího psychiatra k autu stojí címu na téměř prázdném hotelovém parkovišti. Otec má v ruce igelitovou tašku. Všechno je tu tak prázdné a opuštěné. Kadoke si ani nedovede představit, že by v Mořské vile pobývali nějakí hosté.

„Kde je vlastně tvoje žena?“ zeptá se, když jsou u auta.

„U sestry v Eindhovenu. Věděla, že přijedeš. Tak pro jistotu odjela.“

Podá Kadokemu igelitovou tašku. „Smažený filé,“ řekne. „Pro všechny. Stačí to ohřát. Dala jsem k tomu tři druhy omáček. Dneska večer máš vystaráno.“

Kadoke nastoupí. Otec se předkloní a zaseptá psychiatrovi do ucha: „Myslím to vážně. Může k nám. Z jednoho patra udělám důchodčák raz dva. Může k nám i tvoje matka, jestli je to třeba. Zdejší ovzduší lidem prospívá.“

„To je hezká nabídka,“ řekne Kadoke. „Budu si to pamatovat. Byť si říká, zda tenhle hotel lidem skutečně prospívá.“

Otec zůstane na parkovišti a dívá se za nimi, když odjíždějí. Nemává, jenom tam tak stojí.

„Teď jsi viděl, kde jsem vyrůstala,“ řekne Michette. „Mělo to nějaký význam? Bylo to, cos očekával?“

„Já toho moc nečekal. Ale jsem rád, že jsem viděl, kde jsi vyrůstala. Něco to pro tebe znamená, a proto to znamená něco i pro mě.“

„A kdes vyrostl ty, Priklopile? Můžu se do toho sklepa taky jednou kouknout?“

Kadoke zavrtí hlavou. Krátce pohlédne na mladou ženu sedící vedle něj, začala jako pacientka a tak či onak se z ní teď stala pečovatelka o seniory. Zlepšuje se to, řekl otci. Je tu naděje. Nyní zase váhá. Je naděje, již vyslovil, skutečně oprávněná? Jaká bude, až nebude bydlet u matky, až bude zase sama v bytě se svými fotografiemi, savem, notýskem a svými démony?

Doma sedí matka ztuhlá u jídelního stolu. Před sebou má položený diář.

„Jaké to bylo?“ zeptá se Kadoke. „Zůstat takhle dlouho bez nás?“

„Prima,“ odpoví matka. „Klid. Skoro jsem se nehnula z místa. Řekla jsem si: počkám prostě, dokud se nevrátí. Kdy tě to vůbec zbilí? Nemohla jsem to v diáři najít.“

Kadoke se posadí vedle ní.

„Michettin otec nám s sebou dal smažené filé. Máš na něj chuť? Michette by ti ho ohřála. K tomu třeba salát?“

Matka ohrne nos. „Ach,“ vzdychne. „Já ti nevím. Když jinak nedáš. Vlastně nemám ani moc hlad. Je mi celkem nevolno.“

Kadoke vezme její obličej do dlaní. Její propadlé tváře. Cítí neoholené vousy. Její čelisti. Lícni kosti. „Na stupnici od nuly do desíti, jak moc je ti nevolno, když nula-bude vůbec ne a desítka strašně moc?“

Matka přemýšlí. „Pět, pět a půl,“ řekne.

„Tak to si můžeš dát kousek filé,“ prohlásí Kadoke. „Protože jestli chceš žít, musíš jíst, mami. Ukaž nám s Michette, že chceš žít. To přece chceš?“

„Snažím se,“ mumlá matka.

Kadoke jde do kuchyně. Michette sedí na stoličce. Patří teď k tomuhle domu. Skoro si už ani nedoveče představit dobu, kdy tu nebyla. Éra, kdy tu bydlela Rose, se zdá být jiným životem, jinou dobou, s jiným Kadokem. Méně tápajícím. Imunním k životu. Takový tehdy Kadoke byl.

„Prosím tě, připrav matce kousek filé s trochou salátu. Ale ohřeji jí ho. Víc se s tím dělat nemusí, že ne? Nebo s tím chceš dělat něco speciálního?“

„Prostě jí ho ohřeju,“ řekne. „Ty víš, že nejsem žádná šéfkuchařka. Ani bejt nechci. A co ty? Dáš si filé?“

„Já ne. Věčeři vynechám. Dneska jsem měl filé až až. Zkus matku zlákat, aby toho snědla co nejvíc. Sedni si k ní. Když tak ji nakrm, opatrně jí strč vidličku do pusy, někdy to zabírá.“

Kadoke si jde lehnout nahoru na svou rozkládací postel. V oblečení, na deku. Přemítá o alternativní terapii, pokouší se zjistit, kde ji lze zlepšit, co ještě může udělat. Neumíraj, neřež se a nepij čistící prostředky, víc toho prozatím po Michette ne chce. Tohle se musí dát zvládnout.

Zasněný, zamýšlený zůstane takhle ležet, před očima se mu promítají obrázky ze života. Byt jedné absolventky, jeho bývalka, cestování, dovolené, rodiče, matčina smrt, otcova deprese,

transformace, metamorfóza, a mezitím pacienti, příbuzní pacientů, lidé, co neměli chuť neumírat, nebo litovali, že tu chuť neměli. Řekl Michettinu otci, že jeho dcera bude ve stavu věst naplněný život nebo něco v tom smyslu? Vede on sám naplněný život? To je otázka, na niž nemá správnou odpověď. Kadoke splnil určité povinnosti. Pokračovali v traumatu. Matka, jež kdysi bývala jeho otcem, i on. Nic víc. Nic víc ani třeba nebylo. Nepotlačovat, nýbrž pokračovat, hrát si s ním, pokud to jde, pokud je to možné. Možná to Michette jednoho dne také dokáže. Jenže život – on není právě jeho zářným příkladem. Ví snad, jak se má žít? Ne, to neví. Kadoke ví, jak neumřít, a to možná stačí. Prozatím stačí, Michette to stačí.

Sejde dolů, aby se podíval, jak to jde s jídlem, jestli do sebe matka už něco dostala. Většinou u toho nechce být, když matku krmí, když nemá sílu jíst sama. Je to představení, ze kterého je mu smutno. Ale když je třeba, udělá to sám. Syn krmí matku, když to jinak nejde. S mírným odporem, ale přece.

V obýváku vidí, že Michette neseď vedle matky, jak očekával, ale matce na klíně. Jídlo nohu na jedné, druhou nohu na druhé straně matky. Jídlo stojí před nimi na stole, nejméně polovina ryby je ještě na talíři. Michette sedí obkročmo na matčině klíně obličejem k ní. Dává jí polibky. Líbá ji.

Kadoke přistoupí blíž.

„Měla jsi přece matce pomoci se najíst?“ otázka se. „Copak jsme se na tom nedomluvili?“

„Pomohla jsem jí,“ odvětví Michette, aniž se obrátí k psychiatrovi, a opět přitiskne svá ústa na matčina.

Kadoke několikrát zakašle. Škrábání v krku se tím jen zhorší.

„Mami, tobě se líbí, že ti Michette sedí na klíně? Není těžká? Není ti to odporne?“

„Ne, já už to jídlo nemohla a ta holka mi řekla: ‚Sednu si ti na klín. Půjdu k tobě.‘ Ty vidíš věci, které neexistují. Možná jsou odporne tvoje myšlenky, Otto.“

Kadoke zaujme místo u stolu. Michette sedí dál matce na klíně a hladí ji po vlasech, po tvářích, po čele.

„Mami, nevdí ti to?“

„Ne,“ řekne matka a v hlase jí zazní podráždění. „Nevadí mi to. Jinak bych to asi řekla. Tobě to vadí?“

Kadoke upřeně hledí na půlku smaženého filé ležícího na matčině talíři. Teď už nepochybně vystydělo.

„Vadí? Ne, to ne. Připadá mi to nevhodné. Nepřijde mi právě vhodné, mírně řečeno, Michette, že sedíš na klíně někomu, komu bys měla pomáhat s jídlem, a že ještě ke všemu děláš, jako by to byla já nevím co, tvoje milá, tvoje milenka. To je nevhodné.“

„Ty jsi nudný,“ prohlásí matka. „Michette, nepřipadá ti, že je můj syn nudný? Já nikdy nudná nebyla. Nikdy. Tohle bylo přece naprosto nevinné.“

Kadoke se usměje. Takhle matku zná, takhle ji miluje.

„Michette, pojd' se mnou do kuchyně,“ vyzve ji.

Vstane, počká, až Michette sleze matce z klína, a jde za ní do kuchyně.

Ona si tam sedne na stoličku. Dívá se na něj, nijak provinile, spíš netrpělivě.

„Vlastně máme takovej manželskej trojúhelník, tvoje máma, ty a já.“

„Ne. Žádný manželský trojúhelník nemáme. V žádném případě. Požádal jsem tě, abys matku nakrmila, a ty si jí sedneš na klín, osaháváš ji, jako by to byla tvoje milá, to považuju za příklad mezního chování. Je to stará paní. Není to nějaká tvoje modelka. Je na tobě závislá.“

„Ona už nemohla.“

„Tak jí přece s jídlem trochu pomůžeš.“

„Už nechtěla.“

„Musí jíst. Jinak umře.“

„Bylo jí bílbě, dala jsem jí lásku.“

„Jsi tu zaměstnaná jako pečovatelka o seniory, ne abys rozdávala lásku.“

Michette si hraje s krabičkou od omáčky. Od remulády očí vidně.

„Péče je taky láska.“

„Michette, matka je důchodkyně. Nejde tu o nějaký teoretický případ, jde o tvou odpovědnost a tvoje chování.“

„S důchodcem jsem se líbala i dřív. Někdy jsem s nima byla taky v posteli.“

„O tom nepochybuju, ale my se na něčem dohodli. Stanovili jsme si, že určité chování je nepřijatelné, protože ti nedělá dobře. Proč to děláš?“

„Třeba mě máma poprosila, abych si jí sedla na klín. Co ty víš, co tvoje máma všechno chce vědět a co povídá? A ty hned z jedny pusy uděláš erotickou scénu, ty seš tak žárlivej, Kadoke. Když na to přijde, nejsi nijak velkorysej. Protože jsem říkala, že tě chci zachránit. Nejses v tomhle domě jedinej, koho musím zachránit. Je tu taky tvoje máma. Musím se starat taky o ni. To je moje priorita. Nemá tolik času co ty.“

Kadoke si jí prohlíží. Mrkání očí, napětí kolem rtů, emoce, které téměř nedokáže kontrolovat.

Sveze se ze stoličky, postaví se kousek před něj, a on si vzpomene na ruku jejího otce, která mu spočinula na mikině. Celé vteřiny. Zdálo se, že to jsou minuty.

„Protože chci ještě pořád umřít,“ prohlásí a zadívá se mu přímo do očí. Takhle se musí dívat, když lidi strhává. Je to její pohled svůdnice. Kadoke nereaguje, proto to zopakuje. „Protože chci ještě pořád umřít, dávám tvý mámě lásku, mezní doktore Kadoke.“

Dál na ni hledí. Na její radostný, plamenný, vyzývavý pohled. Dojde mu, že zase zrcadlí touhy. Prohlašuje, že chce umřít, protože Kadoke sám si není jistý, zda chce ještě pokračovat v neumírání.

„Ne,“ praví a přitom váhá, co má a co nemá říct. Při mluvení myslí, zpomaluje tempo řeči jako přiopilý. Normálně nejdřív myslí a pak mluví. „Ne, ty nechceš umřít, chceš, abych se o tebe dál staral, a věřš, že to udělám jen tehdy, dokud budeš dál chtít umřít. Proto chceš umřít.“

Dívá se na něj. Zkouná ho. Jako by mezi smrtí a láskou neexistoval žádný rozdíl, jako by lidé toužili stejně po smrti jako

po lásce. „Sám jsi to říkal,“ prohlásí. „Že až nebudu chtít umřít, skončíš s terapií, až budu chtít žít, necháš mě samotnou.“

Vybaví si jejího otce na vycházce po pláži. Zlomeného muže, polámané květiny.

„Musíš se naučit osvobodit, Michette,“ řekne, „musíš se to naučit.“

„A ty, Priklopile? Ty, mezní doktore Kadoke, drahý můj? Ty to umíš?“

Vidí její oči. Poražený, a na druhou stranu i ne, tak se cítí. Napůl poražený.

„Neříkej mi, drahý můj, i to je mezní chování. Pojď, jdeme za matkou. Třeba ji dokážeme zlákat k tomu, aby ještě něco snědla.“

Na nákup chodí normálně Michette, ale měla nějakou urgentní zakázku, jiný fotograf onemocněl a ona musela za jedním bývalým politikem, který napsal knihu. Proto jede Kadoke toho zimního čtvrtletního odpoledne na Gelderlandplein. Michette mu dala nákupní seznam, ale protože je na něm tolik položek přeškrtnutých, Kadoke pořádně neví, co má a co nemá pořídit. Zkouší se dovolat Michete. Ona to nebere.

Spěšně tlačí vozík po supermarketu. Odpoledne musí ke kožnímu. Konečně mu je odstraní. Kopečky na bedrech, udělal si na to čas.

Michette je navzdory několika incidentům stabilizovaná, Kadoke má za to, že by měla za pár týdnů, možná i dřív, zkusit bydlet sama. Mohla by se na čas nastěhovat k rodičům do hotelu. Je to sice bezútečné prostředí, ale stabilní a bezpečné, pokud může Kadoke soudit.

Problém je jen to, že pokaždé když o tom začne mluvit, když nakousne téma ukončení alternativní terapie, Michette za pár dní nato nebo někdy tentýž den vyvolá incident. Řezání, pití. Vyhořování.

Je divné hovořit v tomhle kontextu o hospitalizaci, ale ono se jí to podobá. Jestliže je terapie tak návyková, že se pacient nechce vrátit do společnosti, nechce stát na vlastních nohou, pak je z toho třeba vyvodit závěr; že terapie přinejmenším částečně selhala. Měl to vědět, měl to předpovídat, jenže byl zaslíbený. Zaslíbený ho vlastní nedostatký, jeho neschopnost vzdát

se. A ani teď se ještě nevzdává. Když lze pacienty zlákat k tomu, aby neumřeli, lze je zlákat také k tomu, aby se odtrhli od terapie, aby se postavili na vlastní nohy. Ať už to znamená cokoli. Protože kdo opravdu stojí na vlastních nohou?

Matce se nevede tak dobře jako Michette. Má zvýšenou dávku močopudných prášků, pravidelně trpí dušností, ač to popírá. „Já nevím,“ říká. „Podle mě jsem takhle dýchala vždycky. Já o dýchání tolik nepřemýšlím.“

A když se Kadoke zeptá, jestli se nezadýchává, odpoví: „Pocit zadýchavanosti jsem nikdy nepoznála.“

„Ale teď ho máš.“

„Ne,“ říká, „nemám.“

Kadoke stojí ve frontě u pokladny. Nenašel pouze gefilte fiš, myslel si, že je v současnosti k dostání i v supermarketu, ale asi se spletl. Michettiny pokyny byly strohé.

Zatímco stojí frontu, vidí v druhé rabína, muže, jenž odmítl zatroubit matce na šofar, muže, který o sobě přestal dávat vědět patrně proto, že mu přijde nevhodné, že se otec stal matkou. Podle něj má člověk zůstat tím, kým je. Ne že by to bylo tak zlé, Kadoke si našel lepší šofar. Šofar v lidské podobě. Který je slyšet nejen na židovský Nový rok a na Den smíření, nýbrž den co den. To bylo možná v téhle době také lepší.

Obě fronty postupují velice pomalu. Kadoke pospíchá, čeká na něj kožní lékař, a když tam stojí, přepadne ho potřeba rabína na oslovit. „Vám není matka dost dobrá? Měla zůstat mužem?“ Něco takového by chtěl říct. Ale to je asi příliš přímé. Nebylo by lepší říct: „Matka na vás o Roš ha-šana čekala. Vy jste byl nemocný? Nastydly?“

Normálně takový nebyvá, není typ, který chce lidi konfrontovat s jejich nedostatky, nic nebo téměř nic není třeba napravovat. Většina konfrontací nic nepřinese, ale teď, když tu stojí tak blízko rabína, by svědčilo o zbabělosti nic neříct. O slabosti.

Pamětliv Matanových slov musí ukázat, že nechce umřít, a v tomhle případě to znamená ukázat, že nechce umřít, povolát

rabína k odpovědnosti. Ukázat, že nechce umřít, znamená, že se sebou nenechá zametat. Tohle matka vždycky myslí. Nesnášel to, ten strach, že se stane obětí druhého. Nenáviděl ten strach. Proč by se měl člověk bát, že se stane obětí druhého?

Jenže rabínovi by rád něco řekl, pár slov, nic víc.

Zaplátí. Rabín přišel na řadu dřív než on.

Kadoke pěchuje netrpělivě nákup do igelitové tašky. Není do tohohle počásí pořádně oblečený, to se mu stává. Je bez kabátu, jen v šedivé mikině.

Začalo se už stmívat. Vyjde ven.

Chvilí se zdá, že rabín zmizel, ale pak ho uvidí. Jde domů? Bydlí tu někde poblíž?

Kadoke vyrazí za ním. Má zavolat: „Rabíne, stůjte!“ Nebo je to nevhodné? Má rabína dohnat a zeptat se: „Víte ještě, kdo jsem?“

S přeci jen poněkud těžkou nákupní taškou vyrazí rabínovým směrem. Myslí na Michette. Na Michette, která nechce jít pryč, která chce zůstat, aby byla uchráněna života. Nikoho nelze uchránit života, tuhle výsadu mají jen mrtví. Neumírat znamená nebyť uchráněn života, nýbrž přijmout nejistotu, vstoupit do kasina jménem život a prozatím z něj nevycházet.

Z rabína se vyklube rabín rychlochodec. Odkud ten chlap bere tu kondici, nechodí snad taky na krav maga? Začíná padat mokrý sníh. Kadoke si reflexivně nasadí kapuci. Jeho vlastní kondice není nic moc. Matan by zuřil.

Slyší Matanův hlas, izraelský akcent, ironii, jež patrně nebyla ironií, ale maskovaným pohrdáním. S Matanem už nikdy nemluvil, na Kadokeho přeci jen relativně obšírný e-mail, vysvětlující, proč nehodlá pokračovat v tréninku, se nedostavila žádná reakce.

Kadokeho irituje, že se mu rabín vzdaluje, že se vzdaluje svému osudu, pokud jím Kadoke je.

Teď je tu. Volá: „Rabíne, prosím vás, stůjte!“ Ale muž jenom přidá do kroku, bojí se Kadokeho.

Rozebne se, opatrně, aby neuklouzl. Krav maga nemá pravidla. Ukázat, že člověk nechce umřít, v tom spočívá život. Rabín musí ukázat, že nechce umřít. Jestli je to opravdový rabín, tak to dokáže.

Když běží za rabínem s nákupem pro matku, připadá Kademu, jako by neexistovala jiná realita než ta Matanova, jako by svět existoval jen proto, aby lidé mohli ukázat, že nechtějí umřít. Jako by to byl jediný důvod, proč tenhle svět existuje.

Nejsou žádná pravidla, jen slabiny. Jde o to využít slabin protivníka. Oči, čelisti, ohryzku, rozkroku. Existuje už jen Matanův hlas, Kadoke ho má v hlavě, a když rabína konečně dožene, nic neříká. Co by mu měl říkat?

Otočí se a jde zpátky do parkovací garáže. Vyčerpán. Co ho to popadlo? S čím se chtěl rabínovi svěřit? Jakou reakci od něj očekával? A co by vyřešila?

V autě vykouří tři cigarety po sobě, pak vyrazí ke kožnímu.

V čekárně sedí paní v kožichu, jako by seděla na baru a její milý se mohl každou chvíli objevit. Kadoke na ni kývne. Připadá mu, že ji odněkud zná. Nepokusila se někdy o sebevraždu? Nebo ji zná odjinud?

Kožního, Luca, zná Kadoke od studií. Kdysi se kamarádili. Když dostudovali, chodili spolu ještě jednou za rok na večeri, později jednou za dva roky.

Luca býval mírný, trochu stydlivý kluk, který se postupně změnil v mírného, stydlivého muže. Kdysi byli zamilovaní do stejné dívky. Ani jeden ji nedostal, něco takového vytváří pouto. Pouto dostatečně každopádně na to, aby spolu po dvaceti letech chodili jednou za dva roky na večeri. Dříve či později během takové večere padne jméno té dívky. Trochu se pije, ale kolem jedenácté se melancholie ukončí, neboť práce volá. Jsou příliš staří na to, aby se utápěli v smutku.

Dáma v kožichu si listuje v časopisu. Sem tam pohlédne na Kadokeho. Pak řekne: „Neznám vás odněkud?“

„Myslím, že ne.“

„Čekáte na doktora?“

Kadoke přikývne. Zavře oči. Dneska noční. S Dekhou. Už nějakou dobu spolu nebyli na kávé. Dekha si na psychiatrii, na noční, zvykla. Nezatvrdila se, naučila se distancovat. Dokáže pozorovat a analyzovat bez přílišných pocitů.

Dáma v kožichu může do ordinace. Kadoke zase otevře oči, vidí ve dveřích stát Lucu, vlastně se nezměnil, skoro nezezdárl, stále má dlouhé hnědé, téměř černé vlasy. Na tváři se mu míhne mírný úsměv, když uvidí Kadokeho, pak je zase vážným dermatologem, ustaraným lékařem.

Kadoke opět zavře oči. Snaží se v čekárně spát. Bude patrně nejlepší, aby Michette šla nejdřív k rodičům do hotelu, a pak teprve do vlastního bytu. Musí jí připravit, pomalu odlepit, a pak musí najít nějaké řešení pro matku. Možná se o ni bude zase starat sám. Tolik práce to není.

Kadoke dříme, vzpomene si, co se mu zdálo, ale sen hned zmizí, a když se otevrou dveře do ordinace a vyjde z nich dáma v kožichu, sen je ten tam.

„Pojď dál,“ řekne kožní lékař, jenž je také kamarád.

Psychiatr se posadí v ordinaci. „Dal sis načas, než jsi ke mně přišel,“ začne Luca. „Měl jsi strach?“ Směje se. Má nakažlivý smích, vždycky ho měl. Že jí to nikdy nezaimponovalo, té dívce, co do ní byli oba zamilovaní.

„Měl jsem hodné práce,“ vysvětluje Kadoke. „Chyběli ti pacienti?“

„Naopak. Ale tys mi chyběl. Musíme si zase někdy vyrazit. Jak už je to dlouho?“

„Moc dlouho,“ odvětví Kadoke a svlékne si mikinu a košili.

„Kde je máš?“ ptá se Luca. „Kde mám co vyříznout?“

„Na bedrech. Tam je mám.“

„Lehni si na břicho.“

Lehne si na břicho.

„Jsou čtyři.“

„Já jich napočítal pět,“ řekne Luca. „Jedno po druhém umřívám, a pak je vyříznu. Podle mě nejsou zhoubná, stejně jako ty, co jsem ti odstraňoval dřív, ale pro jistotu je pošlu na histologii.“

Kadoke cítí zapíchnutí v mateřských znaménkách, o nichž Michette tvrdí, že k nim přilnula. Samotné řezání necítí. Vybaví si ji v Mořské vlně, coby patnáctiletou v kuchyni, jak vaří, krájí zeleninu, běhá od jednoho sporáku ke druhému. Otec říkal, jak viděl, že je jen čím dál tím víc nemocná. Díval se přitom jako Job, nechápající svůj trest, a o to víc trpící. Přítom mu stačil jeden jediný krok ke zmírnění bolesti – akceptovat, že na tom trestu není co chápat.

Ruka kamaráda dermatologa na bedrech je mu příjemná. Možná Michette ještě víc pookřeje, až se zase nastěhuje do toho Bohem a všemi zapomenutého hotelu, byť jen přechodně. Zpátky k otci, co chodí se štipáčkami, připraven opravit dceři piercing. O matce si nedokáže udělat žádnou představu. Nebo otec kráčet životem tak zlomený, až uvidí, že jeho dcera není jen čím dál tím víc nemocná? Že je stabilní, že existuje naděje na zlepšení?

„Můžu si je vzít s sebou?“

„Co?“ ptá se Luca.

„Můžu si je vzít s sebou? V krabičce? Ta mateřská znaménka?“

„Mateřská znaménka? Ta musím poslat na histologii.“

„Tak pošli jedno a zbytek mi dej. Znáš někoho, kdo je chce.“ Luca udělá pauzu. Je hotov? Nebo je třeba ještě něco vyříznout?

„O to mě ještě nikdo nikdy nepožádal. Myslíš to vážně?“

„Naprosto vážně.“

Luca krouť hlavou. „Lidi jsou čím dál tím divnější. Čtyři ti dám s sebou. To největší odešlu na histologii.“

Luca mu drobné rány vycítí, přelepí náplastí a předepeše Kadokemu mast, kterou se má týden po sprchování ráno mazat.

Pak se posadí ke stolu a Luca podá Kadokemu malou plastovou krabičku. V tom, co je v ní, se mateřské znaménko vlastně nedá téměř rozpoznat. Jsou to kousky lidského masa. Mnohem menší, než vypadaly na zádech.

„Pro tvou přítelkyni?“ otáže se Luca.

Kadoke váhá. Vysmrká se. „Pro jednu známou,“ odpoví. „Lidem se dá udělat radost těmi největšími pitomostmi, a když to nestojí žádnou námahu, tak proč ne?“

Kožní lékař přikývne. „A co lásky? Už máš nějakou novou? Absolventku?“

„Ne,“ řekne Kadoke. „Žádnou novou lásku nemám. Zaučuji jednu absolventku, ale jsme nanejvýš přátelé. Nejdřív měla psychiatrie plné zuby. Nechtěla pokračovat. Noční služby. Bylo to na ni moc. Znáš to. Ale teď už si zvykla...“ Rozhlédne se po ordinaci. „Na lidskou bídu,“ dodá. To je nejlepší a nejkratší popis. „A ty?“

„Dítě mít nebudeme,“ řekne Luca. „Vzdáváme to. Nebudeme ani žádné adoptovat. Takhle je to v pořádku. Museli jsme si chvíli zvykat, ale uklidňuje to. Teď víme, že zůstaneme sami dva. Domluvíme se na někdy, mám si vzít díář?“

„Pošlu ti esemesku nebo whatsappnu, ale až za pár týdnů,“ slíbí Kadoke. „Těžko odhadnu, jak na tom v nejbližší době budu. Mám často noční.“

„A táta?“ zeptá se Luca.

„Máma.“

„No jo, máma.“

„Jde to. Stárne, jak říkají domácí ošetřovatelky. V tom mají pravdu. Ale co jim mám na to říct? Všichni stárneme.“

Kadoke vstane, podrží krabičku ve vzduchu. „Díky,“ řekne. „Díky za tenhle klenot. I jménem mé známé.“

Krabička mu zmizí v kapse mikiny.

Podají si ruku. „Nesmíme si zmizet ze života,“ řekne Luca. „To by byla škoda. Jak máme udržet minulost živou, když nebude nikdo, kdo by o ní mluvil? Ty jsi tak prchavý, Kadoke. Vždycky jsi byl, ale teď jsi ještě prchavější.“

„Prchavý? Myslíš jako kouř? To ne, já jsem naopak velmi uzemněný. Jsem pevná hmota. A ze života si nezmizíme, to nesmíme a taky to neuděláme. Jsi můj kamarád.“

„Nikdo z ostatních z dřívějšíka tě už nevidá. Nereaguješ na esemesky, říkají. Mizíš, Kadoke.“

Kadoke vrtí hlavou. „Mizím míň než kdy jindy, ale krizové centrum mi bere hodně času. Naléhavé případy. Je jich čím dál tím víc. Množí se závažnou rychlostí.“

„Máš taky svůj život, Kadoke. Nejsi jediný, kdo je zodpovědný za naléhavé případy. Nejsi Ježíš. Nemůžeš vyřešit veškerou lidskou bídu. Dej o sobě vědět lidem, co se s tebou snaží zkontaktovat. Nenechávej nás tu samotné. Začni konečně žít.“

„Nenechám vás tu samotné,“ přislíbí Kadoke.

Chvilí to vypadá, jako by se psychiatri s dermatologem chtěli obejmout, ale zůstane u dvojího poplácání po rameni.

Pak Kadoke opustí ordinaci.

„Dám ti vědět, až budou výsledky z histologie,“ volá za ním Luca.

V čekárně už nikdo nesedí.

Kadoke jede domů. Michette už je zpět. Matka sedí u televize, je pohroužená do *Dr. Phila*, syna sotva pozdraví. Vedle ní sedí Debora, v posledním stadiu těhotenství, avšak rozzářená, rozzářenější než kdy jindy.

Kadoke odloží nákup, chce bývalé manželce nejprve podat ruku, ale nakonec ji přeci jen třikrát políbí na tvář. Tady může. Soukromá klinika není synagoga. Polibky si nechá líbit bez komentáře, řekne jen: „Já si říkala, že se zajdu kouknout, jak se vám vede, kdo teď matku sprchuje. Ale vidím, žeš někoho našel.“ Bývalka ukáže na Michettiny věci a oblečení, které se povalují po obýváku. Kalhotky už tu poházené nejsou, to je ale taky všechno.

„Ano, někoho jsem našel,“ odpoví Kadoke. „Dočasně. Dlouhodobé řešení ještě nemám. Dlouhodobé řešení jsem nejspíš já.“

Matka je stále ještě pohroužená do *Dr. Phila*. Dělá, že je v pokoji sama, jen se svým oblíbeným televizním programem. Kadoke se posadí, vedle bývalky. Vrhne pohled na televizi, klade si otázku, co má říct. Debora ho předejde: „Přinesla jsem vám s matkou nějaké kytky. Dala jsem je té vaší hospodyně, ale pak jsem hospodyně ani kytky už neviděla.“

„Je to pečovatelka o seniory. Žádná hospodyně. To děvče pečuje o seniory.“

„Já nejsem žádný senior,“ volá matka, aniž odtrhne zrak od *Dr. Phila*. „Výraz pečovatelka o seniory už nemůžu ani slyšet. Je to diskriminace. Mluvit o mně neustále jako o nějaké věci,

o kterou je třeba pečovat. Tak mě dej pryč. Dej mě pryč, když už to se mnou nemůžeš vydržet.“

Kadoke mlčí. Hledí na pokojové rostliny a poslouchá televizi. Pak bývalka promluví: „Matka mi říkala, že to nově děvče je pacientka. Se spoustou jizev.“

Kadoke si poposedne. „To by bylo na dlouho.“

„Na dlouhé výklady nemám čas. Za týden nebo za dva ro-
dím. Říkala jsem si, že se tu ještě stavím. Nedává o sobě vědět,
podívám se, jak se mu vede. Teď chápu, že to byl omyl.“ S ná-
mahou vstane.

Kadoke vrhne pohled na její břicho.

„Jsem moc rád, že jsi přišla,“ řekne. „Možná jsi mohla zavolat předem. Abych tě na to mohl připravit.“

„To nevádí.“ Podruhé ukáže na oblečení, které se povaluje po pokoji. „Vypadá to, jako by tu bydleli tři pubertáci,“ prohlásí.
„Co to vyvádíš, Kadoke, co to proboha vyvádíš?“

Kolíbá se k matce. „Já zase půjdu,“ řekne Debora.

Matka vzhledně. „Nedostala jste ani čaj.“

„Ne, nedostala, to děvče mělo uvařit čaj, ale beze stopy zmi-
zelo.“

„No tak počkejte, až vám ho donese.“

„Já už vážně musím. Venku v autě na mě čeká muž. Po poro-
du se tu zastavím. Ale nejdřív předem zavolám, jestli se to hodí.“

Matka vstane. Zkoumavě na Deboru pohlédne. „Hodně štěstí s dětátkem,“ popřeje jí. Pak si zase sedne a soustředí se na televizi.

Kadoke doprovodí bývalou manželku ke dveřím. Po Michette ani vidu.

Sundá jí z věšáku kabát, pomůže jí do něj.

„Pacientka, Kadoke,“ řekne mu. „Z tebe se stává pacient. Kdo o tom všechno ví?“

„Ty. Matka. A pochopitelně ta pacientka.“

„Dělám si starosti.“

„O koho?“

„O tebe.“

„To nemusíš.“

„Ztrácíš kontakt s realitou.“

Vezme ji opatrně za ramena. „Tohle je moje realita,“ pošeptá.
„Matka u televize. Matka, co nechce jíst. Matka, co se zadýchá-
vá. Děvče, co na ni dává pozor, je pacientka, no a co? Prospívá to oběma. Je to terapie.“

„Jenže život je víc než terapie, Kadoke. Jestli neexistuje nic jiného než terapie, jestli po terapii přijde už jenom smrt, pak něco není v pořádku. Dělejte se sebou něco. Než bude pozdě. A i když bude pozdě, stejně se sebou něco dělejte. Zázraky se dějí.“

Otevře dveře. Kolíbá se předzahradkou. Chce za ní něco zavolat, že na ni myslí, na porod a na její dítě. Dát najevo náklonnost, empatii, zájem, ale zavolá jen: „Doufám, že tě to nebude moc bolet, miláčku.“

Pak zavře dveře. Matka sedí ještě u televize. Prochází se po domě, volá: „Michette, Michette,“ jako by hledal kočku, ale není po ní ani vidu.

Jde do obýváku. „Michette odešla?“ zeptá se matky.

„Měla dát květiny do vázičky. Tvoje bývalá žena přinesla krásné růže. Moc krásné. Určitě nebyly levné, řekla bych aspoň dvacet euro, a od té holky nedostala ani hrnek čaje.“

Kadoke vyjde na zahradu. Zase volá: „Michette, Michette.“
Sousedovic děti se na něj dívají přes živý plot. Jde do kul-
ny. Tam ji najde, schovanou za sekačkou, ještě s růžemi v ruce. Plačící.

„Bála jsem se,“ řekne mu.

„Pro začátek vylez ven.“

Vyleze zpoza sekačky. Vypadá zranitelně, pro život nevhodně.

„To byla moje bývalá žena,“ vysvětluje Kadoke. „Tě se bát nemusíš.“

„Koukala tak výhružně.“

„Tak se kouká pořád. Stala se židovkou. Od té doby se kouká výhružně. Já bych na jejím místě dělal totéž.“

Odvede Michette do kuchyně. Ona seřizne růže a dá je do vázy.

Kadoke postaví vázu na stůl v obýváku. „Líbí?“ zeptá se matky.

„Moc,“ odpoví ona. „To je od ní tak milé.“

Pak spolu s Michette vyloží nákup. „Spoustu jsi toho zapomněl,“ vyčte mu.

„Tak si jdi příště nakupovat sama. Nakupovat máš vlastně ty.“
„Copak jsem nějaký tvůj otrok?“ Zní zase drze, už ne vystrašeně, spíš neuváženě.

„Tak daleko bych s alternativní terapií zašel nerad.“
Michette vaří. Vegetariánský řízek. Špenát. Matka má špenát ráda.

Jedí všichni tři v obýváku. Když je třeba, Michette matku krmí. Občas to vzdává. Jídlo. Boj. Ale pak se zase chopí vidličky a řekne: „Ještě jedno sousto za syna.“

„Chutná ti to?“ ptá se Kadoke.

„Jde to,“ odpoví matka. „Stejně nemám žádnou chuť. Nevím, jestli mi to chutná.“

„Ale když to není dobré, tak to přece poznáš?“

„Jo, když to není dobré, tak to poznám.“

Pak mají mandarinky. Matce trvá nekonečně dlouho, než z mandarinky odstraní bílá vlákna, ale oni ji nechají být.

„Jaké to vlastně bylo u toho bývalého politika?“ zeptá se Kadoke a přitom se dívá, jak matka svými starými, krásnými prsty oždibuje bílá vlákénka z mandarinky. Soustředí se na mandarinku s téměř nábožnou posedlostí.

„Dobrý,“ odpoví Michette. „Nedostal se do notýsku.“

„Nechtěl?“

„Neměla jsem chuť. Bude ze mě jeptiška.“

„To se stává,“ odvětví Kadoke, „že lidé nemají chuť. Ale to znamená, že se máš hned stát jeptiškou.“

„A seš ty mnich, mezní doktor Kadoke?“

Matka slyší jejich rozhovor, ale nereaguje na něj. Dívá se na růže.

Kadoke pokrčí rameny. „Mnich? To bych řekl.“ Pomáhá sklízet ze stolu. Ještě hodinu a začne mu noční.

Když uloží matku do postele, lehne si Michette s knížkou na gauč. Kadoke se posadí vedle ní.

Ona vzhledně od knížky.

„Je to dobré.“

„Co?“

„S tebou.“

„Myslíš?“

„Ano, to si myslím. Navzdory občasným relapsům. Víím, že je to pro tebe těžké, ale musím to s tebou probrat. Myslím, že bude nejlepší, když půjdeš nejdřív k rodičům do hotelu, a teprve potom k sobě domů. Tvůj otec to nabídł. Myslím, že by se mu dokonce líbilo, že se tam na čas nastěhuješ. Že bude rád, že tě má chvíli u sebe. Tenhle týden mu zavolám, aby ti připravil pokoj.“

Dívá se ustrašeně a smutně. Možná mezi strachem a jejím smutkem není rozdíl.

„Takže musím odsud?“

„Ne hned. Jednou. Až na to budeš připravená. A já ti pomůžu se na to připravit. Už mě nebudeš potřebovat.“

Rozpláče se. Kadoke to vidí. Ztuhnutí obličje, slzy v očích. Zná ji, ví, co přijde.

„Copak ty už mě nepotřebuješ?“

Kadoke ji vezme za ruku, zkoumá ji, zápěstí, jizvy, malé, větší, některé téměř neviditelné.

„Já nepotřebuju nikoho,“ praví tak tiše, že to vypadá, jako by nemluvil na ni. „Takový jsem. Já potřebuju, abys překonala pár svých démonů, nemusíš všechny, stačí pár, a nemusíš ani na sto procent, stačí z půlky. To potřebuju.“

„A co tví démoni?“

„Mí démoni?“

Z obývacího pokoje se, od té doby, co se do něj nastěhovala Michette, vskutku postupně stal pokoj dospívajícího. Všude oblečení, nepořádek, sem tam dokonce podprsénka. Ze začátku to matku zlobilo, ale zvykla si. Už jí nevadí ani Michetty podprsénky.

„Mí démoni patří mně, Michette. Já jsem psychiatr, ne tvůj milý. A i kdybych tvůj milý byl, tak bych se o ně s tebou nedělil, protože to není nic pro mě. Já nejsem takový.“

„To není fér. Já je chci vidět, chci se s nima seznámit, chci se s tvými démonama skamarádit.“

„Vidět? Démoni jsou neviditelní.“

„Koukni se na ten obraz. Koukni se na sebe. Co vidíš?“

„Vidím obraz, nedokážu se pohroužit do toho, kým jsem byl. Možná jindy. Později. Teď ne.“

Kadoke vytáhne z kapsy miktný krabičku. „Něco jsem ti přinesl,“ řekne. „Kopečky. Z mých beder. Ty bulky. V podstatě je to mezní, ale byl jsem toho názoru, že si to v rámci naší terapie můžeme dovolit. Dnes odpoledne mi je odstranili.“

Michette hledí na krabičku. Vezme si ji, otevře ji. Jeden z kousků kůže z ní vytáhne, položí si ho na hřbet ruky, dívá se na něj, čichá k němu.

„Můžu si sáhnout?“

„Na co?“

„Na tvý bedra.“

„Mám to přelepené náplastí. A ty víš, že to považuju za mezní, že jsem proti. Ale dobrá, pro jednu, abys cítila ten rozdíl. To už nás nezabije.“

Přejede mu rukou po bedrech. „Bolí to?“ ptá se.

„Ne. Vůbec ne.“

Chvilí ji ještě nechá sahat. Pak řekne: „To stačilo.“

Stáhne ruku zpátky. A s krabičkou v ruce se zeptá: „Takže ty už mě nepotřebuješ?“

„Byl bych špatný psychiatr, kdybych tě potřeboval.“

„A já odsud musím pryč? Já myslela, že jsem tu doma.“

„Nemusíš odejít, ale jednou odsud odejdeš. Protože se to s tebou pořád zlepšuje. Zkus to beze mě, uvidíš, že to půjde.“

Michette je zticha, ale nepláče.

„Kde je zpívající vánoční stromeček?“ chce vědět.

Kadoke pro něj dojde, podá jí ho.

„A máma?“ zeptá se. „Kdo se bude starat o tvoji mámu?“

„Já. Možná najdu někoho jiného.“

„Ale já se o ni chci starat, chci se o ni starat dál. Máma mě má ráda.“

Posadí se na posteli. Z gauče se stala postel. Kadoke se už nedokáže na gauč dívat jako na gauč.

„Nemohla by se mnou jet do Zeelandu? Nemůžu se o ni starat v Zeelandu?“

Kadoke na ni zadumaně pohlédne. Vzpomene si na nabídku jejího otce. To by byl ideální přechod. Michette by to usnadnilo pokračovat dál bez každodenní asistence.

„Musím si to rozmyslet. Ne napařád. Nakrátko.“

Matku by musel přemluvit. To nebude snadné. Na druhou stranu, ona nemá moc sil odporovat.

„Jdu nahoru,“ řekne, „za chvíli mi začíná noční. Chci mít všechno připravené, až mi zavolají. Chceš si stromeček nechat v posteli, nebo ho mám vrátit ke kytce?“

„Dej ho k tý kytce. V posteli si nechám tvý mateřský znamínka. Budu s nima spát.“

„Dobře,“ souhlasí Kadoke. „Můžeš.“

Jde nahoru, připraví si notýsek a tužku. Sedne si na rozkládací postel.

Chvilí uvažuje o rozhovoru s Michette. Existuje už dost lidí, kteří se o své demony dělí s okolním světem, je rozumné, že se k nim nepřidává. Nebude se o ně dělit, určitě ne s pacienty, ani s kamarády. Ani se svými milovanými. Nikdy. Některé věci je lepší si nechat pro sebe. Některá tajemství si vzít do hrobu.

U matky v pokoji se ještě svítí. Opatrně otevře dveře. Leží v posteli, oči doširoka otevřené. Jde k ní.

„V pořádku?“

„Jde to.“

„Na co myslíš?“

„Na tebe.“

„Co si myslíš?“

„Jestli budeš vůbec někdy šťastný.“

„Já jsem svým způsobem šťastný.“

Matka vrtí hlavou. „Ne,“ říká, „znám přece svého syna. Ty nejsi šťastný. Jsi nešťastný. Kéž bys byl šťastný. Celý život jsem se o to snažila.“

„Jsem šťastný, že žiji.“

„A až žít nebudu? Z čeho budeš šťastný pak?“

„Pak budu šťastný sám se sebou.“

„Musíš si najít někoho, s kým budeš šťastný.“

„Našel jsem si tebe, našli jsme se, a dneska večer se nebude me bavit o mém štěstí. Chtěl jsem se tě na něco zeptat, mámi. Buď upřímná a pořádně si to rozmysli: Chtěla bys s Michette do Zeelandu?“

Matka se lekne. Nadzvedne se.

„Do Zeelandu? Co tam budu dělat? Mezi těmi antisemity?“

„V Zeelandu není víc antisemitů než v Amsterdamu. Bydlela bys nějakou dobu s Michette v hotelu. V hotelu jejích rodičů.“

„Ale proč? Proč bych měla bydlet v nějakém hotelu v Zeelandu? Tady přece všechno mám.“

„Michette by to prospělo.“

Matka chvíli mlčí. „Byla ta holka hodně nemocná?“

„Ano, hodně nemocná.“

„Víc, než jsem já?“

„To je těžké říct. To se nedá srovnávat. Není to žádná soutěž o to, kdo je víc nemocný.“

Sedne si na kraj postele jako už častokrát. „Myslím, že učiníš micvu, když odjedeš s Michette do Zeelandu.“

„Micvu? Na micvu jsem moc stará.“

„Myslím, že tě Bůh odmění. Je to dobrý skutek.“

Vídí, jak váhá. Když váhá, chce se nechat přemluvit. Pojede s Michette do Zeelandu. Na pár týdnů. Pak ji vyzvedne. Michette se potom bude moct vrátit k sobě domů.

„Když to říkáš,“ uvolí se matka po záchvatu kašle, na její poměry krátkém. „Ty víš, co je pro mě dobré. Chráníš mě. Vždyt jsi můj tatínek.“

„Jsem tvůj syn. Ale když je třeba, jsem taky tvůj tatínek. A teď si jdu lehnout. Sladké sny, má krásko.“

„Chlapče, já tě mám tak strašně moc ráda. Už jsem ti to říkala? Byla jsem dobrá máma?“

Ty otázky ho zneklidňují. Cítí se nesvůj a zranitelný. Má radši, když mu matka nadává. S láskyplným nadáváním ví, co si počít, s palčivým chladem, jenž je její láskou. A byl on dobrým psychiatrem? Dobrým synem?

„Moc dobrá,“ řekne. Políbí ji, a ještě jednou, a ještě jednou. Jde do svého dětského pokoje, svlékne se, telefon si položí vedle polštáře a snaží se trochu si zdřímnout, než se vyskytne první naléhavý případ.

Kadoke sedí na gauči u Dekhy v obýváku. Ona v kuchyni vaří čaj. Mají spolu ještě dvě noční, pak má čtyři dny volno. Zítra odpoledne odveze Michette s matkou do Zeelandu. Pokud může soudit, jsou na to obě připravené. A pokud může soudit, on je na to taky připraven.

Michettin otec jásal, když mu Kadoke pověděl o svém plánu. Stačilo mu pár slov: „Už jsem začal dávat všechno do pořádku.“ Řekl. Chtěl ještě vědět, zda má matka nějaká přání ohledně stravování. „Žádné maso,“ uvedl Kadoke, „ryby ano, ale ne všechny druhy. Michette její stravovací návyky zná. Michette všechno ví.“

Načez chtěl psychiatr hovor ukončit, ale otec měl ještě potřebu něco říct: „Možná je to budoucnost Mořské víly: pečovatelský dům.“

Matčin kufr je už sbalený a Kadoke pomohl Michette začít dávat dohromady věci, které se povalují po celém domě.

Dekha vyjde s čajem z kuchyně.

„Proč sedíš vždycky na gauči?“ zeptá se. „Sedni si vedle mě na polštář.“

Posadí se vedle ní na polštář.

„Přestalo ti chutnat moje espresso?“

„Měl jsem chuť na čaj,“ odvětil Kadoke. Opatrně upijí horký čaj a chvíli má pokušení povědět Dekce vše o Michette. Že si ji vzal domů, že se z ní stala matčina pečovatelka, že poslal pravidla psychiatrie, že ho můžou hnát před kárnou komisí, že

by se mohl a chtěl hájit, ale že ví, že by to nepomohlo, že ztratí práci, že už nikdy nebude pracovat jako psychiatr. Cítí potřebu to všechno Dekce říct, stručně, a přesto podrobně, svěřit se jí, nastínit jí dilemata, pochybnosti, nejistotu. Požádat ji o radu, možná dokonce o pomoc.

Nakonec Dekce řekne toto: „Vzpomínám si, že jsi před časem uváděla, že noční jsou pro tebe těžké. Podle mě je to teď mnohem lepší.“

„Dá se na ně zvyknout,“ pronese tónem, jako by jí to téma příliš nezajímalo.

„Ale ty, proč si pořád držíš odstup? Na to se zvyknout nedá. Jednou jsme se napůl líbali. Chci říct, s jinými absolventkami jsi zašel mnohem dál.“

Usrkne si čaje.

„Jak to víš?“

„Jen se nedělej,“ vybídne ho Dekha, „myslíš, že v krizovém centru se nedrbe?“

„No, párkrát jsem se s absolventkami zapletl. Vlastně je to mezní chování. Bylo by lepší, kdyby se to nestalo. Samozřejmě vím, že se tam drbe.“

„Všichni to dělají.“

„Drbou.“

„Mají pletky s absolventkami.“

„Všichni ne.“

„Lituješ toho?“

„Jestli toho lituju? Ne. Tohle slovo se hodí hlavně na to, aby se téma uzavřelo.“

„A proč ne se mnou? Já myslela, že na černošky letíš, nebo si to chceš vyzkoušet. Že máš tropickou horečku. Jako spousta bělochů.“

Kadoke si tře levačkou čelo. „Prosím tě, Dekho, tropickou horečku? Už jsem ti říkal, že jsem nanejvýš za bělocha převlečený. Nanejvýš. Jsem převlečený za člověka. Na tropickou horečku nemám čas, náladu, ani trpělivost.“

Hledí na něj přísně, a přesto s úsměvem. „Nechtěla jsem tě urazit.“

Váhá, v rukou drží hrnek čaje, fouká do něj. „Takhle je to fajn,“ řekne. „Úplně chápu, že sis do mě chtěla něco promítnout, což je možná nevyhnutelné vzhledem k rozdělení rolí.“

„Nejde o promítání,“ namítne Dekha. „Přestaň už konečně s tím svým promítáním. Možná je v tobě něco, co mi stojí za to, abych tě milovala. Dokážeš to akceptovat? Je vážně tak těžké tomu uvěřit? Možná je na čase, abys měl se sebou trochu slitování.“

Kadoke se usměje. Oběma rukama si drží hrníček čaje. Nemůže se zbavit dojmů, že se hrnku drží jako záchranného kruhu. „Stává se z tebe dobrý psychiatr. Ale mít se sebou slitování? To ne. Jsem vychováván tak, abych byl k sobě co nejprísrnější. Nelitostný. Vedli mě k tomu, abych byl svým vlastním katem. Nebudu na sebe plýtvat lítostí.“

Dekha odloží hrníček, vezme jeho obličej do dlaní, prohřátých od čaje. Tak jej přiměje, aby také odložil hrnek. „Přestaň,“ šeptá, „prosím tě, přestaň s těmi nesmysly. Jsi přeci víc než jen produkt výchovy.“

Nepolíbí ji. Psychiatr k sobě absolventku přitiskne. „To není dobré,“ šeptá jí do ucha, „je to beznadějně. Bolest jen znásobíme, místo abychom ji zmenšovali. Naděje, že toho druhého změníme láskou, je jednou z velkých iluzí tohoto světa. Stačí, Dekho, že tě objímám, že tu sedíme. Dál zacházet nemusíme. Já nemusím zacházet dál. A dneska večer spolu zase máme noční. Copak potřebujeme ještě něco jiného?“

Dekha ho pustí. Odstrčí ho od sebe.

„Já tedy jo, Kadoke. Já potřebuju něco jiného. Já ano. Já chci lásku, jakou má každý, ne noční službu jako náhražku lásky. Já potřebuju víc, a myslím, že tuhle šedivou mikinu už bys měl vyhodit. To už vážně nejde. To opravdu nemáš nic na sebe?“

Vidí slzy v jejích očích. Pláč na veřejnosti je také obranný mechanismus. Psychiatr se pokusí odlehčit situaci, co nejvíce odlehčit, koneckonců noční jim ještě nezačala.

„Myslíš tím, že se mnou chceš jít nakupovat oblečení? Tohle mi chceš říct? Možná příští týden, až budu mít pár dní volno. Na téhle mikině mi záleží, ale nechci z ní činit žádný dogma.“

„Jo,“ řekne ona, „je to nutné. To říkám. Každopádně by to byl začátek.“ Mne si oči.

„Začátek čeho?“

„Začátek, Kadoke. Začátek. Já nevím čeho.“

Dopije čaj, vstane. Dekha zůstane sedět.

„Kdysi dávno,“ pronese s pohledem upřeným na nábytek, na knihy v něm, na hraničku knih, hezky srovnaných, až příliš hezky, „pracoval jsem jako psychiatr teprve krátce, jsem porušil pravidla, nechal jsem se strhnout. Vzal jsem si domů pacientku.“ Zkoumá její tvář, zda čeká na tohle doznání. Ona napjatě poslouchá.

„Kvůli sexu?“

„Ne.“

„Tak proč?“

„Byla neléčitelná. Sebevražedné sklony. Hraniční porucha osobnosti. Recidivní deprese. Úzkostné poruchy. A tak dál. Patnáct let léčby za sebou. Ale léčebna ji poslala domů. Řekli jí, že už pro ni nemůžou nic udělat. Že jí venku bude líp.“

Nedává najevo, že by něco poznávala. Možná na Michette dávno zapomněla.

„A dál?“ zeptá se.

„Léčil jsem ji doma. Jak to jen šlo.“

„A?“

„Ztratil jsem víru v psychiatrii. Myslel jsem si: když jí nedokážu pomoci, tak už nejsem psychiatr. Z důvodů, které sám dosud pořádně neznám, jsem překročil veškeré meze až na jedinou: žádná láska, žádný sex, žádná skutečná intimita. A přesto jsem měl pocit, že jsem šlápl vedle.“

„Proč mi to vyprávíš?“

Udělá pár kroků ke dveřím.

„Abys věděla, koho máš před sebou.“

Dekha vstane. Jde k němu, vztekle, jako matka k synovi.
„Kadoke, já vím, koho mám před sebou. Víš, proč jsem se vůbec chtěla stát psychiatrem? Protože jsem četla tvoje články o prevenci sebevražd. Inspirovals mě.“

Je to nepochybně myšleno jako kompliment, ale působí to jako facka. Opět jej přepadne vytržení z tápání.

„Já nikoho inspirovat nechtl,“ prohlásí, aniž se na ni podívá.
„Chtl jsem se jenom zachránit. Je mi líto.“

Upřímný projev lítosti. To nebyl záměr článků, které kdysi dávno napsal. Obejme Dekhu, nasaje vůni jejího parfému.

„Dej mi vědět, až tě budu smět milovat,“ řekne mu.

„Neplytvej láskou, Dekho. To by byla škoda. Na světě se už tolik plýtvá.“

Vrtí hlavou, plna nepochopení, plna předstíraného nepochopení. Vidí, jak jí kolem úst hraje ironický úsměv.

„Jak to vlastně dopadlo?“ zeptá se. „S tou pacientkou. Co sis ji vzal domů. S tím slápnutím vedle.“

„S mou otevřenou ránou.“

„Žije? Pomohlo jí to?“

Váhá. Co na to má odpovědět? „To je nablouho, Dekho. Povím ti to někdy jindy. Vrátila se k rodičům. Je stabilizovaná. U toho bych zůstal.“

Stojí tam oba, vypadají, že čekají, že čekají, co ten druhý řekne. Dekha nakonec ticho prolomí: „Když tě nesmím milovat, tak s tebou půjdu nakupovat oblečení, to se totiž smí. Jsem zoufalá z pomyšlení na to, že se na tebe budu dál dívat, jak nosíš tuhle mikinu.“
„To můžeš, to už jsem ti říkal. A máme spolu noční. Ta je lepší než láska. Tak zatím.“

Jede domů, kde pomůže Michette s balením. Propuštění pacientky by mělo jít ruku v ruce s jistou euforií, přinejmenším s nadějí, ale jak Michette, tak matka vypadají sklesle.

„Na poslední večer jsem uvařila něco speciálního,“ oznamuje Michette. „Rybí polívku. Ale jenom z ryb, který smí máma.“

„To je od tebe milé,“ řekne Kadoke.

„A pak pečený sladký brambory v alobalu.“

„Doufám, že budou matce chutnat.“

Prochází obývákem, dívá se pod židle, za skříně. Všude nachází Michettino oblečení. Ponožku, punčocháče, košilku.

Matčín kufr stojí vedle jídelního stolu. Domáci ošetřovatelky byly informovány. Matčín lodní deník, do něhož se zaznamenává hmotnost, krevní tlak a další cenné informace, strčí do aktovky po otci.

Zítra brzy ráno odjedou.

Sedne si naproti matce, hledí na ni co nejveseleji. Je to předstíraná radost, ale ta mu vždycky šla. „Zítra pojedíš s Michette. Ne naporád, nakrátko. A já za tebou budu jezdit. Často.“

Vrhne na syna skeptický pohled.

„Kam že to vlastně jedu? Zapomínám to, protože mi to nahání strach.“

„Do Zeelandu. Do pečovatelského domu.“

„A co tam vlastně budu dělat?“ Vezme si díář, otevře ho, jako by v něm měla najít odpověď na vlastní otázku.

„Žít. Michette o tebe bude pečovat. Oběma vám to prospěje.“

Matka na něj nevěřivě pohlédne.

„A ty?“ zeptá se. „Kdo se postará o tebe?“

„Já tady na tebe budu čekat. O mě nikdo pečovat nemusí.“

„Takže se sem zase vrátím?“

„To víš, že se sem zase vrátíš.“

Matka přikývne. Zavře díář. Ne zcela přesvědčená, to je jasné, ale nemá na výběr. „Říkals, že je to dobrý skutek, že je to micva, když pojedou do Zeelandu. Říkals to, ne?“

„To jsem říkal,“ potvrdí Kadoke.

Sedne si vedle ní, šeptá jí do ucha: „Pro Michette to bude hodně znamenat, že jedeš s ní, že o tebe může ještě chvíli pečovat. Hrozně jí to pomáhá.“

Matka vrtí hlavou.

„Copak není nikdo jiný, kdo by to udělal?“ ptá se. „Já jsem na to už moc stará.“

„Nikdo jiný není,“ odvětlí. „Ty jsi jediná.“

Syn ji vezme za levou ruku, pevně ji svírá v obou dlaních. „Ty máš ale studené ruce,“ řekne matka. „Špatné prokrvení, k tomu ke všemu. Za chvíli tu budeš dočista sám a já budu v Zeelandu. Kdo na tebe bude dávat pozor?“

Tře si ruce, aby si je zahřál, aby si matka nedělala starosti se špatným prokrvením.

Jako by si najednou na něco vzpomněla, zeptá se: „Je v Zeelandu hodně antisemitů?“

„Ne, mami, na to už ses ptala. Je jich tam normálně průměrně.“

Michelle servíruje rybí polévku.

Matka moc nejlí. Atmosféra je sklíčená. Michelle matku krmí, ale ani krmení a povzbuzování, že jí za syna, ji téměř nepřimějí jíst víc.

„Máme také pečené brambory,“ řekne Michelle.

„Ještě to ke všemu,“ prohlásí matka. „Dělá se mi zle, jenom na ně pomyslím.“

Michelle nereaguje. Naučila se poznávat lásku v tom, co láska je.

„Budeš za námi jezdit?“ zeptá se Michelle Kadokeho.

„Samozřejmě. Ne moc často, protože máš věst život nezávisle na mně. Kdybych jezdil moc často, tak jste rovnou mohly zůstat tady.“

„A já?“ ptá se matka. „Já mám taky začít věst nezávislý život?“

„Ne,“ zasměje se syn. „Ty nemusíš. Ty už si žádný život budovat nemusíš. Můžeš být tak závislá nebo nezávislá, jak chceš.“

Matka sní dvě sousta z pečené sladké brambory. Pak to vzdá.

„Dojíme spolu máminu bramboru?“ zeptá se Michelle. Ačkoli je Kadoke již najedený, souhlasí. Michelle si s jídlem dneska opravdu dala práci.

Matka s Michelle si jdou do kuchyně vyčistit zuby zubní nití. Pak matku odvedou důvěrně známým způsobem nahoru, kde se nachystá na noc.

Je asi dvacet minut před oficiálním začátkem noční služby, když si jde Michelle lehnout na gauč pod deku.

Kadoke se posadí vedle ní.

„Jak ti je?“ ptá se.

„Jde to.“

„Je pro tebe těžké odejít?“

„To víš, že jo, a taky víš proč. Mám pocit, žeš mě zradil.“

„Zradil?“

„Seš psychiatri na nic. Vzdáváš to.“

„Naopak, já to nevzdávám. Kdybych tě tu nechal, tak bych to vzdal.“

„Takovej pocit nemám. Mám pocit, žeš mě zradil. Když někoho uneseš, nemůžeš ho po pár měsících zase pustit.“

„Když se sundává náplast, tak to bolí. Jdu nahoru. Za chvíli mi oficiálně začíná noční. Víím, že si myslíš něco jiného, ale terapie není únos.“

„Ještě chvíličku, prosím.“

Vezme ho za ruku.

„Za kým budeš chodit?“ zeptá se.

„Jak to myslíš?“

„Za kým budeš chodit, až tady nebudu? Kdo si sem lehne? Na tenhle gauč?“

Vypadá to, jako by blouznila.

„Nikdo. Tohle už podruhé neudělám. Tohle bylo jen jednou.“

Chce vstát, ale ona ho pořád drží. „Ještě ne,“ prosí, „tohle je náš poslední večer.“

Kadoke zůstane mlčky sedět a vzpomene si na první návštěvu u Michelle. Rozhovor o nucené hospitalizaci, zprávu z léčebny, že ji propustili. Mnohokrát měl z profesionálního hlediska přijmout rozhodnutí, které náleží k osobním pohovorům, jaké uskutečňuje, které spadá do popisu práce, které patří do krizového centra. Měl dát od Michelle ruce pryč. Mnohokrát se z toho ještě mohl vyvíknout, mohl od alternativní terapie upustit. Mohl pacientku nechat být, nemusel se jí zabývat.

Byl nějaký moment, kdy se mohl vrátit zpátky? Když za ní šel, aby se jí omluvil? Když jí dal své číslo? Když mu uprostřed noci zavolala a on uposlechl její volání, vlastně její rozkaz, aby se u ní zastavil? Pochybuje, zda byl nějaký okamžik, kdy opravdu chtěl zpátky. Nechtěl.

„Na co myslíš?“ ptá se ho.

„Na minulost.“

„A co si o té minulosti myslíš?“

„Já o minulosti nevynáším soudy. Nanejvýš se jí snažím pochopit.“

„Co se snažíš pochopit? Minulost? Svoji minulost? Moji? Máminu? Chápeš vůbec sám sebe? Měl bys daleko víc překračovat meze, mezní doktore Kadoke.“

„Jak ses sem dostala? To se snažím zjistit, zanalyzovat. Kdo chápe sám sebe? Měl by to snad být cíl života? Pokud je to jeho cíl, je to patrně rozčarování, a já se obávám, že už jsem překročil příliš mnoho mezí.“

„Vadí ti, že jsem se sem dostala? Nebo naopak ne? Nebylo to rozčarování?“

Kadoke vrtí hlavou.

„Nevadí mi to, ani to nebylo rozčarování, ale čistě z racionálního hlediska se to nemělo stát, nesmělo stát, a přesto stále pochybuj, zda by tu byl rozum nejlepší rádce. Nevím, co bych dělal, kdybych to mohl celé udělat znovu. Obávám se, že totéž. A teď už musím nahoru, chci dát ještě matce dobrou noc.“

Mačká mu ruku. „Ještě chvíličku. Prosím.“

Kadoke vrtí hlavou. Možná by si mohl ještě v rychlosti zakouřit na předzahrádce, než půjde za matkou nahoru.

„Nemůžeme tenhle okamžik natahovat donekonečna, Michelle. Všechno, čeho se vzdáš, všechno, co ti vezmou – tím, že se toho vzdáš, tím, že ti to vezmou –, uvolní prostor něčemu novému, možná dokonce lepšímu. Melancholie často spočívá v opěvování minulosti, které si ta minulost vůbec nezaslouží. My si myslíme, že patříme do minulosti jenom proto, že ji relativně dobře známe, že nám připadá důvěrně známá.“

„Jen když se držíš, můžeš se naučit pustit. Musíš vědět, co je to držet, aby ses mohl pustit. Proto se držím.“

Vytrhne se z jejího sevření. „Tak zítřka,“ řekne. „Až se zítřka ráno vrátím z noční, přijdu se na tebe podívat, jestli klidně spíš.“

„Tvoje mateřský znamínka mám v kabelce,“ volá za ním.

Na zahrádce si spěšně zakouří.

Pak jde za matkou. Leží tam s očima doširoka otevřenýma.

„Já mám strach,“ říká.

„Proč?“

„Brzy budu s tou holkou sama.“

„To není nic strašidelného. A nebudeš sama. Já budu v pozadí. Bude o tebe dobře pečovat. Jednou za týden, jednou za deset dní za vámi přijedu.“

Přikryje ji.

„Já z toho mám strach,“ prohlásí matka.

„Dobře to dopadne. Uvidíme se zítřka ráno. Mám ti zhasnout?“

„Zhasnu si sama.“

Jde ke dveřím a zastaví se v nich, počká, dokud si matka sama nezhasne.

Noční proběhla v klidu. Tři případy, ani jeden obzvlášť těžký. Časné ráno vzbudí Michette, musí si toho ještě spoustu sbalit.

Michette spěšně připraví matce snídani. Matka sedí ztuhlá na židli v ložnici. Nasouká do sebe trochu ovoce. Sem tam vrhne na syna pohled. „Jsi si jistý, že je to dobře?“

„Ano,“ odpoví Kadoke, „jsem si jistý.“
Sejde dolů. „Dneska matku nesprchuj,“ řekne. „Osprchujes jí až v Mořské víle.“

Michette ho ignoruje, balí si. V uplynulých týdnech toho spoustu nashromáždila, kromě toho má potřeby na fotografování, které si chce vzít s sebou.

O něco později, než bylo naplánováno, jsou věci nacpané do auta. Aktovku s matčinou zdravotní kartou vzal s sebou jako poslední. Zítra proběhne předání, praktický lékař Michettiných rodičů se přijde na matku podívat. Předání bude muset provést sama Michette.

Matka sedí vedle něj, Michette na zadním sedadle. Matka nespí, ale ani nemluví.

„Až přijedeme, dám ti zdravotní kartu,“ říká Kadoke Michette, „abys ji mohla zítra ukázat praktickému lékaři. Možná bys mohla na ukládání karty vyhradit nějaké stálé místo jako u matky doma. Určitě bude mít v pokoji stůl, ukládej jí tam.“

Když jedou přes jeden z mostů k Zeelandu, zeptá se Kadoke matky: „Líbí se ti to?“

„Ne,“ odpoví ona, „vůbec ne.“

Přikývne, pak jí pošeptá do ucha: „Za pár týdnů budeš doma. Děláš dobrý skutek.“

Reakce se nedostaví, a ani Kadoke už nic neříká. Jeho euforie z myšlenky, že si matka s Michette budou v Mořské víle navzájem pomáhat, vyprchává. Uvidí se, jak to půjde, není jasné, jaké chování bude Michette vykazovat. A pochybuje také o tom, zda měl matku vytrhávat z důvěrně známého prostředí, ale teď už je pozdě. Matka je nejjistější faktor, než si zpočátku myslel. A přesto nemá alternativu, alespoň on ji nevidí. Tohle je cesta, po které musí matka s Michette jít. Tohle je také cesta, po které musí jít on.

„Jak to vlastně budeš dělat se zakázkami v Amsterdamu a dalších velkých městech? Budeš dojíždět?“ zajímá se Kadoke.
„Beru si míň zakázek, chci se dát do klidu.“

„Do klidu? Z čeho nebo z koho se musíš dát do klidu? Já myslím, že péče o matku ti jde, že ti dává energii.“

„Z tebe, mezní doktore Kadoke, z tebe.“

Michettin agresivní tón ho jistým způsobem uklidňuje. Lepší tohle než ticho a rezignace nemocné veverky, jakou také dokáže být.

Hotel Mořská víla vypadá stejně bezútěšně jako minule, možná ještě bezútěšněji.

Matka hledí na syna s výrazem ve tváři, z něhož čte: Vážně jsi mě odvezl sem? Tady mě chceš vážně nechat? I matka se cítí zrazená.

„Pojď rychle dovnitř,“ vybědne ji, „venku je zima.“

Michette s matkou mají pokoje vedle sebe spojené dveřmi, aby nemusely nejdřív na chodbu, když chtějí jít k sobě. Pokoje jsou velmi skromně zařízené, hodily by se do kláštera.

„Dal jsem vám do sprchy židli,“ říká Michettin otec matce. „Abyste se mohla sprchovat vsedě.“

„Já můžu při sprchování klidně stát.“

Otec se vzdálí. Evidentně ještě není na matku zvyklý.

Kadoko by tu neměl dlouho zůstat, musí se s tím vypořádat sám. Michette si v pokoji vybaluje. Zútuľňuje si to tam, jak říká.

„Mami, tak já jedu,“ řekne. „Všechno dobře dopadne. Za týden, ani ne, za tebou zase přijedu. Dělaš pro Michette moc dobrou věc. Myslím, že jí pomůžes.“

„Byla bych radši, kdyby ty dobré věci pro ni dělal někdo jiný. Jsem trochu unavená. Lehnu si do postele.“

„Chceš se svléknout?“

„Ne, lehnu si takhle. Jenom se žiju.“

Pomůžte jí. Matka si lehne. Kadoko vezme přehoz a přehodí ho přes ni.

„Není špinavý?“ chce vědět matka. „Neleželi na něm psi nebo kočky?“

Kadoko přehoz očichá. „Ne, není. Žádné kočky ani psi na něm neleželi.“

Obejme ji, třikrát ji políbí na tvář. „Všechno dobře dopadne,“ řekne. „Za pár dní jsem tu. Michette se o tebe postará.“

„Vždyť je přece nemocná.“

„Byla nemocná.“

Odchází. Nesmí dál váhat. I pro matku platí: náplast je lepší strhnout rychle.

V druhém pokoji má Michette stále plné ruce práce se zútuľňováním. Věší si na zeď fotografie.

„Já jedu,“ oznámí Kadoko. „Za pár dní jsem tu. Kdyby něco, zavolej mi.“

Žádné zbytečné dramatické výstupy, žádné zbytečné emoce. Takhle to stačí.

V prázdné restauraci si otec čte noviny.

„Já jedu,“ řekne Kadoko, „díky za vše. Vypadá to dobře. Michette na mě má číslo, ty na mě máš číslo. Kdyby něco, ozvěte se. Za pár dní se přijedu podívat.“

Podá otcí rychle ruku, chce předejít otázkám, na které nemůže odpovědět. Ale jelikož se na něj Michettin otec dál váhavě

dívá, pln nejistoty, zeptá se psychiatri: „Kde máš ženu? Kde je Michettina matka? Zase tu není?“

„V Eindhovenu,“ odpoví otec. „Nechtěla se s tebou potkat, ale proti tvojí matce nemá žádný zásadní námitky.“

„To je dobře, to nám dává naději,“ odvěti Kadoko.

Víc neřekne, víc není třeba.

Po téměř prázdném parkovišti jde k autu. Zdá se, že se to povedlo, tahle etapa je završena.

Je skoro u auta, chystá se nastoupit, když uslyší své jméno. Hlasitě, pronikavé volání. „Kadoko. Kadoko.“

Michette k němu bosa utíká.

„Nastydneš se,“ řekne, když stojí před ním. „V tomhle počasí bosa? Chceš, aby se matka nakazila?“

„Zrádče,“ vyčte mu. „Ty zrádče.“

Hledí na něj s chladem v očích, jaký si pamatuje jen z úplné první návštěvy u ní doma.

„O tom jsme už mluvili, ty víš, jakou na to mám odpověď.“

Chlad jí z očí nemizí.

„Ještě jsme nedomluvili. Neřekla jsem ti všechno. Tys mě nenechal všechno doříct.“

Kadoko se podívá na telefon. „Pět minut,“ prohlásí. „V autě. Jinak se nastydneš.“

Sednou si do auta, ačkoli tam není o moc větší teplo než venku. Každopádně tam alespoň nefouká.

Michette si chtěla promluvit, teď ale nic neříká. Upřeně hledí před sebe. Proto začne mluvit Kadoko. „Zvládneš to beze mě. To byl od začátku záměr, abys to zvládla beze mě, jinak bych se do toho nepouštěl, jinak by to všechno nemělo smysl.“

Michette se kouše do spodního rtu. Vrtí hlavou.

Před nimi je pláž. Stejně prázdná jako tenkrát, když tu jedl filé. Je nepředstavitelné, že tu v létě leží lidé na ručníku nebo opalovacím lehátku.

„Miluješ mě ještě?“ zeptá se Michette. „A tohle jsem ti chtěla říct: Proč mě necháváš ve štychu? Život nechá člověka ve štychu.“

To vím. To jsem se naučila. Ale od tebe jsem to nečekala, čekala jsem, že ty mě ve stychu nenecháš, že budeme moct trpět spolu. Víc jsi pro mě dělat nemusel, jenom se mnou trpět.“

Kadoke si vybaví matku na posteli, oblečenou, v pokoji, který je spíš zařízený pro nějakého mnicha nebo jeptišku. Proč si myslel, že ubytovat Michette s matkou v Mořské vile je dobrý nápad? Proč že si to myslel? Teď zase někoho zklamal.

„Nikdy jsem tě nemiloval, Michette. To není můj úkolem. Svůj úkol jsem ti už častokrát vykládal: uchránit tě před smrtí, společně s tebou najít způsob, jak přemocť tvé děmony. To je vše. A nakonec každý trpí sám.“

Pláče. Srdečyvně. Ale on už viděl srdečyvně plakat tolik lidí, že ví, že člověk musí cizí slzy zdolat. Jako horolezec určitý vrchol, tak musí člověk zdolat slzy druhého.

Dívá se na hotel. Jestlipak byl někdy plný? Když Michette v patnácti smažila vídeňské řízky? Bylo to tu tehdy plné výletníků? Němců? Rodinek z velkoměst?

„Proč sis mě bral k sobě, když jsi mě nemiloval? Proč?“

Kadoke zírá před sebe. Vybavuje si Michettina otce, jak mluví, sbírá škeble, hledá oporu, odpovídi na místech, kde žádná odpovědi nejsou.

„I to už jsem ti říkal. Je to otázka, která mě trápí. Nejlepší odpověď, jakou ti můžu dát, je, že jsem v tobě poznal beraní roh v lidské podobě. Matka chtěla slyšet beraní roh kvůli židovskému Novému roku, ale rabín se neukázal. Tak jsem tě vzal s sebou. Tvůj hlas měl probudit Boha, a pokud ne, tak aspoň lidi. Musím jet do Amsterdamu, musím být včas zpátky na noční.“

Pohlédne na ni. Stále se kouše do spodního rtu. Rytmicky.

„Už mě nepotřebuješ, Michette, zvládneš to sama. A jistým způsobem jsem stále s tebou. Dal jsem ti svá mateřská znaménka.“

Vítr je teď cítit dokonce i v autě. Bude víchřice.

„Můžu si ještě jednou šáhnout?“

„Naposled.“

Přejede mu levačkou po bedrech. „To je tak divný,“ řekne. „Jsou pryč. Nedaj se nahmatat.“

„Ne, jsou v krabičce. Už vážně musím. Nejdůležitější, co musíš vědět, je, že to zvládneš, že to zvládneš beze mě. A že jsem nezmizel, ale jen ukončil alternativní terapii.“

Ona nic neříká. Hmatá, jako by tam přece jen bylo zapomenuté mateřské znaménko, jako by ho kamarád dermatolog přehlédl.

Pak ruku stáhne.

„Ale proto jsem chtěla žít, proto jsem si řekla, že musím žít, abych tě naučila milovat.“

Zírá na něj se zoufalstvím ve tváři, které mu navzdory zkušnostem bere dech. Jako by stál vysoko na zasněženém vrcholku hory a hleděl do propasti.

Vysmrdá se do papírového kapesníku, který nosí po kapsách už nejméně tři dny.

„Každý důvod, proč chceš žít, je dobrý důvod. A teď rychle utíkej do hotelu, jinak se nastydneš. Tak rychle, jak jen umíš. Matka na tebe čeká. Matka tě potřebuje.“

Jenže ona neutíká. Sedí dál, zatímco vítr zesílil natolik, až se stojící auto kolíbá.

„Ještě jednu otázku. Až se mě lidi budou pozdějc ptát, co to bylo, ta alternativní terapie, můžu jim říct: byla to láska? Můžu, mezní doktore Kadoke?“

„Můžeš říkat, co chceš. Vždyť víš. Alternativní terapii můžeš dát jméno, jaké se ti líbí, tu mez si určuješ sama.“

Otevře dveře, vystoupí, zdá se, že se rozběhne do hotelu, aniž by ještě něco řekla, pak ale strčí hlavu do auta. „Nikdy jsi mě neunesl, hajzle. Nejsi žádný únosce, na to seš moc slabej. Tvoje máma má pravdu: ty nemáš páteř.“

Zabouchne dveře a opravdu utíká do hotelu, jak nejrychleji umí. Dokonce i v běhu mu připomíná veverka. Čeká, dokud není vevnitř. Už se ani neotočila.

Kadoke odjíždí. Na první benzince zastaví. Koupí si plechovku koly, vypije ji v autě, dívá se na ostatní automobily, čerpací

stanici, tankující řidiče. „Spas mě před tímhle oborem,“ modlí se. „Spas mě před cizí bolestí.“ Pak jede na jeden zátaah do Amsterdamu.

Kadoke prochází prázdným domem. Tu a tam nachází ještě nějaké Michettino oblečení, matčiny kalhoty, které zapomněli sbalit. Uspořádá papíry ležící na jídelním stole. Na zadní straně jedné účtenky je jeho písmem napsané jméno „Priklopil“ – zjevně si je bez velkého přemýšlení poznamenal. Možná se měl víc vyptávat. Co to bylo ta posedlost Priklopilem?

Ne, takhle je to v pořádku. Ideální terapie neexistuje, jen nejlepší možná vzhledem k okolnostem.

Ještě pár hodin, než mu začne noční.

Už mu nevolali. Zdá se, že v Zeelandu všechno klapne.

Pomyslí na Rose. Nemá jí poslat whatsappku? Zeptat se, jak se má? Upustí od toho, Kadoke musí nechat lidi na pokoji. Když bude Rose chtít, ozve se mu. Jednoho dne to udělá, a když ne, tak má vzpomínky. Minulost žije, prská jako pánev plná rozpáleného oleje.

Vedle pokojové květiny najde zpívající vánoční stromeček. Taký zapomenutý. Příště ho vezme s sebou.

Lehne si na gauč, na deku, pod níž spávala Michette, stromeček vedle sebe. Pustí ho, poslouchá zpívání, zase ho vypne. Pár vteřin má pocit, že jsou matka s Michette obě mrtvé, že selhal. Pak si vzpomene, že to tak není, že jsou v hotelu Michettiných rodičů. Že je za pár dní pojede do Zeelandu zkontrolovat.

Kadoke vstane. Michettino zapomenuté oblečení položí na židli vedle gauče. Prohlíží si obraz. Ne, trpět se společně nedá, utrpení nespojuje. To je romantika. Člověk trpí sám. Na to je třeba se připravit. Na to je Kadoke připravený. Na to připravuje lidi.

Dřív než jindy si jde lehnout na rozkládací postel. Večeři vynechá. Stačí mu jablko, které Michette vždycky s takovou chutí jedla.

Kolem půlnoci mu volá krizové centrum. Udělá si poznámky a zavolá Dekce.

„Spalas?“ zeptá se.

„Ne,“ odpoví mu.

„To je dobře. Takže, třiadvacetiletý muž, tři relativně malé děti, pokusil se zabít strangulací. Historie žádá. Je trochu zmatený a agresivní, ale mezi návaly agrese se s ním dá jakžtakž mluvit. Je v nemocnici. Do dvaceti minut, do půl hodiny jsem u tebe.“

Oblékne se, vyčistí si zuby a sejde dolů.

V obýváku se ještě svítí. Zpívající vánoční stromeček stojí vítězně na gauči.

Kadoke nechá vše být.

Vyjde ven a rozhodne se, že si v chladné noci ještě zakouří.

Když hledí na tmavé domy sousedů, přepadne jej neznámá, téměř úzkostná touha, kterou nelze odlišit od chuti do života. Potřeba cítit na tváři ruce ještě teplé od čaje, vrhnout se do hlubin, líbat. Tohle neumírání už nejde dál.

Vestoje u auta vykouří Kadoke svou poslední cigaretu.